

15 rokov (1994 - 2009)

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch bojové podzvukové lietadlo SU-26K (T-8K)

Obrana

august 2009

Červenoarmejci (opäť) prekročili Hron

„Do Tekova som pricestovala už štvrtý raz. Sú tu skvelí organizátori, mimoriadne veľa divákov a perfektná atmosféra, takže leto bez Bojov na Hrone by sa mi už ani nerátalo,“ usmiala sa pred signálom na útok Elena Savilová z Klubu vojenskej histórie Praha – Východní, ktorá prvý raz pricestovala aj s 3,5 ročnou Karolínkou – dcérkou pluku.

V Starom Tekove sa uskutočnila historická rekonštrukcia bojov na Hrone v sobotu 25. júla. Na podujatí sa zúčastnili podpredseda vlády Dušan Čaplovič, minister obrany Jaroslav Baška, podpredseda Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Ján Richter a člen výboru Emil Vestenický, štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň, veľvyslanec Ruskej Federácie Alexander Udalcov, predstavitelia vojenského diplomatického zboru a asi 12-tisíc divákov. Podujatie sa konalo pod záštitou premiéra Roberta Fica a ministra obrany Jaroslava Bašku.

„Najviac si ceníme žiživé prostredie a veľký záujem ľudí o históriu,“ povedal Gorgy Udovec z Spolku kráľovských honvédov zo Szolnoku, ktorý sa chystal na „boj“ v uniforme plukovníka maďarskej armády. Ervín Minarčík z košického Klubu vojenskej histórie Gizela Stellung si medzitým v uniforme nemeckého Wehrmachtu prehľboval zákop. Na druhej strane Považskobystričan Jaroslav Talda z Klubu vojenskej histórie Duklanský priesmyk z Trenčína dával v uniforme podporučíka NKVD pokyny svojim dvom synom – červenoarmejcom.

„Po skromnejších začiatkoch môžem jednoznačne povedať, že Starý Tekov sa dostal v rámci ukážok historických bojov z druhej svetovej vojny na poprednú úroveň v rámci celej Európy,“ zdôraznil Dušan Hradecký z Klubu vojenskej histórie ARCO Jihlava – Brno. A to môže porovnávať, pretože dobových bojov sa zúčastnil trebárs vo Francúzsku, Belgicku, Poľsku, Maďarsku aj v Rusku. No a tento major v zálohe (slúžil aj v Martine) velil zároveň v Tekove v uniforme majora Červenej armády celému sovietskemu útoku.

„Chcem sa poďakovať všetkým účinkujúcim, všetkým členom klubov vojenskej histórie, ktorí vďaka svojmu nadšeniu a za vlastné finančné prostriedky takouto skvelou formou prispievajú k historickému povedomiu našich občanov a nedajú zabudnúť na hrôzy vojny, ako aj na odkaz protifašistického boja, na ktorom svoje tradície stavajú aj Ozbrojené sily Slovenskej republiky,“ poďakoval sa pri záverečnom nástupe približne trom stovkám účinkujúcich minister obrany Jaroslav Baška. Jeho poďakovanie patrilo aj Konfederácii kubov vojenskej histórie Slovenska a Slovenskému rozhlasu. Veľké uznanie vyslovil zakladateľovi a riaditeľovi podujatia Jozefovi Hostinskému. Keďže hlavným spoluorganizátorom bol rezort obrany, diváci si mohli pozrieť statické ukážky techniky OS SR a dynamické ukážky výcviku, vrátane zoskoku parašutistov či útoku mechanizovanej čaty. K dispozícii im bol aj stan Regrutačného strediska z Nitry.

Text a foto **Pavol VITKO**

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVII, č. 8/2009
Redakčná uzávierka 6. august 2009
Do výroby zadané 14. augusta 2009

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia ŠEVČÍKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane fotografia
z ANTROPOIDU 2009, foto Jozef ŽIAK
Nevyžiadany obrazový materiál
a rukopisy nevraciamy.

© Ministerstvo obrany SR
Evidenčné číslo: 412/08

Z obsahu

Rozhovor s generálom Bulíkom

str. 8 - 9

Prieskumníci na Lešti

str. 4 - 7

Afganistan - ako ďalej

str. 12 - 13

Zakázané mesto

str. 36 - 37

Editoriál

V tomto editoriáli rád využijem niekoľko dôležitých viet bývalého generálneho tajomníka Jaap de Hoop Scheffera, ktoré povedal 17. júla pri svojej rozlúčkovej návšteve Slovenska (aj na strane 20):

„Čo sa týka Slovenskej republiky a všetkých ostatných krajín, ktoré pristúpili k Aliancii od konca studenej vojny, predstavovalo členstvo v NATO návrat do Európy, z ktorej boli kedysi násilne oddelené. Členstvo v NATO vám dalo priestor, dalo vám stoličku pri stole, kde sa prijímajú rozhodnutia, ktoré formulujú naše strategické prostredie. Dáva vám spojencov, ktorí s vami spolu zdieľajú spoločnú záťaž bezpečnosti a samozrejme, dáva vám aj konečné garancie vo forme článku päť Severoatlantickej zmluvy. Ako člen NATO za posledných päť rokov vaša krajina pracovala usilovne na tom, aby pomáhala vytvárať slobodnú a nerozdelenú Európu. Slovensko ukázalo silné odhodlanie dodržiavať a definovať princípy a hodnoty Aliancie - demokraciu, slobodu, solidaritu. Slovensko pomohlo pri formovaní politického konsenzu, ktorý je podstatou NATO a tiež ukázalo silné uvedomenie si potreby adaptovať NATO na bezpečnostné prostredie 21. storočia, ktoré je typické množstvom komplexných rizík a hrozieb - terorizmus, regionálna nestabilita, šírenie jadrových zbraní, pirátstvo, ak spomeniem aspoň niektoré. Slovensko podstatne prispieva do misií a operácií NATO vrátane dôležitého príspevku angažovanosti v Afganistane a v operácii KFOR v Kosove. Rád by som využil túto príležitosť, aby som poďakoval slovenským orgánom za tento vysoko hodnotný príspevok“.

O Aliancii a našich operáciách hovoríme aj v hlavnom rozhovore čísla s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Ľubomírom Bulíkom (strany 8 a 9). Generál v rozhovore kladie veľký dôraz na disciplínu, morálku, ako aj na iniciatívu či schopnosť prevziať zodpovednosť. Nedávno sme sa na jednej z „miliónov“ pracovných porád nášho organizačného štábu, ktorý pripravuje jesenné zasadnutie ministrov obrany členských krajín NATO v Bratislave, bavili aj o tom, že sa nájdu aj takí vojaci či zamestnanci, ktorí sa vyhýbajú zapojeniu do tejto práce ako čert križu. Áno, je to o obrovskom nasadení, iniciatíve a zodpovednosti. Nuž – pre niekoho je lepšie prežiť niekde v tieni. Veru - „prežijavci“. Isto tieto situácie poznáte aj vy. Rovnako zlé, ak nie horšie je, keď z ozbrojených síl odchádzali ich opozitá: „ťahúni“. Odborníci a špecialisti. Generál Bulík priznáva, že ich odliv v minulých rokoch dal armáde poriadne zabráť. No zároveň vďaka patrí tým, na ktorých sa dalo a dá spoľahnúť, ktorí vedeli a vedli v zložitých chvíľach zabráť. Jeho cieľom je kvalitných ľudí si udržať. O to viac v období, ktoré nie je pre vojakov a zamestnancov najmä z hľadiska financií ľahké, no ktoré je nevyhnutné ustáť bez podlomených ko-

lien. Inak sa nedá.

Peknú jeseň.

Antropoid na Lešti

V poradí už 14. ročník medzinárodnej súťaže prieskumných hliadok Antropoid, ktorý sa uskutočnil 29. júna až 2. júla pod záštitou ministra obrany Jaroslava Bašku, bol v mnohých ohľadoch iný ako predchádzajúce ročníky. Po prvý raz sa neuskutočnil v okolí Žiliny a domáca hliadka pluku špeciálneho určenia štartovala mimo súťaže. V tomto roku celá súťaž (okrem slávnostného otvorenia a vyhodnotenia, ktoré boli v Žiline) prebiehala vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť.

„Antropoid je na Lešti preto, lebo je to svojim spôsobom unikátny výcvikový priestor. Nielen z nášho slovenského pohľadu, ale celého regiónu strednej Európy. V posledných rokoch tu bolo vybudované centrum boja proti terorizmu, ktoré využívajú nielen ozbrojené sily, ale aj ostatné silové rezorty. Chceli sme tento priestor ukázať aj zahraničným účastníkom súťaže. Aj vďaka tomu, že sa Antropoid uskutočnil na Lešti, mohli sme do súťaže zapracovať napríklad strelbu bojovou muníciou z pohyblivého sa vozidla v špeciálnej hale, či využiť aj ďalšie časti výcvikovej osady Jakub Village, komplex rumoviska alebo horiaci tunel. No a naša domáca hliadka ide mimo súťaže preto, aby nás nikto neupodozrieval, že sme trať pripravili pre seba,“ hovorí veliteľ žilinského piateho pluku špeciálneho určenia Jozefa Gabčíka plukovník gšt. Ľubomír Šebo.

ČIŇANIA NESKLAMALI

Na štarte sa premiérovu predstavili dve hliadky z Čínskej ľudovej republiky, ktoré mnohí znalci tipovali za favoritov celej súťaže. Cestu za prípadným víťazstvom sa im usilovali skomplikovať dve hliadky z USA, jedna kombinovaná USA – Veľká Británia, hliadky z Českej republiky, Belgicka, Holandska, Chorvátska, Veľkej Británie, veliteľstva Pozemných síl OS SR a útvaru osobitného určenia Prezídia Policajného zboru Bratislava.

Miestom štartu celej súťaže bola plocha s heliportom pri vodo-drome. Na zemi boli zoradené rady padákov pre jednotlivé hliadky. Po prevzatí padákov, mapy a ujasnení si úlohy jednotlivé hliadky postupne nastupovali do vrtuľníka Mi-17. Stroji s digitálnou kamuflážou z prešovského vrtuľníkového krídla ešte začiatkom júna plnil úlohy v operácii ALTHEA na území Bosny Hercegoviny v rámci síl EUFOR. Stroj nabral výšku a jednotlivé hliadky zaviezol nad južnú časť výcvikového priestoru. Nasledoval zoskok z výšky vyše 300 metrov nad terénom.

Tohtoročnú trať Antropoidu pripravil kapitán Peter Turza zo žilinského útvaru. „Celý scenár súťaže je vlastne o tom, hliadka je vysadená zo vzduchu a má pred sebou celú misiu. Musí sa dostať z južného okraja priestoru cez rozličné nástrahy na jeho severný okraj a tam splniť svoju úlohu. V dennej etape ich čaká 30 a v nočnej 15 kilometrov. To však len v tom prípade, keď súťažiaci nebudú blúdiť,“ konštatuje autor trate.

Už od začiatku dávali o sebe vedieť favoriti. Ani naši západní susedia sa netajili, že by radi zasa po čase získali na rok putovný pohár práve pre seba. Po zoskoku a príchode do prvého kontrolného bodu, kam si hliadky priniesli aj nákladný padák, sa do čela dostala hliadka Čína -2 pred prieskumníkmi z Prostějova a policajťmi. V kontrolnom bode si hliadky rozložili nákladný padák, vybrali z neho svoje batohy a presúvali sa s využitím GPS a buzoly cez nasledujúce dva kontrolné body až na topografiu. Tam museli vždy dvojice osvedčiť svoje dobré orientačné schopnosti. Obom čínskym hliadkam na všeobecný údiv spôsobovala táto úloha ťažkosť. Nasledoval presun terénnymi vozidlami do kontrolného bodu číslo 5, kde hliadky museli prekonať vodnú prekážku plávaním. Postupne si vyzliekli odev, zabalili ho do pripravených vriec, ktoré zaviazali a celá hliadka zmizla vo vode. Na druhom brehu rozbaliли veci, obliekli sa a pokračovali k ďalšiemu kontrolnému bodu. Súťažiaci brali túto úlohu ako vítané osvieženie v horúcom dni.

SEDEMDESIAT KÍL NA PLECI

Nasledoval rýchly presun zalesneným terénom do ďalšieho kontrolného bodu. V ňom museli prezentovať svoje strelecké umenie a rýchlu reakciu. Čakal ich prepad zbrojného skladu. Dostali pištole, ochranné okuliare. V budove čakali na nich štyri terče. Odmenou za každý zásah bola debnička munície, ktorú niesli do cieľa. Po stúpaní lesom sa súťažiaci dostali k úpätiu skál v lokalite Bralce. Dostali

popruhy, ochranné prilby a veliteľ hliadky podľa lezeckej vyspelosti svojich ľudí rozdelil úlohy.

Cez cvičisko Via Ferrata viedli po strmých skalných útesoch totiž štyri cesty s rôznou mierou náročnosti. Bolo na veliteľovi hliadky, aby určil, kto pôjde akou trasou. Čakalo na nich prekonanie skál pomocou lán, lanových rebríkov i úchyto, zabudovaných priamo v skalách. Na niektorých súťažiacich bolo vidieť, že práve táto prekážka v nich vyvoláva hádam až priveľký rešpekt. Na skalách sa v najlepšom svetle ukázali obe čínske hliadky a policajti z Bratislavy.

Nasledovali prekážky vo výcvikovom komplexe Jakub Village. Najskôr horiaci tunel, z ktorého bolo treba zachrániť osobu (imitovala ju figurína vo váhe cca 70 kilogramov). Zachráneného bolo treba dopraviť čím skôr k ďalšej prekážke. V rumovisku museli členovia hliadky čo najrýchlejšie nájsť debničku s municiou. Bez nej by nemohli plniť nasledujúcu úlohu. Čakali ich strelby s bojovou municiou z pohybujúceho sa vozidla v hale. A bojová munícia bola práve v debničke. V hale ich čakali štyria teroristi, ktorých museli zneškodniť a zároveň oslobodiť rukojemníka. V najlepšom svetle sa v tejto úlohe ukázala prvá čínska hliadka. Po zdolaní tejto prekážky súťažiacich delil od konca dennej etapy už len rýchly beh k vododromu.

Po skončení tejto časti sa na prvom mieste usadila česká hliadka nasledovaná oboma čínskymi. Vedúci českej výpravy podplukovník Pavel Varmus zo 102. prieskumného práporu v Prostějove neskrýval radosť z umiestnenia svojich chlapcov. „V tomto roku sme hliadku zložili z takých, ktorí už poznajú nástrahy Antropoidu i nováčikov na tejto súťaži. Samozrejme, veľmi by sme chceli nadviazať na úspech našich predchodcov spred pár rokov, ale ešte máme pred sebou nočnú etapu,“ varoval pred prílišným optimizmom podplukovník Varmus.

PODVAL I NOČNÁ ČASOVKA

Dve hodiny pred polnocou odštartovala prvá súťažná hliadka nočnú etapu. Čakala ju najskôr prekážková dráha osvetlená len slabými orientačnými svetlami. Ďalšie potrebné osvetlenie dodávali čelovky na hlavách členov hliadky. Prekážkovú dráhu museli súťažiaci prekonať so 40-kilogramovou záťažou. Predstavoval ju železničný podval. Členovia hliadky nesmeli dopustiť, aby sa im pri prekonávaní jednotlivých častí prekážkovej dráhy dotkol zeme. V tom prípade ich čakala penalizácia. Rozhodovala nielen sila, ale aj šikovnosť a zohratosť celej hliadky.

Nasledoval rýchly presun k vododromu, nástup do výsadvkového trénažera Jakub Coliseum, zlanenie z neho do budovy, splnenie streleckej úlohy, presun podzemnou šachtou. Odtiaľ smerovali

kroky súťažiacich k vodnej ploche, kde na nich čakali gumové člny. Na nich museli prekonať určenú trasu. A záverečnou čerešničkou na torte bola nočná päťkilometrová časovka.

„Som rád, že v poradí už 14. ročník medzinárodnej súťaže prieskumných hliadok Antropoid sa po prvý raz uskutočnil vo Vojsknom výcvikovom priestore Lešť, ktorý v poslednom období budujeme ako nadrezortné centrum prípravy na boj proti terorizmu. Pred zahraničnými účastníkmi sme mali možnosť prezentovať jeho možnosti. Teší ma, že sme na súťaži mohli privítať okrem družstiev z členských krajín NATO aj zástupcov Čínskej ľudovej republiky,“ povedal minister obrany Jaroslav Baška na slávnostnom vyhodnotení súťaže, v priestoroch žilinského divadla. Na vyhodnotení bol prítomný aj náčelník Štábu pre operácie GŠ OS SR generálmajor Ján Salaganič, veliteľ pozemných síl generálmajor Jaroslav Vývlek a ďalší hostia.

Putovný pohár za víťazstvo si prevzala víťazná hliadka Českej republiky z rotý hlbkového prieskumu 102. prostějovského prieskumného práporu v zložení: práporčík Martin Mahr, podpráporčík Tomáš Jandera, nadrotmajster Pavel Koruňák a rotmajster Lukáš Zderčík. Jej veliteľ práporčík Martin Mahr sa priznal, že na víťazstvo začali myslieť už po prvom mieste v dennej etape. „Aj keď do posledných chvíľ to nebolo jasné. Dopredu sa v nočnej etape drali najmä čínske hliadky. Som rád, že sme získali pohár. Ale keby nešlo družstvo žilinského pluku špeciálneho určenia mimo súťaže, pohár by s najväčšou pravdepodobnosťou zostal doma, na Slovensku“, hovorí práporčík Mahr.

Za víťaznou českou hliadkou sa umiestnili obe čínske hliadky nasledované hliadkou útvaru osobitného určenia Prezídia policajného zboru Bratislava a ďalej hliadky Chorvátska, Belgicka, USA-1, veliteľstva pozemných síl, USA-2 a Veľkej Británie. Holandská hliadka síce súťaž dokončila, ale s náhradníkom, a preto nebola klasifikovaná, a zmiešaná hliadka USA a Veľkej Británie musela po ukončení dennej etapy odstúpiť pre zranenie jedného člena.

OK ROK ZNOVA NA LEŠTI

Veliteľ pluku špeciálneho určenia plukovník gšt. Ľubomír Šebo vyjadril spokojnosť nad premiérovým ročníkom súťaže na Lešti, so spoluprácou s Ústavom špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť a vyjadril presvedčenie, že v rovnakých priestoroch sa uskutoční aj budúcoročný jubilejný 15. ročník. „Súťaž dokonale preverila fyzické, ale aj psychické sily príslušníkov špeciálnych jednotiek z rôznych krajín, ukázala na ich schopnosť riešiť nepredvídané situácie v boji proti prípadným teroristom. Aj spoločne v prípade medzinárodných operácií,“ zdôraznil na záver plukovník Ľubomír Šebo.

Text a foto Jozef ŽIAK

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík:

Disciplína a morálka je základ

• Pán generál, odchádzajúci generálny tajomník NATO Jaap de Hoop Scheffer pri svojej júlovej rozlúčkovej návšteve Slovenska počas stretnutia s ministrom obrany Jaroslavom Baškom a s vami ocenil slovenských vojakov najmä za ich činnosť v aliančných operáciách

v Afganistane a Kosove. Keď otázku postavíme z druhej strany, v čom spočívajú najväčšie benefity slovenských ozbrojených síl, ktoré im vyplynuli z nasadenia v týchto operáciách?

Pre ozbrojené sily je to predovšetkým možnosť získať dôležité skúsenosti v rámci vojenských operácií a medzinárodných veliteľstiev, kde naši slovenskí vojaci pôsobia. Je dobré, že sa do značnej miery pohli „ľady“ v tom, že skúsenosti získané v operáciách alebo v medzinárodných štruktúrach zavádzame do našich výcvikových doktrín a manuálov. Nastavujeme prostredie tak, aby všetky skúsenosti boli využiteľné, s cieľom skvalitniť súčasnú a budúcu prípravu do operácií, ale naše pôsobenie v medzinárodnom prostredí má významný vplyv na celý systém prípravy personálu. Postupne sa stávajú naše ozbrojené sily stále viac pripravené do celého spektra operácií. Pravda, k tomu treba pridať aj realizáciu našich požiadaviek na celkovú modernizáciu ozbrojených síl, ktorá je dôležitá aj z dôvodu zvýšenia ochrany životov a zdravia vojakov. Porovnávanie sa našich vojakov so svojimi partnermi je prirodzené a vieme, kde máme rezervy. Samozrejme, členstvo v týchto operáciách prináša vojakom aj osobné priateľstvá, ktoré pretrvávajú roky. Všetci však vieme, že naše pôsobenie v Aliancii nie je len o výhodách, ale aj o veľkej zodpovednosti. Aliancia je ako reťaz a každá reťaz je taká silná, aké je jej najslabšie ohnisko. A určite nikto z nás nechce byť tým najslabším ohniskom. Dôležité je si uvedomiť, že dnes viac ako kedykoľvek predtým sa presadzuje princíp „hasiť oheň tam, kde vzniká“, spoločne v medzinárodných vojenských zoskupeniach. O bezpečné a stabilné prostredie je potrebné sa neustále usilovať, a to je aj dôvod, prečo sú naši vojaci napr. v Afganistane a iných operáciách.

• Počas rozhovoru s generálnym tajomníkom NATO zaznel aj problém globálnej ekonomickej krízy, ktorá by sa však zároveň mohla stať impulzom pre spoluprácu členských krajín NATO v mnohonárodných projektoch. O aké projekty by mohli ísť?

Som presvedčený, že nastal čas na podstatne užšiu spoluprácu vo všetkých oblastiach. Malo by ísť predovšetkým o veľké a zložité zbraňové systémy (napr. lietadla, vrtuľníky, bojové obrnené vozidlá, presné delostrelecké a raketové systémy schopné ničiť určené ciele i chrániť vojakov v operáciách, prostriedky prieskumu a spojenia, ale i napr. príprava personálu a mnohé ďalšie), ktoré sú potrebné na udržanie operačného tempa a dosiahnutie víťazstva a ktoré sú náročné na vývoj, zavedenie a prevádzkovanie. Také, ktoré sú náročné na finančné zabezpečenie a ktoré OS potrebujú na dlhodobé využitie a s ním spojené zabezpečenie logistiky. Projekty, ktoré sa črtajú pre OS SR s možnosťou využitia práve takéhoto spoločného financovania alebo rozsiahlejšej ekonomickej spolupráce, sú rôzne. Ako konkrétny príklad súvisiaci s našim členstvom v NATO je rozsiahla oprava leteckej základne Sliač. Je to rozsiahly projekt za veľké finančné prostriedky. Aliancia si uvedomuje nutnosť mať spôsobilosti svojich členských štátov na približne rovnakej úrovni a aj preto sa Sliač financuje z aliančných prostriedkov. Ďalším príkladom je spoločné

financovanie zabezpečenia leteckej strategickej prepravy vojsk. Samozrejme, spolu s vedením rezortu obrany chceme riešiť aj ďalšie projekty, ako je napríklad proces obstarávania malých terénnych vozidiel, ktoré ozbrojené sily nevyhnutne potrebujú obmeniť. V podmienkach Ozbrojených síl SR treba dobíhať veľmi veľa v rámci modernizácie zbraňových systémov a všade tam je možná spolupráca. Intenzívne sa tiež hovorí o spoločnom financovaní vojsk pri ich vysielaní do operácií.

• Slovenské ozbrojené sily sa za posledné roky skutočne vo veľkej miere zapájajú do medzinárodnej spolupráce, či už je to v rámci Aliancie, ako aj EÚ či OSN. Dokážu však držať krok v zabezpečení výcviku a celkovej pripravenosti aj vzhľadom na citelný dopad krízy na náš rezort a potrebu zefektívnenia štruktúr?

Najskôr treba na rovinu povedať, že súčasný dôsledok ekonomickej krízy, ktorý je citelný tento rok a zrejme ešte nejaké obdobie potrvá, nie je tým úplne rozhodujúcim momentom, prečo sme začali uvažovať o efektívnejšom využití finančných prostriedkov. Je to dlhodobý proces, ktorý sme začali dôraznejšie ovplyvňovať vypracovaním modelu ozbrojených síl 2010 a 2015. Dnes vytvárame model ozbrojených síl 2020, ktorý v kontinuite predchádzajúcich krokov má za cieľ udržať rovnováhu medzi úlohami (aj medzinárodnými), štruktúrami ozbrojených síl a dostupnými financiami. Realita je, že finančné prostriedky pre rezort sa každoročne znižovali a rezort bol a je nútený na to reagovať. V rôznych etapách vývoja na to reagoval rôzne. Minulý rok, keď bolo zjavné, že finančné prostriedky budú znížené, navrhol som zmenu štruktúr OS v každoročne spracúvanom dokumente Vnútornej organizačnej štruktúry OS. V rámci tohto dokumentu implementujeme nový návrh štruktúry GŠ, operačných veliteľstiev, ako aj niektorých jednotiek OS a zastúpenia vojakov v zahraničných štruktúrach, kde bolo prijaté rozhodnutie redukovať ho až o 50 %. Cieľ to má jeden. Chceme, aby sa takto „získané“ finančné prostriedky využili predovšetkým na modernizáciu OS a zabezpečenie výcviku. Ukazuje sa však, že ani tieto opatrenia nebudú dostatočné. Vidieť za tým treba tlak na verejné financie a ich využitie na iné sféry života spoločnosti. Dôležité však bude udržať plnenie prioritných oblastí. Prvou prioritou je udržiavanie spôsobilosti OS SR na to, aby sme denno-denne zabezpečovali prípravu a rotácie prebiehajúcich operácií v Afganistane, na Balkáne a na Cypre. Zatiaľ nevidím žiadne vážne problémy, ktoré by spôsobovali, že by sme v tejto oblasti nedokázali zvládnuť rozsah úloh, ktorý máme stanovené. Druhou prioritou je pokračovanie v plnení medzinárodných záväzkov, ktoré máme ako členský štát Severoatlantickej aliancie a EÚ. Sú to dobre známe medzinárodné požiadavky na zvyšovanie spôsobilosti OS, vrátane prípravy jednotiek na zaraďovanie do síl rýchlej reakcie Aliancie a bojových skupín EÚ. Aj tieto priority sú v hlavných oblastiach zabezpečené. Samozrejme, tu

sú problémy predovšetkým s obstarávaním modernej výzbroje a materiálu, ale v zásade sa tieto úlohy, aj keď s problémami, zatiaľ plnia.

• Do akej miery sú stabilné súčasné štruktúry?

Ak budem hovoriť o útvaroch a jednotkách, tak tu vzhľadom na rozsah úloh nevidím priestor na ďalšiu redukciu. Tu by malo ísť o ich stabilitu a zvyšovanie operačnej pripravenosti. Priestor na zmeny je možný v štruktúrach riadenia a velenia OS, vrátane ministerstva, ako aj u všetkých tzv. podvesov. Redukcia štruktúr ozbrojených síl bola vždy realizovaná s tým istým cieľom, ušetriť finančné prostriedky využiť na modernizáciu a rozvoj a to je aj východisko pre návrh modelu 2020, ktorý je postavený na vybalansovaní úloh, finančných prostriedkov a štruktúr, o ktorom v súčasnosti diskutujeme.

• Udržia si v tejto situácii OS dostatok špecialistov, ktorých výcvik je neraz otázkou dlhých rokov?

To je môj cieľ. Verím, že sme sa poučili z minulých období, predovšetkým keď sme implementovali model 2010. Odliv veľkého počtu skúsených ľudí, veľmi dobre pripravených na rozhodujúce pozície, spôsobil situácie, ktoré sme museli preklenúť enormným úsilím všetkých, ktorí v štruktúrach OS ostali. Patrí im za to obrovské poďakovanie. Takáto situácia sa dala zvládnuť len preto, že v našom regióne bol vytvorený bezpečný a stabilný priestor predovšetkým získaním členstva v NATO. Na druhej strane je to však aj uvedomenie si zodpovednosti za úlohy v rámci koalície a tu ide opäť o kvalitne pripravený personál. Aj keď úroveň klasického vojenského ohrozenia je nízka, prichádzajú ďalšie hrozby, ako napríklad svetový terorizmus, možné následky finančnej krízy, migrácia, problémy s nedostatkom plynu a iných zdrojov, kybernetický terorizmus, alebo trebárs živelné pohromy, či ekologické katastrofy. Preto je dôležité, aby sme na rozhodujúcich pozíciách a aj v nižších hodnotiach mali skúsených a vzdelaných ľudí. Úroveň profesionálnych vojakov je dnes veľmi dobrá a vyvíjame snahu o jej trvale zvyšovanie. Základný predpoklad je však vytvoriť dostatočné motivačné a stabilné prostredie. Nie je žiadne tajomstvo, že kľúčom každého úspechu je personál a prípravu ľudí sme povinní zlepšovať pre budúcnosť v každej oblasti.

• Morálka vojska sa ukáže v ťažkých skúškach. Aká je morálka vojakov v medzinárodných operáciách a aká je morálka doma?

Morálka a disciplína je pre nás vojakov absolútny kľúčový fenomén. S posilňovaním morálky sa dá pracovať vždy a musia si to uvedomiť všetci velitelia a tu chcem položiť dôraz na veliteľov na najnižších stupňoch a veliacich poddôstojníkov. Ak by sme teda porovnali morálku a disciplínu vojakov, ktorí sú v medzinárodných operáciách s tými, čo slúžia doma, rozdiel tu je. Počas návštev v operáciách vidím, že naši vojaci sú zdravo sebavedomí a hrdí občania Slovenska. Človek cíti až dotyk, ako sú napr. v operá-

ciách vnímané slovenské symboly, ako prezentujú svoju príslušnosť k OS SR a k svojej domovine, Slovensku. Samozrejme, prvým vyjadrením ich morálky je samotná činnosť, plnenie operačných úloh za ktoré sú naši vojaci vysoko oceňovaní, ako aj to, ako sa správajú jeden k druhému, či k ostatným vojakom iných armád. O niečo iné je to, keď sú vojaci vyvedení do výcvikových priestorov. Tu musíme byť efektívnejší a plniť úlohy s uvedomovaním si, že výcvik je našou prácou a od prípravy každého z nás závisí hodnotenie celku, jednotky, útvaru, celých ozbrojených síl. Velitelia musia výcvikové dni naplánovať do detailov tak, aby bol využitý všetok výcvikový čas. Nemalo by sa stávať, aby vojaci nevyužívali každú minútu výcviku. Pre porovnanie nemusíme chodiť ďaleko. Ak by takto ľudia pracovali niekde vo firme, kto by ich platil za zbytočné prestoje? A kto by to toleroval manažérom? Preto volám po efektívnejšom plánovaní a riadení výcviku, veď ako budeme napr. vysvetľovať, že potrebujeme viac financií na výcvik, na výzbroj či na sociálne zabezpečenie? To si musí každý z nás veľmi jasne uvedomovať. No a keď porovnávame, najväčšie rezervy v morálke a disciplíne vidím pri plnení úloh v mierových posádkach. Tam ako keby z niektorých vojakov opadla značná časť motivácie aj hrdosti. Ako keby niektorí pozabudli, že aj tu sú profesionáli. Nepopieram, je jasné, že v operáciách je značnou motiváciou finančné ohodnotenie. Ale ak si niekto poriadne neplní úlohy v posádke, ako sa jeho veliteľ, alebo kolega bude na neho môcť spoľahnúť v nasadení a v nebezpečenstve? S tým sa nesmie zmieriť žiadny veliteľ! V každom prípade – vojak musí byť vnútorne motivovaný celý čas služby tak, aby sa ozbrojené sily na neho mohli spoľahnúť a aby na neho občania Slovenska mohli byť hrdí. Celkovo však hodnotím, že morálka a disciplína v ozbrojených silách je stabilne dobrá, čo sa premieta aj do dôvery, ktorú k ozbrojeným silám prejavujú občania SR. Na jednej strane ocenenie a dôvera a na druhej zo strany nás profesionálnych vojakov veľká zodpovednosť.

• Aké najdôležitejšie úlohy stoja pred vojakmi v druhej polovici roka?

Od 1. júla tohto roka sme v tzv. „stand bay“ režime v rámci bojovej skupiny EÚ spolu s Českou republikou. Zároveň sa pripravujeme na rovnakú úlohu v ďalšej bojovej skupine, ktorú začneme plniť od 1. januára 2010. Súbežne s týmito úlohami udržiavame menšie skupiny pre sily rýchlej reakcie NATO (NRF). Priebežne zabezpečujeme ďalšie rotácie v rámci nášho nasadenia v operáciách. Základom je teda výcvik vojakov a príprava veliteľov, v tom netreba poľavovať aj preto, že je potrebné „zažiť“ niektoré nové výstrojnú súčiastky, ako je napríklad nosný modulárny systém, alebo novú techniku. Okrem toho bude dôležité reálne naplánovať ďalší rok a zvládnuť úlohy súvisiace s prípravou nového modelu OS SR pre ďalšie obdobie.

Pavol VITKO
Foto Peter DOVINA

O. Tomová, J. Baška a E. Middelkoop

Minister obrany Holandska Eimert van Middelkoop:

Slovákov si ako spojencov vážime

Pán minister, po spolupráci slovenských a holandských vojakov v Bosne a Hercegovine a súčinnosti oboch rezortov obrany v rámci organizácie medzinárodných kurzov pre dôstojníkov na vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši, je ďalším dôležitým krokom naša spolupráca v Afganistane. Ako ju hodnotíte?

Pred dvoma rokmi sme v Holandsku rokovali o prehlbení našich úsilí v Uruzgane. Jednou z podmienok bolo, že potrebujeme podporu ostatných krajín. Bol som preto veľmi šťastný, keď Slovenská republika súhlasila s vyslaním vojakov do provincie Uruzgan, kde pôsobia spolu s našimi vojakmi, ako aj s Austrálčanmi či domácimi Afgancami. Na spoluprácu nemám absolútne žiadne sťažnosti, je veľmi dobrá.

Mohli by ste priblížiť plány Holandska v operácii ISAF?

Už pár rokov dozadu sme plánovali byť dôslednejší v našich aktivitách, špeciálne v rozvoji spolupráce v rámci koalície, ako aj s miestnymi obyvateľmi. To je dôležité, pretože si uvedomujeme, že musíme predovšetkým podporovať ľudí, a nie hľadať nepriateľa. Myslím, že v tom sme v Uruzgane, kde je ťažisko našich síl, úspešní. Slovenských vojakov si ako svojich spojencov veľmi vážime. V Afganistane máme teraz približne 1 700 vojakov, z ktorých je 1 200 v Uruzgane, kde až do leta budúceho roka ostávame v pozícii vedúceho národa. Potom túto pozíciu odovzdáme našim pokračovateľom.

Holandsko iniciovalo aktivity na znížovanie nákladov v rámci centrály Aliancie. Máte v tomto smere podporu ďalších krajín?

Moje presvedčenie je, že v rámci NATO musíme byť čo sa týka finančných nákladov efektívnejší.

Aliancia je veľká byrokratická organizácia a ako zodpovední ministri obrany vieme, že proces transformácie je potrebný. Počas našich niekoľkých posledných stretnutí som mal niekoľko návrhov a dostal som veľa podpory zo strany Slovenska, ako aj od väčšiny ďalších krajín. Samozrejme, bolo aj váhanie. Teraz tiež pracujeme na niektorých návrhoch a predpokladám, že sa k nim dostaneme v Bratislave počas nášho jesenného

neformálneho stretnutia ministrov obrany krajín NATO. Ak nespravíme nič, môžeme mať v NATO ozajstný rozpočtový problém. Preto musíme prijať riešenia z krátkodobého hľadiska, ako aj v dlhšom časovom období.

Prejavuje sa súčasná svetová hospodárska kríza tlakom na rozpočet vášho rezortu obrany?

Samozrejme, ako všetci moji kolegovia, aj my musíme čeliť finančnej kríze. Napriek predpokladaným škrtom v rozpočte však môžeme pokračovať vo všetkých medzinárodných programoch, vo všetkých našich operačných aktivitách. Budeme síce v Holandsku trochu viac rozvážni v podporných aktivitách, ale hlavné úlohy zvládneme.

Nie chemickým zbraňiam

Počas oficiálnej návštevy ministra obrany SR Jaroslava Bašku v Holandsku, ktorá sa uskutočnila 30. júna a 1. júla tohto roku, sme položili niekoľko otázok veľvyslankyňi Slovenskej republiky v Holandskom kráľovstve Oksane Tomovej. Slovensko totiž od mája 2008 do mája 2009 zastávalo post predsedu Výkonnej rady Organizácie pre zákaz chemických zbraní. V tomto období v pozícii predsedníčky Výkonnej rady organizácie bola práve O. Tomová.

Pani veľvyslankyňa, mohli by ste na úvod predstaviť Organizáciu pre zákaz chemických zbraní? Kto je členom, aké sú jej hlavné ciele, aký je systém jej riadenia?

- Uvedená organizácia celosvetového významu má 188 členov a globálne pôsobí v oblastiach odzbrojenia a nešírenia zbraní hromadného ničenia. Predsednícka pozícia je založená na geografickej rotácii, pričom kandidujúca krajina musí mať potenciál sa jej ujať. Napriek tomu, že organizácia má také široké členstvo, všetky rozhodnutia sa prijímajú na báze konsenzu. To znamená, že všetky členské štáty by sa mali dohodnúť na tom, aké závery budú prijímať alebo aké dôležité rozhodnutia prijímú pre budúcnosť. Organizácia je postavená na základe medzinárodného dohovoru, ktorý definoval jej ciele; zničiť chemické zbrane a organizáciu nastaviť na to, aby zabránila šíreniu chemických zbraní. Treba si totiž uvedomiť, že dnes je chemický priemysel mohutný a rozvinutý v rôznych krajinách sveta. Ako taký vytvára priestor na to, aby sa mohli vyrábať látky, ktoré môžu byť zneužitú na výrobu chemických zbraní. V budúcnosti sa bude organizácia zameriavať predovšetkým na nešírenie chemických zbraní.

Kedy však budú všetky chemické zbrane zničené?

- Chemické zbrane, podobne ako jadrové zbrane sú stredobodom záujmu nielen tejto organizácie, ale aj hlavných hráčov, ktorí v súčasnosti vlastnia chemické zbrane a postupne ich ničia. Ide o záväzok, ktorý vyplýva z prijatia Dohovoru o zákaze chemických zbraní. Dohovor prijatý v roku 1997 definoval aj termín skončenia ničenia chemických zbraní, ktorým mal byť rok 2012.

Samozrejme, súčasný vývoj ukazuje, že tento rok zrejme nebude aktuálny. Členské krajiny sa musia dohodnúť opäť na základe konsenzu, akú stratégiu prijmú, aby niektoré členské štáty – predovšetkým USA a Ruská federácia, chemické zbrane zničili. Spomínané štáty totiž patria medzi hlavných vlastníkov chemických zbraní.

Prečo ide práve o tieto krajiny?

- Je to historický proces, vlastne ešte akýsi výsledok politiky zbrojenia najmä z obdobia studenej vojny. Svet však treba nastaviť tak, aby bol zbavený hrozieb v oblasti šírenia zbraní hromadného ničenia, v tomto prípade chemických. Aj vďaka tomu bude bezpečnejší.

Ako sa dajú ustrážiť štáty, ktorých režimy či chemická výroba sú, povedané eufemisticky, ťažšie kontrolovateľné?

- Sú na to mechanizmy. Prvoradá je práve skutočnosť, že Organizácia pre zákaz chemických zbraní existuje. Jej ťažiskovou úlohou je vykonávať pravidelné inspekcie a kontrolovať proces ničenia chemických zbraní. Tento systém sa postupne posilňuje, a tak to bolo aj počas roka nášho predsedníctva. Systém funguje tak, že členské krajiny prostredníctvom svojich zástupcov na úrovni veľvyslancov a generálneho riaditeľa organizácie majú možnosť na mieste sa presvedčiť, ako napríklad Ruská federácia či USA plnia svoje záväzky. Aj ja osobne som bola vedúcou delegácie, ktorá robila inspekciu vybraného zariadenia na Sibíri v Ruskej federácii, ktoré je pripravené na likvidáciu ďalšieho arzenálu chemických zbraní. Inspekcia sa robí striedavo jeden rok v RF a jeden rok v USA. Mojmím nástupcom vo vedení Organizácie pre zákaz chemických zbraní je mexický veľvyslanec, ktorý viedol delegáciu Výkonnej rady počas návštevy podobného typu v zariadení v USA, kde sa tiež presvedčil, či si USA plnia prijaté záväzky. S výsledkami jeho inspekcie sa výkonná rada organizácie oboznámila v júli.

Aké sú aktuálne úlohy Slovenska?

- SR ako väčšina krajín nevlastní chemické zbrane, ale má

veľmi rozvinutý chemický priemysel. To znamená, že je našou povinnosťou pravidelne informovať organizáciu o výrobe látok, ktoré sú predmetom kontroly a ktoré by potenciálne mohli byť zneužitú na výrobu chemických zbraní. Je to obligatórna povinnosť pre všetky členské krajiny. Slovensko si svoje záväzky plní.

Kolko štátov vlastní chemické zbrane?

- Ide o šesť štátov. Pritom India nedávno oznámila, že dokázala zlikvidovať svoje chemické zbrane, čo je veľký úspech. Popri USA a Ruskej federácii má takéto zbrane Líbya a pozostatky japonských chemických zbraní sú v Číne. V tomto zozname je aj Irak.

Viete si predstaviť skutočne zlý scenár, ktorý by sa týkal zneužitia chemických zbraní?

- Určite áno, preto organizácia zohráva dôležitú úlohu v boji proti terorizmu. Organizácia musí predovšetkým pomáhať rozvojovým krajinám. Musíme im pomôcť implementovať záväzky, ktoré vyplývajú z medzinárodného dohovoru na ich národnej úrovni. Je to proces, ktorý je finančne náročný, ale nevyhnutný. Lidrom v rámci tejto agendy je Francúzsko. Dôležité je spomenúť aj mimoriadne potrebnú interakciu medzi Organizáciou pre zákaz chemických zbraní s Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu. Slovenská republika urobila výrazne aktívne kroky počas svojho nedávneho nestáleho členstva v Bezpečnostnej rade OSN v rokoch 2006 - 2007, aby sa vzájomná interakcia týchto organizácií posilnila. Zároveň by som rada ocenila Ministerstvo obrany a Ozbrojené sily Slovenskej republiky, ktoré venujú profesionálnej príprave na ochranu pred chemickými zbraňami náležitú pozornosť a spolupracujú aj na medzinárodnej úrovni.

Pani veľvyslankyňa, boli ste prvou ženou na čele Organizácie pre zákaz chemických zbraní? V akej pozícii ste v nej ostali pôsobiť?

- Dá sa povedať, že áno, hoci tomu tak trochu pomohla zhoda okolností, že veľvyslankyňou SR v Holandskom som bola práve vtedy, keď sme v organizácii získali predsednícku pozíciu. Myslím si, že túto prácu Slovensko zvládlo so ctou. Naša krajina v organizácii pôsobí ako člen výkonnej rady, takže sa naďalej aktívne zúčastňujem na jej úlohách. Nepochybujem o tom, že Slovensko bude v rámci Organizácie pre zákaz chemických zbraní viditeľné aj v budúcnosti.

Slovensko-holandská spolupráca

Minister obrany Jaroslav Baška počas svojej oficiálnej návštevy Holandského kráľovstva (30. 6. – 1. 7. 2009 – spravodajstvo sme priniesli v minulom čísle) vysoko ocenil spoluprácu Slovenska a Holandska vo vojenskej oblasti, ktorá z našej strany patrí v súčasnosti v rámci spolupráce s armádami NATO k najdôležitejším. Prinášame prehľad jej najdôležitejších bodov:

- Intenzívnejšia spolupráca rezortov obrany Slovenska a Holandska siaha do rokov 2002 – 2003 do operácie SFOR v Bosne a Hercegovine. Na základni Bugojno tu v dvoch rotáciách pôsobili letci z leteckej základne v Prešove, pričom ich hlavným koalíčnym partnerom boli práve Holanďania.

- V roku 2002 bolo podpísané Memorandum o porozumení medzi Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska, Holandským kráľovstvom a Slovenskou republikou o zriadení Výcvikového strediska Partnerstva za mier – Kurzu pre nižších štábných dôstojníkov pre strednú a východnú Európu (ISOC). Prvý kurz sa začal v roku 2004. Najväčšiu zásluhu na plnení študijných programov mali vojenski profesionáli a prednášatelia z Británie a Holandska, ktorí boli financovaní z rozpočtov svojich armád. V desiatich trojmesečných kurzoch bolo do roku 2007 vyskolených 431 nižších štábných dôstojníkov z 22 krajín Európy a Strednej Ázie.

- V septembri 2008 bol v Liptovskom Mikuláši otvorený prvý Medzinárodný kurz pre štábných dôstojníkov (ISOC). Desiatyždňové kurzy sú národným projektom, no zároveň ISOC vychádza z Memoranda o porozumení medzi Slovenskou republikou a Holandským kráľovstvom. Holandskí partneri výrazne prispeli k budovaniu kurzu, k vzdelávaniu lektorov a dôležitý je aj ich materiálny príspevok. Cieľom desaťtyždňových kurzov je pripraviť dôstojníkov v hodnostiach nadporučík až major na pôsobenie v medzinárodných štáboch podľa procesov NATO.

- Mimoriadne výrazná spolupráca medzi Slovákmi a Holanďanmi je v rámci misie ISAF v provincii Uruzgan, kde sú Holanďania vedúcim národom. V súčasnosti tu pôsobia s približne 1 200 Holanďanmi aj 57 Slovákov (spolu je v operácii ISAF 245 príslušníkov OS SR). Slováci v táboroch Deh Rawood a Tarin Kowt predovšetkým strážia vojenskú základňu. Od júla 2009 trojčlenný zdravotnícky tím z OS SR (lekár a dvaja zdravotnícki špecialisti) pôsobi na základniach Holandského kráľovstva v provinciách Uruzgan a Kandahár.

- V rámci spolupráce slovenských a holandských vojakov hodno napríklad spomenúť pravidelnú účasť Holanďanov na súťaži Antropoid, tohtoročnú výstavu holandských a slovenských vojenských fotografií 3D Afganistan v Trenčíne či viaceré výcvikové aktivity.

Minister obrany Jaroslav Baška 1. júla počas návštevy Holandska odovzdal Pamätnú medailu ministra obrany SR III. stupňa Air Commodorovi G. M. Bergsmovi (bývalý veliteľ holandského kontingentu ISAF), podplukovníkovi W. C. Roepersovi (bývalý náčelník štábu holandského kontingentu ISAF a kapitánovi H. Vaalburgovi (bývalý veliteľ základne HOLLAND v Tarin Kowte). (poslední dvaja na fotografii s MIO SR a so zástupcom náčelníka Generálneho štábu OS SR genpor. Petrom Gajdošom). Minister obrany SR zároveň vyznamenal predsedu branno-bezpečnostného výboru Dolnej snemovne holandského parlamentu Hansa van Baalena Pamätnou medailou I. stupňa.

Dvojstranu pripravil **Pavol VITKO**

Afganistan – ako ďalej?

Konflikt v Afganistane sa v súčasnosti nachádza v najzložitejšej etape od svojho začiatku v roku 2001. Za posledné obdobie dramaticky narástol počet útokov extrémistických skupín (najmä Talibanu), ktoré spôsobujú vysoké straty na strane spojencov. Podľa Brookings Afghanistan Index dosiahli spojenecké straty v minulom roku 294 osôb, čo je oproti roku 2007 o takmer 27 % viac a zaraďuje rok 2008 k najkrvavejším od začiatku ofenzívy. Až 57 % sa na tom podpísalo použitie improvizovaných výbušných systémov (IED).

Ďalším problémom v Afganistane sú stále obrovské rozmery pestovania maku s cieľom získavania ópia. Napriek medziročnému poklesu o 18,6 % (36 ha) z plochy, na ktorej sa pestoval mak v porovnaní s rokom 2007, sa Afganistan udržal na úrovni 93 percent svetovej produkcie ópia, čo je rovnako ako v roku 2007. Problematickou je aj korupcia medzi politickými predstaviteľmi a políciou rozšírená do obrovských rozmerov. Podľa výskumov verejnej mienky klesá dôvera obyvateľstva v smer, ktorým sa Afganistan ubera. Najnovší výskum uskutočnený ABC News/BBC/ARD vo februári 2009 uvádza, že iba 40 % obyvateľov Afganistanu si myslí, že vývoj v ich krajine ide správnym smerom (v roku 2007 to bolo 54 %) a 38 % si myslí, že Afganistan ide nesprávnym smerom, kým v roku 2007 to bolo len 24 %.

NOVÁ STRATÉGIA USA PRE AFGANISTAN A PAKISTAN

Americká administratíva v tomto roku vypracovala analýzu pôsobenia v Afganistane, ktorá vyvrcholila „Novou stratégiou pre Afganistan a Pakistan“, ktorú predstavil americký prezident Barack Obama 27. marca 2009. Hlavným cieľom USA je rozvrátenie, zničenie a porážka al-Káidy v Afganistane a Pakistane a zabránenie jej návratu do týchto krajín v budúcnosti. Stratégia sa komplexne zaoberá konfliktom s al-Káidou a extrémistickými skupinami, susedskými vzťahmi s Pakistanom a zapojením ostatných medzinárodných a regionálnych aktérov do riešenia problémov v Afganistane a Pakistane. Stratégia kladie dôraz aj

na civilné pôsobenie v Afganistane, boj s korupciou a orientáciu na rozvoj. Aj keď predstavuje prínos, jej prvky nie sú celkom nové. Ide skôr o zosúladenie a čiastočne preformulovanie politik, ktoré USA v regióne uskutočňovali už predtým. Dá sa predpokladať, že sa USA budú musieť pri jej uskutočňovaní vyrovnávať aj s niektorými veľkými výzvami. Jednou z nich bude napríklad zabezpečenie požadovaných civilných expertov na poľnohospodárstvo, vzdelávanie, techniku a právo, ktorých táto stratégia požaduje.

Vo vojenskej oblasti nová stratégia a nasadenie 21 000 dodatočných amerických vojakov kopíruje úspešnú stratégiu prezidenta G. W. Busha v Iraku. Tu sa v najťažšej fáze konfliktu po masívnom posilnení počtu amerických vojakov o viac ako 20 000 v roku 2007 podarilo stabilizovať (hoci zatiaľ nie vyriešiť) situáciu. Spojené štáty však nemajú veľa dôvodov na lacný optimizmus. Situácia v Afganistane je iba čiastočne podobná situácii v Iraku spred dvoch rokov. Konflikt v Afganistane nedáva také možnosti manévrovania, ktoré v Iraku umožnili veliteľovi amerických vojsk generálovi Davidovi Petraeusovi vnútorne rozdeliť iracké extrémistické skupiny a postupne znižovať počet útokov a samovražedných atentátov.

Očakávania sú veľké, aj pokiaľ ide o nového veliteľa vojsk v Afganistane generála Stanleyho McChrystala. Úspešne slúžil v Iraku ako veliteľ vysoko utajeného JSOC – Spojeného veliteľstva špeciálnych operácií, kde sa napríklad jeho tímu v roku 2006 podarilo vypátrať a usmrtiť Abú Musábu Al-Zarkawího, vodcu irackej odnože al-Káidy. Generál McChrystal je považovaný za mimoriadneho experta na asymetrické vedenie vojny a jeho menovanie do funkcie najvyššieho veliteľa v Afganistane naznačuje, čo USA očakávajú – zlepšenie boja s extrémistami, pátranie po predstaviteľoch Talibanu a ich likvidácia, ale aj vyjednávanie s tými, ktorí budú ochotní vyjednávať.

TALIBAN A OFENZÍVA V PROVINCIÍ HELMAND

Taliban sa od začiatku ofenzívy v roku 2001 zmenil na moderné extrémistické hnutie s rozvinutým zmyslom pre využí-

vanie moderných komunikačných prostriedkov a propagandy, znalosťou domáceho prostredia a schopnosťou poučiť sa z porážok. Vďaka vysokej flexibilitě pôsobenia svojich veliteľov na bojisku sa stal zložitým protivníkom. V súlade s novou stratégiou USA sa v júni tohto roka rozbehla masívna ofenzíva USA v južnej provincii Helmand, ktorá bola doteraz považovaná za baštu Talibanu. Do ofenzívy Khanjar sa zapojilo 4 000 vojakov USA a 650 vojakov Afganskej národnej armády (ANA). Zmenila sa aj taktika USA. Na rozdiel od doterajšieho spoliehania na ťažkú techniku a podporu letectva, sa vojaci začali presúvať viac pešo a po príchode do novej oblasti sa stretávajú s domácimi a usilujú sa získať ich dôveru. Berúc do úvahy spôsob boja Talibanu neprekvapuje, že sa vojaci USA stretávajú na začiatku ofenzívy iba s malým odporom. Taliban sa v nasledujúcom období bude pravdepodobne vyhýbať priamemu boju a sústreďovať sa najmä na využívanie IED. Podľa experta na Taliban Gillesa Dorronsora stoja pred USA veľké výzvy, ako napríklad presúvanie bojovníkov pašúnskeho Talibanu do severných provincií (pre etnickú blízkosť s tamojším obyvateľstvom), ale aj jeho úsilie zapájať do svojich operácií príslušníkov iných etník. Kritickým bude tiež zachovanie vojenskej prítomnosti v novozískaných oblastiach provincie Helmand, aby neprišlo k ich opätovnému prevzatíu extrémistami, čo by vytvorilo chaos a neistotu u domácych obyvateľov.

PAKISTAN

Jedným z najkritickejších problémov v Afganistane je paradoxne jeho nestabilný sused – Pakistan a hornatá, ťažko strážiteľná hranica medzi oboma krajinami. Prihraničné provincie Pakistanu (Balúčistan, FATA a NWFP), ktoré sú fakticky nezávislé od centrálnej vlády v Islamabadě, totiž poskytujú bojovníkom Talibanu úkryt, bezpečie a voľný prechod z jednej strany hranice na druhú. Až donedávna Pakistan pod vedením generála Parviza Mušarráfa nebol ochotný naplno zasiahnuť proti Talibanu a extrémistom v týchto oblastiach. Dôvodom boli aj väzby medzi extrémistami a pakistanskou tajnou službou, ktorá

v minulosti využívala militantné skupiny z prihraničných oblastí najskôr proti ZSSR v Afganistane a neskôr aj proti Indii v regióne Kašmír. USA sa tak dlho v konflikte mohli spoliehať maximálne na použitie bezpilotných lietadiel Predator, ktoré z času na čas odpálili riadené strely na ciele v Pakistane.

Určitý posun nastal po zvolení nového pakistanského prezidenta Asifa Zardárího (vdovec po zavraždenej Benázír Bhuttovej), ktorý sa rozhodol na ráznejší boj s extrémistami na hraniciach s Afganistanom. Aktuálnym príkladom je ofenzíva v údolí Swat (provincia NWFP) z mája 2009, kde bolo podľa údajov pakistanskej armády zabitých viac ako 1 440 extrémistov. Len čas ukáže, aké veľké odhodlanie prinesie Pakistan do boja proti povstalcov na vlastnom území. Napriek nedôvere mnohých analytikov voči ochote Pakistanu dokončiť začaté, bude jeho príspevok pre stabilitu Afganistanu kľúčový.

VOLBY 2009

20. augusta tohto roku sa v Afganistane uskutočnia už druhé prezidentské voľby od pádu vlády Talibanu v roku 2001. Budú dôležitou bezpečnostnou výzvou, a keďže pozícia prezidenta voči ostatným zložkám moci je silná, určia smerovanie krajiny na nasledujúce roky. Z bezpečnostného hľadiska existuje obava z možných útokov Talibanu, preto odchádzajúci Generálny tajomník NATO Jaap de Hoop Scheffer vyhlásil na rozlúčkovej návšteve 17. júna 2009 v Kábule, že na podporu volieb NATO do Afganistanu vyšle 8 000 – 10 000 nových vojakov. Členské štáty NATO sa v tomto roku okrem zvýšenia vojenskej prítomnosti rozhodli podporiť Afganistan aj vytvorením výcvikovej misie NATO v Afganistane. Na podporu operácie ISAF bude nasadený aj systém AWACS.

Z hľadiska ďalšieho vývoja v Afganistane však historickú udalosť volieb znižuje súčasná mocenská situácia v krajine a rozbušená korupcia. Afganské mimovládne organizácie upozorňujú na predvolebné dohody medzi volebnými kandidátmi, na základe ktorých by sa do budúcej vlády mohli dostať aj predstavitelia vojenských skupín a obchodu s drogami (s obvineniami smerujúcimi aj k súčasnému prezidentovi Hamídovi Karzajovi). Prezident Karzaj je okrem toho kritizovaný aj za vysokú mieru korupcie vo vláde, nedostatočné reformné kroky a slabé riešenie problémov produkcie ópia. Aj napriek jeho klesajúcej podpore v prieskumoch verejnej mienky sú analytici väčšinou jednotní v tom, že by mu víťazstvo nemalo ujsť. Ak sa ich predpovede vyplnia, dá sa očakávať, že po voľbách opäť nebude reformný proces pokračovať dostatočne rýchlym tempom.

STRATÉGIA SR PRE AFGANISTAN

Slovensko sa od roku 2004 začalo zapájať do operácie ISAF a postupne prechádzalo až k terajšej širšej angažovanosti. Súčasný mandát umožňuje nasadenie 262

profesionálnych vojakov. Uznesením NR SR z 19. júna 2009 sme náš príspevok do operácie ISAF posilnili o 11 profesionálnych vojakov plniacich strážne úlohy na základni Kandahár a o 5 vojenských zdravotníkov na podporu volieb.

V najbližšom období sa medzinárodné úsilie sústreďí na výcvik afganských bezpečnostných síl (najmä ANA). V súvislosti s týmto výcvikom existuje niekoľko argumentov na posilnenie účasti SR. Prvým dôvodom je podpora samotného vybudovania ANA. Napriek vyhláseniam, že ANA má do roku 2011 dosiahnuť počet 134 000 mužov, je tento cieľ ťažko dosiahnuteľný v takom krátkom horizonte (v súčasnosti má ANA približne 82 000 mužov). Stále chýbajú vojenski inštruktori, ktorí by zlepšovali schopnosti ANA v rôznych oblastiach (letectvo, delostrelectvo, špeciálne operácie). V spomínanom konflikte v Iraku prispelo k stabilizácii situácie, okrem iných okolností, najmä silné odhodlanie dostatočne vycvičiť iracké ozbrojené sily, ktoré postupne preberali zodpovednosť za jednotlivé provincie. Druhým aspektom je zlepšovanie spôsobilosti našich profesionálnych vojakov. Výcvik nezlepšuje len schopnosti toho, kto sa zúčastňuje na výcviku, ale aj schopnosti inštruktorov a ich potenciál pre velenie a riadenie. Tretím argumentom je nasmerovanie USA, ktoré v stratégii pre Afganistan a Pakistan uvádza, že pre Afganistan už nebude požadovať od partnerov iba zvyšovanie počtu vojakov. Požadované budú skôr jasne definované spôsobilosti, napríklad pre podporu afganských volieb, výcvik afganských ozbrojených síl a väčší civilný záväzok afganskému ľudu.

Ukazuje sa, že vojenská prítomnosť musí byť podporená civilnou prítomnosťou. Afganistan nevyhnutne potrebuje rozvoj, a to vo všetkých smeroch – poľnohospodárstve, priemysle a správe vecí verejných. Pre problematiku históriu potrebuje Afganistan vo všetkých týchto oblastiach aspoň dočasne prítomnosť zahraničných civilných expertov. Táto úloha čaká aj na Slovensko. Zatiaľ jedným z prvých dôkazov záujmu SR o rozvoj v tejto stredoázijskej krajine, je preradenie Afganistanu z projektových medzi programové krajiny so zvýšením finančných prostriedkov o 40 % v rámci Oficiálnej rozvojovej pomoci SR.

Mgr. Peter BALLON

Sekcia obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy MO SR
(článok vyjadruje názory autora)
Ilustračné foto **Bernard ROŠTECKÝ**

Mgr. Peter Ballon vyštudoval Fakultu politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici, kde pokračuje v externom doktorandskom štúdiu so zameraním na operácie medzinárodného krízového manažmentu. Pracuje na Sekcii obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy MO SR.

Na Levočskej hore

V prvý júlový víkend sa na tejto 795 metrov vysokej hore uskutočnila 13. národná vojenská púť Ordinariátu Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR. Levoča patrí v súčasnosti medzi štyri najnavštevovanejšie pútnické miesta v Európe (spoločne s francúzskymi Lurdami, portugalskou Fatimou a poľskou Čenstochovou). Medzi vyše pol miliónom pútnikov pri príležitosti mariánskeho sviatku Navštívenia Panny Márie nechýbali ani viac ako dve stovky vojenských pútnikov.

V tomto roku okrem slovenských vojenských pútnikov a ich rodinných príslušníkov z útvarov a zariadení celých ozbrojených síl boli na levočskej hore aj ich kolegovia z Poľska, Spolkovej republiky Nemecko a Rakúska (v predchádzajúcich ročníkoch boli v Levoči aj českí, francúzski a belgickí vojaci). Vojenský ordinár biskup Mons. František Rábek spoločne s Generálnym vikárom ozbrojených síl plukovníkom Mons. Františkom Počúrekom v levočskom kostole Minoritov, kde sa program vojenskej púte začínal, privítali domácich aj zahraničných účastníkov.

V POPREDÍ JE VOJENSKÁ RODINA

Od našich severných susedov prišli príslušníci útvaru čestnej stráže z Varšavy s veliteľom jednotky kapitánom Wojciechom Slaboszom a kaplánom prezidenta Poľskej republiky majorom Mateuszom Hebdom. V nemeckej delegácii bol vojenský kňaz Bundeswehru Siegfried Weber, ale aj zástupcovia Nemeckého spoločenstva katolíckych vojakov: podplukovníčka Rut Nobisová a podplukovník Andreas Preuss. Z Rakúska prišli zástupcovia Bundesheeru s vojenským dekanom Alfredom Weinlichom, viceprezident

Rakúskeho vojenského apoštolátu katolíckych vojakov plukovník Manfred Rotter a ďalší pútnici.

V kostole Minoritov si vypočuli zaujímavú prednášku Ing. Mariána Kolníka z bratislavského Centra pre rodinu zameranú na teológiu rodiny, najmä vzťah muža a ženy. Vhodne zapadla do celého programu, ktorý prebiehal v duchu riešenia problémov vojenských rodín. Mons. Rábek vo svojom vystúpení zdôraznil význam súdržnej vojenskej rodiny ako najvhodnejšieho zázemia pre prácu vojenského profesionála.

„Práve v súčasnosti je rodina vystavená rôznym skúškam. Najmä v súvislosti s reorganizačnými zmenami v ozbrojených silách, keď mnoho vojenských profesionálov dochádza zo svojho bydliska, od rodiny, do práce vo vzdialenejších kútoch Slovenska. Stretávajú sa len cez víkendy. Mnohé rodiny takúto skúšku nevydržia a rozpadajú sa. Ďalšie dlhodobé odlúčenie predstavuje aj účasť našich vojakov v medzinárodných misiách a operáciách. Ich práca je veľmi potrebná, veď pomáhajú vo vojnu zničených krajinách utvárať podmienky na mierový život. Som rád, že spoločne s nimi sú aj vojenský kňazi, ktorí im pomáhajú prekonať nepriaznivé dôsledky dlhodobého odlúčenia. Nechýbajú na Balkáne v Kosove, na Cypre, ale ani v Afganistane. Vojenský profesionál, ktorý má dobré rodinné zázemie, súdržnú rodinu, oveľa ľahšie prekonáva všetky nástrahy dlhodobého odlúčenia,“ poznamenal biskup Rábek. Na púti nechýbal ani vojenský kaplán nadporučík Peter Dzijak, ktorý sa nedávno vrátil z pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane.

ZALOŽENIE SPOLOČENSTVA

O spôsoboch, ako prekonávať všetky spomínané negatíva hovorili aj zástupcovia Nemeckého spoločenstva katolíckych vojakov a Rakúskeho vojenského apoštolátu katolíckych vojakov. Aj za ich prítomnosti a zástupcov ozbrojených síl a ozbrojených zborov bolo v Spišskej kapitule založené laické Spoločenstvo katolíckych veriacich v Ozbrojených silách a Ozbrojených zboroch SR. Delegáti za svojho prezidenta zvolili majora Jána Turčana z Generálneho štábu OS SR.

Niektorí z vojenských profesionálov boli na púti v Levoči po prvý raz. Napríklad trojica študentiek Akadémie ozbrojených síl z Liptovského Mikuláša: kadetky Dominika Vojtašková, Patricia Ihnatová a Viktória Kováčsová. Dominika, ktorá úspešne zakončila tretí ročník štúdia, nechýbala v tomto roku ani na púti v Lurdoch. „Lurdy a teraz Levoča, sú pre mňa veľkým zážitkom. Chodievala som sem aj pred nástupom na vojenskú školu, ale v uniforme som tu po prvý raz. Je to predsa len trochu iné. Vojenský pútník stojíme hneď pod oltárom na očiach všetkých tých tisícok ľudí,“ priznáva Dominika. Tohtoročná púť bola premiérová aj pre nadporučíka Mariána Kicu, desiatnika Petra Marcineka z michalovského mechanizovaného práporu. Ten prišiel do Levoče aj so svojou manželkou Vierou. Má za sebou už skúsenosť z vyše tristo kilometrového pešieho putovania z Varšavy do Čenstochovej. Podobne aj jeho kolegyňa z útvaru rotná Silvia Simová. Na rozdiel od neho je v Levoči už po štvrtý raz. „Vždy odtiaľto odchádzam duševne posilnená, spokojná,“ hovorí Silvia.

Slobodník Miroslav Suchý z michalovského práporu je na levočskej hore po druhý raz. „Po minuloročných výborných zážitkoch som sa rozhodol znova sa sem vrátiť. Aj preto, lebo ma púť duševne očistila. Stretol som sa tu s ľuďmi, z ktorých vyžarovala obrovská chuť a odhodlanie bojovať so všetkými životnými problémami, ktoré ich postreli. Niekedy sa človek doslova hanbí, keď porovná tie svoje problémy, ktoré považuje za neprekonateľné, s ich osudom. Som rád, že púť sa venuje problematike vojenských

rodín. V dnešnom čase, keď mnoho profesionálnych vojakov z rôznych dôvodov musí meniť miesto svojej služby, je to veľmi potrebné," konštatuje slobodník Suchý.

DOBIŤ SI BATERKY

Poručík Peter Tkáč zo zmiešaného leteckého krídla na Sliachi: „Na vojenskej púti v Levoči som tretí raz. Vždy sa na ňu dlho dopredu teším. Cítim, že sa zasa vrátim bohatší o množstvo zážitkov, stretnutí s príjemnými ľuďmi, naladenými na rovnakú vlnovú dĺžku ako ja. Jednoducho – je to pokoj v duši.“

Vojačka Anežka Žemberová z roty podpory velenia topolčianskej mechanizovanej brigády prišla na levočskú horu nielen hľadať pokoj, ale zároveň aj dobiť si „baterky“ na ďalšie obdobie. Obdobný názor má aj desiatnik Dušan Ivan z rožňavského práporu RCHBO, či manželia čatár Zoltán Farkaš a slobodníčka Alena z toho istého útvaru. Už tradične prichádza na levočskú horu s celou svojou rodinou aj rotný Dušan Lacko. V tomto roku zažil premiestnenie z Veľkej Idy pri Košiciach do Rožňavy. Denne dochádza takmer 70 kilometrov. „Podobné problémy zažíva mnoho profesionálnych vojakov. Snažíme sa, aby takéto problémy našu rodinu nerozdelili a neodcudzili, ale ešte viac zocelili. Aj preto som v Levoči, aby som načerpal potrebnú duševnú silu do ďalšieho obdobia,“ hovorí Dušan. Jeho dcéra už štvrtý rok absolvovala pešiu púť z Košíc do Levoče.

Rovnaké pocity zažíva v Levoči aj novozvolený prezident laického Spoločenstva katolíckych veriach v Ozbroyených silách a Ozbroyených zboroch SR major Ján Turčan z Generálneho štábu OS SR. Otec piatich detí roky dochádzal od rodiny v Prešove do Trenčína na veliteľstvo pozemných síl. Teraz si dochádzanie predĺžil o ďalších 120 kilometrov, do Bratislavy... Podľa neho by Spoločenstvo malo pomáhať lepšie zvládať aj takéto problémy, rovnako odlúčenie vojenských profesionálov a ich rodín pri zahraničných misiách a operáciách.

Cestou od kostola Minoritov v Levoči aj počas medzinárodnej vojenskej omše na mariánskej hore hrala pútnikom Vojenská hudba z Banskej Bystrice. A keďže išlo o púť Ordinariátu Ozbroyených síl a Ozbroyených zborov SR, nechýbali medzi pútníkmi ani policajti, hasiči, záchranári či príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže. Celkom symbolicky na čele sprievodu, počas krížovej cesty na Mariánsku horu kráčala policajná hliadka na koňoch.

Text a foto **Jozef ŽIAK**

Názory a pocity nových poručíkov

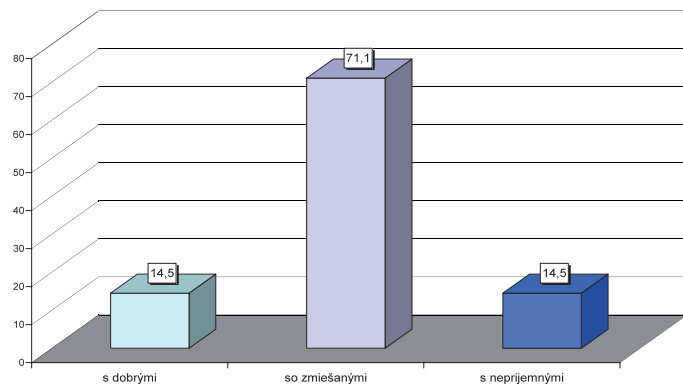
V Akadémii ozbrojených síl Slovenskej republiky v Liptovskom Mikuláši v júli 2009 skončili štúdium prví absolventi – bakalári, ktorí študovali podľa nového učebného programu. Táto skupina mladých ľudí skúsila počas štúdia experimentovanie s vojenským školstvom. Hoci začali študovať na dvoch vzdelávacích zariadeniach (NAO a AOS), skončili ako absolventi jednej vojenskej vysokej školy – Akadémie ozbrojených síl.

V apríli 2009 sa krátko pred skončením štúdia táto skupina študentov stala objektom sociologického výskumu. Výskum uskutočnili sociológovia z Komunikačného odboru KaMO v spolupráci s pracovníkmi Katedry sociálnych a humanitných vied Akadémie ozbrojených síl SR. Respondentmi boli takmer všetci poslucháči štvrtého ročníka, spolu ich bolo 76 (čo je 90 % zo všetkých), predstavitelia troch odborov, ktoré sa v tomto učebnom cykle na akadémii študovali, výskumnú vzorku tvorilo 63 % chlapcov a 37 % dievčat.

POCITY NA KONCI ŠTÚDIA

„S akými pocitmi končíte školu?“, to bola jedna z otázok nášho výskumu. Väčšina z opýtaných študentov odchádza zo školy so zmiešanými, alebo až z nepriemernými pocitmi (86 %). S dobrými pocitmi končí štvorročné vysokoškolské štúdium na Akadémii len 15 % opýtaných študentov.

S akými pocitmi končíte školu?
(n = 76)

Dôvodom na to, že niekto odpovedal negatívne alebo pozitívne na takto položenú otázku, je viac a môžu byť niekedy čisto individuálne. Zdá sa však, že pocity a názory študentov najviac ovplyvnili okolnosti priebehu štúdia, ako aj zmeny v ozbrojených silách.

Údaje z výskumu svedčia o tom, že skupina tých, ktorí končia štúdium s dobrým pocitom, zároveň pozitívne hodnotí fakt, že študovala na vojenskej škole. Táto skupina respondentov vo väčšej miere akceptovala režim dvoch škôl, do ktorého boli študenti v prvých rokoch štúdia začlenení. Naopak, v skupine tých, ktorí končia štúdium so zlými pocitmi, nie je ani jeden, ktorý by jednoznačne pozitívne hodnotil to, že študoval na vojenskej škole a väčšina z nich (64 %) uviedla, že im nevyhovovalo to, že boli tri ročníky v dvoch režimoch vo vojenskom v NAO a v civilnom – študentskom v AOS.

Všeobecne duálny režim, v ktorom študovali títo študenti (kadeti), im viac nevyhovoval, ako vyhovoval. Na jednej strane takýto režim vyhovoval, resp. skôr vyhovoval len 42 % opýta-

ných, na druhej strane nevyhovoval až 52 % študentov, ktorí končili štúdium na AOS.

Výskum jasne ukázal, že študenti pozitívne hodnotia zlúčenie oboch akadémii do jednej. Vytvorenie jednej Akadémie ozbrojených síl gen. Milana Rastislava Štefánika, do ktorej boli začlenené vzdelávacie aj výcvikové procesy, kladne hodnotilo 89 % opýtaných, nikto tento krok vedenia ministerstva obrany nehodnotil negatívne, len 11 % uviedlo, že existenciu len jednej akadémie hodnotí skôr negatívne.

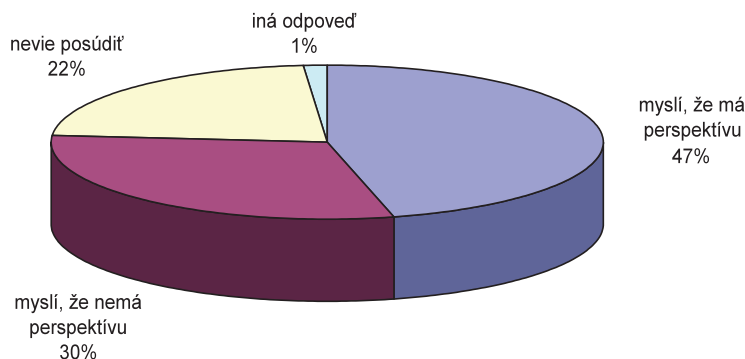
ZOSTAŤ ALEBO NEZOSTAŤ V ARMÁDE

Tohtoroční absolventi AOS nemajú veľmi optimistický pohľad na svoju profesionálnu budúcnosť a pomery v armáde.

Takmer jedna tretina nových poručíkov, respondentov nášho výskumu nevidí svoje uplatnenie v armáde ružovo a ďalších 22 % nevie posúdiť svoju budúcnosť v armáde.

Aj s takýmto názorom na svoje perspektívy v ozbrojených silách má väčšina tohtoročných absolventov záujem ostať v ozbrojených silách čím najdlhšie. Napriek zmie-

Ako hodnotia študenti svoju perspektívu v armáde
(n = 76)

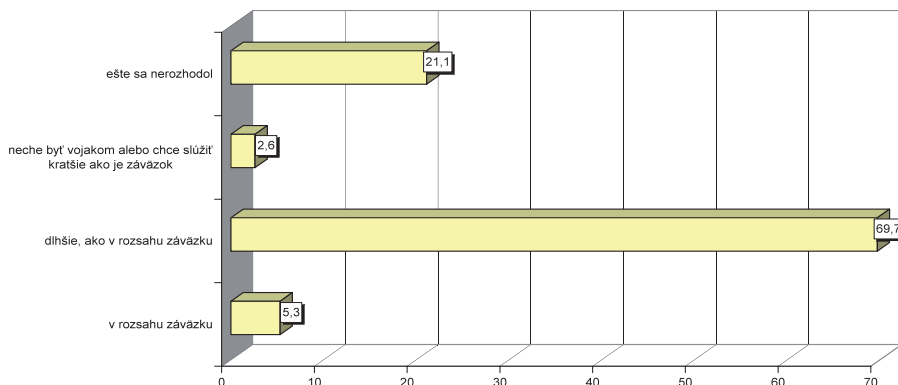
šaným pocitom, s ktorými odchádzajú absolventi Akadémie zo školy a situácii v ozbrojených silách, ktorá bola v rokoch ich štúdia poznačená mnohými transformačnými zmenami a znižovaním počtov, si noví porúčici vybrali vojenské povolanie ako celoživotné a prejavujú hlboký záujem pracovať v armáde.

Na otázku „Ako dlho chcete zotrvať v armáde?“ väčšina opýtaných odpovedala, že chce byť v armáde dlhšie, ako je rozsah záväzku, ktorý má (70 %). Len dvaja (spolu 2,6 %) uviedli, že chcú odísť z armády, resp. chceli by slúžiť kratšie, ako je ich záväzok. Nerozhodnutých je viac ako jedna pätina a výrazne viac dievčat (33 %) ako chlapcov (15 %).

Poznanie nálad, názorov a postojov nastupujúcej generácie dôstojníkov je dôležité pre pracovníkov zodpovedných za personálny manažment ozbrojených síl, preto sme považovali za vhodné o niektorých výsledkoch tohto výskumu, ktorý medzi študentmi akadémie realizujeme kontinuálne už od roku 2000, informovať aj takto, na stránkach časopisu Obrana. V niektorom z nasledujúcich čísel Obrany by sme sa chceli k výsledkom tohto výskumu ešte vrátiť a venovať sa názorom študentov, teraz už nových dôstojníkov, na iné otázky súvisiace s ich vojenským povolaním.

Karol ČUKAN

Aký dlhý čas chcú študenti zotrvať v armáde
(n = 76)

Už druhý raz vyslalo ROTC (Reserve Officers Training Center) amerických kadetov na Summer Camp (Letný tábor) do Akadémie ozbrojených síl (AOS) gen. M. R. Štefánika do Liptovského Mikuláša.

Slovensko a jeho vojenská akadémia sa už vlni veľmi dobre zapísali do povedomia amerického ROTC (Výcvikové centrum dôstojníkov v zálohe) pri organizovaní výcvikového Letného tábora pre vojakov, potvrdili to velitelia amerických kadetov pplk. John A. Basso, pplk. Keith Hanley. Cieľom Summer Camp je výcvik a práca vo viacnárrodných tímoch, koordinácia úloh, zvládanie jazykových, kultúrnych bariér, preverovanie kondície a formovanie morálnych kvalít účastníkov tábora. Hneď na začiatku svojho pobytu navštívili americkí kadeti 14. júla útvar Čestnej stráže prezidenta SR. Oboznámili sa s úlohami a činnosťou útvaru Čestnej stráže a mali možnosť prezrieť si výmenu stráží v prezidentskom paláci. Príslušníci útvaru kadetom predviedli aj gala-program a rôzne možnosti rýchleho zásahu proti narušiteľom.

V Akadémii ozbrojených síl sa potom vytvoril americko-slovenský tím, ktorý pozostával z 24 amerických kadetov a 10 študentov 3. ročníka AOS. Tím plnil v dňoch 19. – 26. júla špeciálny výcvikový program Katedry telesnej výchovy a športu AOS, ktorý obsahoval aktivity vo vode a vo vysokohorskom teréne.

Ako uviedol vedúci Katedry telesnej výchovy a športu Mgr. Ján Pápay, PhD., na Areáli vodných športov v Liptovskom Mikuláši prekonávali cvičiaci vodný tok plávaním, brodením, transportovali raneného, plávali so zbraňou a s batožinou, cvičili skoky do neznámej vody. V Demänovskej doline sa cvičili v zdolávaní prírodných prekážok horolezeckou technikou. Výcvik kadetov v tohoročnom Summer Camp vyvrcholil 45 km presunom horským terénom Nízkych Tatier s prenocovaním. S plnou poľnou prešli kadeti trasu z Hiadeľského sedla na Ďumbier a horolezecké techniky si vyskúšali opäť v Jánskej doline. Cvičiacim žičilo počasie a výcvik letného tábora pokračoval cyklosomom v oblasti Liptovskej Mary.

Summer Camp – to je i poznávanie krajiny, jej kultúry a histórie. Popri výcviku si americkí kadeti v Liptove prezreli

Demänovskú jaskyňu Slobody a Múzeum liptovskej dediny v Pribyline. „Kadeti tu boli veľmi spokojní, bola to pre nich výzva. Naši velitelia nemajú možnosť ich na váš výcvik pred odchodom pripraviť, takže niektorí nedosiahli úroveň slovenských kadetov. Máte vynikajúcich inštruktorov, vážime si ich zručnosti a starostlivosť, s akou sa venovali kadetom,“ povedal pplk. Keith Hanley (ROTC). „Sadli mi techniky výcviku, pretože mám rád aktivity vonku, v teréne. Vaši kadeti majú dobrú angličtinu, komunikujeme s nimi plynule. Mal som trochu obavy zo 45 km presunu vysokými horami, ale prekonal som to,“ vyznal sa kadet Zachary Vazante (Centrálna washingtonská univerzita). Kadetka Anna Palazkova (Marquette University of Milwaukee, Wisconsin) je spokojná. „Očakávala som vojenské aktivity a tie

i robíme. Páči sa mi, že cvičíme spolu so slovenskými kadetmi, navzájom si pomáhame, veď tak to má byť. Keď porovnávam vaše ženy v ozbrojených silách s nami, myslím si, že ony majú istú „výhodu“, môžu nosiť šperky a aj sa maľovať. My musíme vyzerať ako muži, zopíname si i vlasy.“

Americkí kadeti na Summer Camp 2009 sú študenti civilných vysokých škôl a univerzít, ktorí zároveň absolvujú vojenské katedry v týchto vzdelávacích inštitúciách USA. Ukončením vysokoškolského štúdia sa stávajú poručíkmi americkej armády.

PhDr. Alena HARAGOVÁ
Foto Danuša SPILÁ

S vlastnou kožou na huby

Počas delostreleckého cvičenia vo vojenskom priestore Vojenského skúšobného a technického ústavu Záhorie neustále drnčal na stole prednostu Obvodného úradu Vojenského obvodu v Malackách Pavla Škrhu telefón. Volal riaditeľ skúšobného ústavu podplukovník v zálohe Ing. František Petráš. Vojenský sektor 21, do ktorého mali dopadať skúšobné strely, bol totiž doslova zamorený hubármi a vojaci museli pre-
rušiť skúšky. Hrozilo, že dopadajúce strely môžu hubára - samovraha zranit.

Ide o dve kategórie hubárov. Jedna má povolenie na vstup do vojenských lesov, druhá skupina vstupuje do lesa aj bez povolenia. Obe skupiny však nerešpektujú zákaz vstupu počas strelieb, alebo vojenského cvičenia. Ich autá blokujú prístupové cesty a hubári sa pohybujú v prísne zakázaných sektoroch. „Treba si uvedomiť, že do týchto lesov, a najmä priestoru, ktorý slúži Vojenskému technickému a skúšobnému ústavu, v ktorom sú navyše dopadové plochy striel, nemôžu osoby s povolením ani bez neho počas cvičenia vôbec

vstupovať,“ vysvetľuje František Petráš. Preto museli hubári okamžite opustiť zakázané vojenské pásma. Asistovali im privolaní vojenská policajti aj lesná stráž.

BEZ VSTUPU

Na stole prednostu Obvodného úradu vojenského obvodu Malacky Pavla Škrhu leží niekoľko desiatok zadržaných povolení na vstup do vojenských lesov. Polícia a lesná stráž ich počas spomínanej akcie vo vojenských lesoch pri Senici odobrala a prevínilcom udelila pokuty vo výške asi 150 eur.

Samozrejme, pokuty za porušenie vstupu do vojenských lesov počas cvičenia mohli byť niekoľkonásobne vyššie. Armáda v dôsledku zmarených streleckých skúšok utrpela škody tisíckrát vyššie. „Za porušenie vstupu do lesa počas strelby je pokuta približne 70 eur,“ informuje Pavol Škrha. „Ak nepovolaná osoba vojde do „zakázaného“ priestoru na automobile, už ide o trest-

ný čin.“ Je teda pravdepodobné, že „samovrahovia“, napriek tomu, že bývajú v obciach, ktoré patria do vojenského obvodu, minimálne tri roky nové povolenie na vstup do vojenského lesa nedostanú. „Malo by to byť na doživotie, je to predsa v záujme ochrany ich zdravia a životov, keď už nedokážu rešpektovať predpisy,“ domnieva sa prednosta. Starosta obce Gajary Ing. Peter Tydlitát, ktorý je zároveň predsedom Klubu starostov Malackého okresu, s prednostom súhlasí. „Občania vo vojenskom obvode by mali rešpektovať zákazy, nemožno sa vyhovárať, navyše by si naozaj mali uvedomiť, že ide o ich bezpečnosť,“ prítakáva.

Vojenský obvod Malacky má rozlohu 27- tisíc hektárov. Je to vlastne taká najväčšia obec na Slovensku. Vo vojenských priestoroch sú umiestnené tri strelnice – Turecký vrch, Kuchyňa a Záhorie. Okolo obvodu je roztrúsených 24 horských viesok. František Bokes starosta Perneku, obce, ktorá tiež susedí s obvodom, dodáva: „Armáda nás, pochopiteľne, pravidelne informuje o vojenských akciách v okolitých lesoch. Pre hubárov predsa nemôže zrušiť svoje cvičenia.“

Každý obyvateľ obce má k týmto informáciám voľný prístup. O vojenskej činnosti v okolitých lesoch Obvodný úrad vojenský obvod Malacky neustále informuje.

„So železnou pravidelnosťou rozposielame oznámenia o akciách na 36 adries,“ hovorí Pavol Škrha. Na všetky obecne úrady v obvode, na políciu, umiestňujú ich na verejných miestach. Nikto si nemôže sťažovať na neinformovanosť. Bohužiaľ, niektorí ich ignorujú.

ARMÁDA V ÚSTRETY OBČANOM

Minulý rok prišli predstavitelia obcí z Klubu starostov Záhorie na MO SR s nečakaným návrhom. Požadovali zrušenie vojenského obvodu. Niektorí obyvatelia sa sťažovali, že im armáda odmieta povoliť vstup do lesa. Starostov prijal minister obrany Jaroslav Baška, ktorý osobne dohodol nové pravidlá. Išlo najmä o zjednodušenie vstupu do vojenských lesov pre obyvateľov obcí v ich okolí. „Vstup do vojenských lesov upravuje zákon č. 281. Ten jasne hovorí, kto má právo požiadať o vydanie povolenia,“ vysvetľuje Pavol Škrha, podľa ktorého možno vydať povolenie až na 3 roky. „Sú to vojaci a ich rodinní príslušníci, zamestnanci ministerstva obrany, organizácie, ktoré v lese vykonávajú činnosť a samozrejme, obyvatelia, ktorí majú v susedstve dedín trvalý pobyt,“ vyratáva Pavol Škrha. Pracovníci vojenského obvodu sa snažili maximálne vyjsť v ústrety občanovi a išli ešte ďalej.

Kedže obvod je veľký a z niektorých dedín je do Malaciek aj 40 kilometrov, na jednotlivé obecne úrady poslali potrebné tlačivá na žiadosti pre vstup obyvateľov do lesa. Každý, kto má záujem, tlačivo vyplní, priloží 4,5 eurový kolok a ak sa ich nahromadí viac, starosta ho prinesie do Malaciek. Aj keď niektorých staros-

tov, ktorí voľakedy uvažovali o zrušení vojenského obvodu, obťažovalo zbieranie žiadostí a ich nosenie do Malaciek, zamestnancom vojenského obvodu ani v tom najhoršom sne nezišlo na um, že žiadosť bude toľko.

POVOLENKY

Pred dvoma rokmi vydal Obvodný úrad vojenský obvod Malacky 585 povoleniek. V tomto roku do konca júna 7 446. Na vybavenie jedného povolenia treba minimálne päť minút, každé treba zdo-

kumentovať v knihe, prilepiť kolok a „hodiť“ do evidencie v počítači. Ak si čas potrebný na „výrobu“ jednej povolenky vynásobíte ich počtom, vyjde vám, že približne 70 pracovných dní v uplynulom polroku vyrábali vo vojenskom obvode iba povolenia. Našťastie zamestnanci vojenského obvodu chcú naozaj vyjsť v ústrety občanom, a tak pracujú v predĺžených zmenách a niekedy aj v sobotu. Na občanoch teraz zostáva, aby rešpektovali „pravidlá hry.“

Text a foto **Jožo T. SCHÖN**

NAJVÄČŠIA OBEC

Vojenský obvod Záhorie na západnom Slovensku bol zriadený už v roku 1928 na ploche 27 695 ha. Je to najstarší a najrozsiahlejší vojenský výcvikový priestor na území Slovenska. Civilistom, ktorí ho radi vyhľadávajú najmä vďaka hubárskej žatve, sa zjednodušili podmienky na vstup do lokality. Prístup ministra obrany Jaroslava Bašku vnímajú starostovia záhorského vojenského obvodu ako veľmi ústretový. Ministrov krok podstatne zjednodušil vstup občanov do vojenských lesov a uľahčil obyvateľom v susedstve vojenského obvodu každodenný život. Predĺžila sa aj platnosť povolení. Kým v minulosti stálo povolenie na vstup do vojenského obvodu Záhorie 4,98 euro (150 korún) a platilo jeden rok, dnes zaplatí záujemca za kolkovú známku 4,50 euro (135,57 koruny) a povolenie môže využívať tri roky. V prvom polroku vydal vojenský obvod takmer 7 500 povoleniek, čo je viac ako pred dvoma rokmi.

V súčasnosti Ozbrojené sily SR využívajú na Slovensku niekoľko vojenských obvodov. Rozloha VO Záhorie zodpovedá potrebám OS SR, pretože z hľadiska bezpečnosti pri výcviku sú veľmi dôležité aj prímerné bezpečnostné pásma.

Rozlúčková návšteva

Generálny tajomník Severoatlantickej aliancie Jaap de Hoop Scheffer počas svojej poslednej oficiálnej návštevy Slovenska navštívil 17. júla Ministerstvo obrany SR. Prijal ho minister obrany SR Jaroslav Baška spoločne s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Ľubomírom Bulíkom, veľvyslancom SR pri NATO Františkom Kašickým a ďalšími predstaviteľmi rezortu.

Minister obrany a generálny tajomník NATO hovorili aj o globálnej finančnej kríze, pričom zhodnotili, že sa môže stať impulzom pre spoluprácu členských krajín NATO v mnohonárodných projektoch. Generálny tajomník Scheffer ocenil prácu, profesionalizmus a spoluprácu Slovenska počas jej 5-ročného členstva v Aliancii, pričom vyzdvihol najmä náš príspevok v operáciách NATO v Kosove a Afganistane. Minister Jaroslav Baška poďakoval Jaap de Hoop Schefferovi za jeho prínos v posilnení medzinárodného mieru a bezpečnosti, ku ktorým prispel vo funkcii generálneho tajomníka NATO.

Jaap de Hoop Scheffer viedol Severoatlantickú alianciu od 5. januára 2004. Počas jeho úradovania došlo zatiaľ k najväčšiemu rozšíreniu Aliancie o nové členské krajiny, vrátane Slovenska. Pred ukončením funkcie sa mu podarilo obnoviť aj vojenskú spoluprácu s Ruskom. Po odchode Scheffera zasadne 1. augusta do funkcie generálneho tajomníka Severoatlantickej aliancie bývalý dánsky premiér Anders Fogh Rasmussen.

(red)

Foto npor. Peter GARAJ

Slovensko-kanadské vzťahy

Štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň prijal 30. júla kanadského veľvyslanca Michaela Calcotta, ktorý končí svoje pôsobenie vo funkcii mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Kanady na Slovensku so sídlom v Prahe. Počas zdvorilostnej návštevy vyjadril štátny tajomník Duchoň uznanie za prácu, ktorú v budovaní priateľských slovensko-kanadských vzťahov Michael Calcott odvedol. Vyzdvihol predovšetkým úspešnú spoluprácu našich jednotiek v operácii ISAF v Afganistane. Diskusia sa tiež dotkla svetovej finančnej a hospodárskej krízy a jej dopadu na obranné rozpočty oboch krajín. Na záver stretnutia sa partneri venovali pripravovanému neformálnemu rokovaniu ministrov obrany členských krajín NATO, ktoré sa uskutoční v Bratislave na jeseň tohto roku. Veľvyslanec Calcott predbežne potvrdil účasť ministra MacKaya na tomto podujatí a poprial štátnemu tajomníkovi Duchoňovi, ktorý je splnomocnencom vlády pre organizáciu tohto podujatia, bezproblémový a úspešný priebeh organizácie aj samotného rokovania.

Jaroslav NAĐ
Foto Peter DOVINA

**VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
BRATISLAVA**

Vás pozýva na 3. ročník
kultúrno-spoločenskej akcie
pod záštitou ministra obrany Slovenskej republiky Jaroslava BAŠKU

*Deň ozbrojených zložiek
s deťmi*

datum:
4. septembra 2009
čas:
9.00h - 14.00h
miesto:
areál Vojenského historického múzea v Piešťanoch

program:

- vystúpenie Čestnej stráže ozbrojených síl Slovenskej republiky,
- ukážka práce príslušníkov Hasičského a záchranného zboru SR,
- ukážka práce príslušníkov Policajného zboru SR,
- ukážka práce príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže SR,
- ukážka práce príslušníkov Ozbrojených síl SR a Vojenskej polície,
- dynamické ukážky múzejnej techniky zo zbierok VHM, prehliadka expozície,
- prezentácia Regrutačného strediska Trnava.

Pomáhal aj vojenský vrtuľník

Na likvidácii požiaru rúbaniska v priestore medzi Račkovou a Jamnickou dolinou, v katastri obce Pribilina v Západných Tatrách 31. júla pomáhali aj vojaci. S ohňom bojovali hasiči z Liptovského Mikuláša, Liptovského Hrádku, Ružomberka a okolia. V komplikovanom teréne pomáhal uhasiť požiar aj vojenský vrtuľník Mi-17, ktorý najskôr transportoval osem príslušníkov z Krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru z Prešova, potom dopravoval vodu do ťažko dostupného terénu pomocou bambi vakov z nádrží, ktoré pripravili hasiči.

Andrea HANKOŠČÁKOVÁ
Foto OS SR

Spolahlivé partnerstvo

Minister obrany SR Jaroslav Baška prijal 7. júla odchádzajúceho mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Holandského kráľovstva v Slovenskej republike Roba Swartbola. Počas zdvorilostnej návštevy vyjadril minister Baška uznanie veľvyslancovi za jeho činnosť pri rozvoji slovensko-holandských vzťahov a zvýraznil veľký význam partnerstva a spolupráce Slovenskej republiky. Zároveň vyzdvihol aj Swartbolov neoceniteľný osobný vklad pri naplňaní cieľov slovensko-holandskej spolupráce.

Slováci a Holanďania pôsobia vo viacerých spoločných projektoch, za najvýznamnejší označili obaja partneri spoluprácu v operácii ISAF v Afganistane, podľa nich je ukázková. Minister Baška dodal, že holandské ministerstvo obrany je pre Slovensko v tejto krajine strategickým partnerom a tiež ocenil holandský prístup v rámci tejto operácie, ktorý je zameraný na rozvoj rekonštrukčných aktivít v regióne. J. Baška udelil R. Swartbolovi pamätnú medailu ministra obrany SR I. stupňa za prínos k rozvoju slovensko-holandských vzťahov a za prínos k rozvoju partnerstva Holandského kráľovstva a slovenského kontingentu v operácii ISAF – Afganistan.

(red)

Foto Peter DOVINA

Zmiešaný mechanizovaný prápor

Proces transformácie Ozbrojených síl SR a naplňanie modelu 2020 zasiahol do osudov mnohých profesionálnych vojakov trebišovského tankového práporu a ich rodinných príslušníkov. Tento deň bol posledný v histórii spomínaného útvaru, ktorý patril k prešovskej mechanizovanej brigáde. Väčšina z nich zostala aj naďalej pôsobiť v posádke Trebišov, hoci mnohí z nich v iných funkciách. S vojakmi tankového práporu sa 29. júna na slávnostnom nástupe rozlúčil aj veliteľ pozemných síl OS generálmajor Jaroslav Vývlek. Veliteľ 2. mechanizovanej brigády brigádny generál Ondřej Novosad pri tejto príležitosti udelil pamätný list a vecný dar prvému veliteľovi tankového práporu pplk. v. v. Zdenkovi Velebovi, jeho následníkovi pplk. Vladimírovi Kubáňovi, ako aj poslednému veliteľovi pplk. Petrovi Benkovi. Pôvodný názov útvaru sa zmenil na 21. zmiešaný mechanizovaný prápor Trebišov. V súčasnosti patrí medzi najväčšie v rámci celých pozemných síl.

Text a foto npor. Rastislav KENTOŠ

Zdravotníci v Afganistane

Kontingent slovenských vojakov v rámci operácie ISAF v Afganistane posilnilo 20. júla 14 príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Jedenásť z nich bude plniť svoje úlohy v strážnom družstve a traja v zdravotníckom tíme. Po tomto doplnení má tak naša krajina v Afganistane 245 vojakov. Strážne družstvo je vyslané na posilnenie ochrany leteckej základne Kandahár. Ich hlavnou úlohou bude aj fyzicky preverovať 1 400 až 1 600 osôb a tiež 300 až 400 nákladných vozidiel denne prichádzajúcich do najväčšej základne NATO vo svete. Trojčlenný zdravotnícky tím tvoria lekár a dvaja zdravotnícki špecialisti, ktorí budú plniť úlohy na stupni zdravotníckeho zabezpečenia ROLE 1. Pôsobiť budú v základniach Holandského kráľovstva v provinciách Uruzgan a Kandahár. Poskytovanie zdravotníckeho zabezpečenia na úrovni ROLE 1 znamená, že k ich hlavným činnostiam bude patriť neodkladná a rozšírená lekárska prvá pomoc a starostlivosť v oblasti všeobecného lekárstva.

V Afganistane v súčasnosti pôsobí 245 slovenských vojakov.

npor. Mário PAŽICKÝ
Ilustračné foto archív MO

Nostalgia posádkovej Senice

Postarší muži v civile aj vo sviatočných vojenských uniformách stojaci v pozore ako za dávnych čias. Niektorí sa už starecky opierajú o paličky, iní po vojensky vypínajú hrude. Všetci títo muži zasvätili svoje životy legendárnemu 3. liptovskému delostreleckému pluku v bývalom posádkovom meste Senica. Mnohým počas osláv 65. výročia vzniku dnes už neexistujúceho útvaru tečú po vráskavých líchach slzy. Muži zo všetkých kútov bývalého Československa, ktorí vtisli záhorskému mestčku vojenskú pečať, poznačili ho svojimi osudmi a natrvalo sa zapísali do jeho pamäti, sa v piatok 5. júna za slzy a dojatie nehanbili.

Bývalí delostrelci sa schádzali na slávnosť už hodinu pred jej začiatkom. Stisky rúk, prejavy radosti, vzájomné rozpačovanie sa, priateľské objatia... Víťaniu nebolo konca. Medzi bývalých delostrelcov zavítali aj vysokí predstavitelia Ozbrojených síl SR – zástupca veliteľa výcviku a podpory brigádny generál Juraj Krištofovič, riaditeľ Bezpečnostného úradu generál František Blanárik, náčelník štábu podpory operácií generálneho štábu generálmajor Peter Vojtek, exminister MO SR Ján Sitek, veliteľ posádky hlavného mesta ČR Prahy, plukovník gšt. Pavel Kantor, veliteľ bratislavskej posádky a prvý slovenský kozmonaut, plukovník gšt. Ivan Bella, riaditeľ Vojenského historického ústa-

vu podplukovník Miloslav Čaplovič a mnohí ďalší. Na spomienkovej slávnosti nechýbali ani predstavitelia Senice, primátor Liptovského Mikuláša Ján Blcháč a podnikatelia, ktorí dnes využívajú priestory bývalých kasární.

KONIEC LEGENDY

„V čase, keď som mal česť byť veliteľom tohto pluku, pracovalo v ňom vyše tisíc dôstojníkov, praporčíkov a civilných zamestnancov,“ hovorí posledný veliteľ 3. liptovského delostreleckého pluku plukovník v zálohe Ing. Jozef Kavecký, duša podujatia (na fotografii na stane 23 vľavo dole).

To bolo v roku 1994. V tom čase bol delostrelecký pluk v plnej sláve a sotva sa niekto domnieval, že o niekoľko rokov neskôr sa stane minulosťou. Vstup Slovenska do NATO predurčil osud senického útvaru. Presne o 10 rokov po tom odovzdali veliteľia posádky symbolický kľúč od kasární do rúk primátora Senice Ľubomíra Parížka. Kasárne sa stali majetkom mesta a vojaci odišli. V objekte zostala len strážna rota, ktorá ho chránila pred rozkradnutím. Odchádzajúci vojaci verili, že priestory legendárneho pluku budú pre mesto užitočné, ako boli dlhé desaťročia užitoční mestu jeho príslušníci.

Ladislav Vaškovič je najstarší žijúci dôstojník 3. delostreleckého pluku, ktorý prišiel s plukom do Senice z moravského Bzenca. Rodák z neďalekého Borského Svätého Jura

má úctyhodných 82 rokov, v senickom pluku pôsobil niekoľko rokov ako zástupca veliteľa pre tylo v hodnosti podplukovníka. „Tu som prežil väčšiu časť svojho vojenského života,“ nostalgicky spomína. „Škoda, že roky nemožno vrátiť späť.“

„V objekte mi chýbajú orechy,“ hovorí jeho kolega, podplukovník v zálohe, bývalý veliteľ delostreleckého oddielu Seničan Ján Grošlák. Spomína, že orechy rástli v celom areáli a ich „objíanie“ patrilo ku každoročnému rituálu v kasárňach. V tomto pluku slúžil neuveriteľných 22 rokov.

Pri soche vojaka osloboditeľa, hneď pri hlavnom vchode do kasární, stojí starší dôstojník s mladou rotmajsterkou. Fotografujú si sochu s pamätnou tabuľou, ktorú počas spomienkového dňa slávnostne odhalili.

„Škoda, že sa pre sochu osloboditeľa nenašlo lepšie miesto ako pred herňou,“ lútuje podplukovník v zálohe Ján Kubek. Jeho mladá kolegyňa, ktorá slúžila v pluku zopár rokov, hovorí, že lepšie miesto pre sochu sa, bohužiaľ, v kasárňach nenašlo. „Mrzí ma, že sa pre sochu nenašlo dôstojnejšie miesto,“ pridáva sa aj riaditeľ Vojenského historického ústavu podplukovník Miloslav Čaplovič. Na priedomí herne socha osloboditeľa pôsobí naozaj ako päsť na oko...

KASÁRNE DNES

Päť rokov po zániku delostreleckého útvaru v Senici mesto, respektíve miestni podnikatelia využili len asi tretinu

Legenda pluku

- Na jar 1944 prešli československí vojaci bojujúci v Sovietskom zväze pod velením veliteľa nadporučíka Emila Šramka k Červenej armáde. Formovanie pluku z „prebehľíkov“ sa uskutočnilo pod velením nadporučíka Václava Drnku v ukrajinských lesoch. Do pluku sa hlásili československí vojaci, ktorí žili na území Sovietskeho zväzu.
- 4. augusta 1944 sa skončil výcvik, vojaci dostali zbrane a techniku a vykonali prisahu. Bezprostredne po nej bol pluk zaradený do zostavy 38. armády generála Kirila Semjonoviča Moskalenka, s ktorou sa 7. septembra 1944 podieľal na prelomení frontu pri poľskom meste Krosno. Bol to začiatok Karpatsko-duklianskej operácie.
- Bojová cesta slovenských delostrelcov viedla cez Duklianský priesmyk na územie vlasti. Príslušníci 3. delostreleckého pluku 6. októbra delostreleckou paľbou zabezpečovali vstup prvých vojakov 1. československého armádneho zboru pod velením Ľudvíka Svobodu.
- Ďalším míľnikom delostrelcov boli boje na rieke Ondave, kde armádny zbor prešiel do dočasnej obrany. Delostrelci s jedinou húfnicou a dvoma mínometmi plnili na 30- kilometrovom úseku úlohu kočujúcich diel.
- Po vojne bol 3. delostrelecký pluk premiestnený do Bzenca na Morave, kde bol demobilizovaný. Zostal len jeden oddiel delostrelcov, ktorý sa stal základným kameňom na vytvorenie 53. delostreleckého pluku v Holešove. Neskôr sa vrátil do Bzenca už ako 18. delostrelecký pluk. 8. apríla 1954 bol premenovaný na 3. liptovský delostrelecký pluk za preukázané zásluhy pri oslobodzovaní mesta Liptovský Mikuláš. Tento boj bol po Dukle najťažším bojom na Slovensku počas druhej svetovej vojny.
- Od 16. augusta 1958 bol pluk premiestnený do Senice. Až do svojho zániku v roku 2004 patril k útvarom, ktoré si plnili vzorne úlohy v bojovej príprave, v oblasti výchovy a výcviku a zabezpečovaní bojovej pohotovosti. Vychovával poddůstojníkov delostrelectva pre celú československú armádu a najvyšších veliteľov delostreleckých odborností. Pluk bol veľakrát vyznamenaný prezidentom republiky a pyšil sa ocenením Najlepší delostrelci v československej armáde. Okrem toho sa podieľal na plnení úloh v hospodárstve a jeho príslušníci obetavo pomáhali pri živelných pohromách.

objektu. Bývalý „buzerplac“ využíva miestny veľkopodnikateľ Jozef Hlíek ako parkovisko pre svoj automobilový park. Voľakedajšie útvarové nástupisko je zanedbané, asfalt na niektorých miestach poškodený. Na pozemku s rozlohou 15 hektárov stoja schátrané vojenské budovy zarastené trávou. Okná na nich sú rozbité, steny ošarpané, na niektorých sú ešte zvečnené mená dôstojníkov, ktorí za objekt zodpovedali... V celom areáli je niekoľko krčiem, predajní a zariadení „spoločenského charakteru,“ väčšina budov je nevyužitá.

Primátor Senice Ľubomír Parížek, ktorého ako predstaviteľa mesta delostrelci počas osláv pasovali na rytiera delostrelectva, priznáva, že zatiaľ dokázali využiť iba tretinu z bývalého vojenského objektu. Hlava mesta Senice, ktoré dostalo mnohomiliónový vojenský objekt do vlastníctva zadarmo, však neskrýva optimizmus. Podľa jeho smelých predsavzatí budú do troch rokov vojenské objekty revitalizované a plné podnikateľov, ktorí budú Seničanom poskytovať plnohodnotné služby. „Musíme sa však presvedčiť, že podnikatelia, ktorí prejavia

o objekty záujem, majú skutočne o ich využitie záujem,“ skonštatoval. Podľa jeho slov ide o to, aby sa vojenské priestory nedevasťovali, ako sa to stalo v nedávnej minulosti v susedných štátoch. Mesto v kasárňach postupne buduje infraštruktúru, preto sa predpokladá, že vojenské budovy ožijú podnikateľský ruch. Dokonca sa uvažuje, že v nich nájde priestor aj tretí sektor. Jednoducho sa stanú užitočné pre celú Senicu a jej okolie.

Text a foto **Jožo T. SCHÖN**

Prvý Globemaster v Pápe

Počas slávnostného ceremoniálu 27. júla na maďarskej leteckej základni Pápa aktivovali činnosť ťažkého dopravného leteckého krídla, ktoré bude mať k dispozícii tri lietadlá C-17 Globemaster III v rámci nákupu agentúry NATO (NAMA) a iniciatívy strategických vzdušných prepravných kapacít (SAC). Veliteľom dopravného krídla, ktoré má celkovo 131 príslušníkov personálu, je plk. John Zaworsky z USAF. Prvý stroj C-17 pristál v Pápe 18. júla a je registrovaný v Maďarsku (rovnako ako budú aj zvyšné dve lietadlá), nesie tiež znaky maďarských vzdušných síl. Projekt spoločného dopravného krídla je druhým veľkým projektom v rámci Severoatlantickej aliance po spoločnom využívaní strojov včasnej výstrahy AWACS. Zúčastňuje sa ho 12 krajín, z toho desať členov aliance: Bulharsko, Estónsko, Holandsko, Litva, Maďarsko, Nórsko, Poľsko, Rumunsko, Slovinsko a USA. Z partnerských krajín sa na projekte podieľa Fínsko a Švédsko.

Krajiny sa dohodli, že budú participovať na 30-ročnom programe SAC, v priebehu 10 mesiacov. Cieľom je poskytnúť spoločné riešenie pre národné požiadavky v rámci vojenských záväzkov EÚ, OSN a NATO. Prioritou je v súčasnosti podpora operácie ISAF v Afganistane. Program SAC bude pôsobiť samostatne, nezávisle od vojenského velenia NATO. Podiel jednotlivých krajín na ročných letových hodinách strojov je určený podielom výšky investícií jednotlivých štátov. Prvý C-17 pristál v Pápe s pilotmi z Nórska, Švédska a USA. Už na začiatku augusta má naplánované prvé lety, pričom do konca roka sa na ňom plánuje odlietať 630 hodín. V roku 2010 by to malo byť viac ako 3 100 letových hodín. Zvyšné dva stroje dodá Boeing v septembri a októbri.

M320 pre US Army

Americká armáda začala dostávať prvé nové vrhače granátov M320 kalibru 40 mm, ktoré postupne nahradia staršie M203, ktoré sa používajú ešte od vietnamskej vojny. Prvou jednotkou, ktorá bola vyzbrojená týmito prostriedkami sú príslušníci 82. výsadkovej divízie z Fort Bragg. M320 pochádza z rodiny granátometov AG36 od nemeckej spoločnosti Heckler & Koch. Ide o najnovšiu zdokonalenú verziu AG-C s hmotnosťou 1,75 kg s optoelektronickým zameriavačom a laserovým značkovačom cieľov. Celková dĺžka je 348 mm. Infračervený diaľkometer umožňuje pri použití prístroja na nočné videnie strelcovi účinné použitie aj v noci, čo je jednou z hlavných predností oproti M203.

Podľa americkej armády sa jednoranový granátomet M320 veľmi jednoducho ovláda a je veľmi presný. Na pušku M4 sa dá namontovať do piatich minút, po výstrele sa bez problémov nabíja aj vojakom poležiaci, pretože pri obsluhu sa nemusí dať dole, ale stačí ho len vyklopiť nabok. Ako náboj využíva granát 40x46 mm, pričom maximálny dosah strelby je 400 m a smrtiaci účinok v polomere päť metrov od miesta dopadu. Granátomet má vlastnú pažbičku, môže byť použitý nielen ako súčasť útočnej pušky, ale s využitím opierky aj samostatne.

Viacúčelový Projekt 885

Podľa oficiálnych zdrojov z 24. júla začala Ruská federácia so stavbou druhej útočnej ponorky na jadrový pohon 4. generácie Projektu 885 Jaseň (trieda Graney), ktorá by mala niesť meno Kazaň. Základ prvej ponorky Projektu 885 (Severodvinsk) sa začal stavať v decembri 1993 v lodeniciach SevMaš. Práce však boli zastavené pre nedostatok financií v roku 1996. Severodvinsk by mal byť zaradený podľa niektorých informácií do služby Severnej flotily v budúcom roku. Kazaň má naplánované prvé spustenie na vodu v roku 2011. Rusko by chcelo celkovo vyrobiť šesť viacúčelových útočných ponoriek tohto typu.

Ponorky triedy Jaseň využívajú pohon jednou lodnou skrutkou. Trup je z vysoko pevnej ocele, má viaceré špeciálne samostatné sekcie, vrátane záchranej pre posádku. Ponorka je dlhá 120 m, najväčšia šírka dosahuje 15 m, normálny výtlak predstavuje 9 500 t, pod vodou 11 800 t. Maximálna rýchlosť by sa mala pohybovať do 65 km/h, operačný ponor 380 m a maximálny 600 m. Posádku by malo tvoriť 50 alebo 85 osôb. Hlavnými zbraňami je osem torpédometov (24 ks torpéd alebo mín) a osem odpaľovacích šachiet pre strely s plochou dráhou letu (24 ks rôznych typov). Vojenno-morskou flot Ruskej federácie v súčasnosti disponuje približne 60-timi rôznymi ponorkami. Prioritu pri konštrukcii nových ponoriek, okrem už spomínaných Projekt 885 Jaseň, majú jadrové raketonosné ponorky Projekt 955 Borej a dielelektrické univerzálne ponorky Projekt 677 Lada.

Dvojstranu pripravil **Roman KMENT**

Foto Boeing, US Army, submarina.ru, Oshkosh Corp., Iveco

Viac vozidiel MRAP

Americké sily zvyšujú počet opancierovaných kolesových vozidiel s protimínovou ochranou kategórie MRAP v Afganistane. Aj keď zatiaľ nemajú k dispozícii plánované nové verzie vozidiel, posielajú na bojisko, čo majú k dispozícii. Podľa zdrojov americkej armády na začiatku augusta bolo v Afganistane takmer 3 020 amerických vozidiel typu MRAP (z celkovo okolo 15 000, ktoré vlastní). Nové vozidlá M-ATV do terénu s pohonom všetkých kolies by sa mali začať dostávať do nepokojnej krajiny do konca roku. Zákazku v hodnote 2,65 mld. USD v dvoch kontraktach získala americká spoločnosť Oshkosh. V rámci nich dodá americkým silám celkovo 3 944 kusov M-ATV. M-ATV je odvodené z koncepcie modernizácie stredného vozidla MTRV, v podvozkovskej skupine využíva najmä nezávislé zavesenie kolies TAK-4. Vozidlo, využívajúce kompozitový pancier Plasan, má celkovú hmotnosť 14 742 kg, užitočné zaťaženie 1 814 kg. Je určené pre štyroch pasažierov a jedného strelca. Motor Caterpillar C7 s max. výkonom 272 kW (370 k) dovoľí dosiahnuť vozidlu maximálnu rýchlosť 105 km/h. Prevodovka je Allison 3500 SP a rozvodovka Marmion Herrington. Disponuje pneumatikami Michelin 395/85 R20 XZL a prekoná brod 914 mm. Dojazd M-ATV sa pohybuje na úrovni 515 km. Vozidlo sa dá bez problémov prepraviť lietadlom C-130 a vrtulníkmi CH-53 a CH-47.

Prvý Trakker pre Britániu

Spoločnosť Iveco Defence Vehicles dodala prvý špeciál modelu Trakker s charakteristikou náprav 6x6 spoločnosti ALC, ktorá v rámci 16-ročného kontraktu s britským ministerstvom obrany má podľa potreby pozemných síl zabezpečovať "C" flotilu nákladných vozidiel pre podporné účely (stavebná, inžinierska činnosť). Dodávka sa realizuje na základe zmluvy z roku 2008, podľa ktorej sa nakontrahovalo celkovo 206 off-road podvozkov s kabínou Trakker. Pre Iveco ide o najväčší obchod v rámci Veľkej Británie. Na podvozky 6x6 sa budú montovať rôzne nadstavby – pojazdné dielne, nakladače, domiešavače, nosiče kontajnerov.

Prvých 33 vozidiel bude s plošinou Mackworth určených na prepravu ISO kontajnerov s dĺžkou 6,1 m a vybavených nakladacím ramenom Terex. Flotila všetkých 206 vozidiel bude postavená na základe jednotného podvozka Trakker AD380T45W 6x6 s rovnakým rázvorom, čo by malo zabezpečiť v prípade potreby nekomplikovanú výmenu nadstavieb a udržať prevádzkové a servisné náklady na prijateľnej úrovni. Väčšina objednaných vozidiel bude dodaných do prvej štvrtiny roku 2010, viaceré vozidlá budú upravené pre extrémne klimatické podmienky a budú mať tiež pancierovanú kabínu.

Krátko

Ozbrojené sily SR podpísali 23. júna so spoločnosťou Iveco Defence Vehicles kontrakt na dodávku desiatich vozidiel radu LMW. Špeciálne ľahké obrnené viacúčelové vozidlá by mali byť dodané do konca tohto roka. Dodnes zatiaľ vozidlo Iveco LMV vybrali do deviatich armád na svete.

Moderný viacúčelový radar SABR od spoločnosti Northrop Grumman s novým aktívnym elektronickým vyhľadávaním AESA bol 29. júla počas skúšky na leteckej základni Edwards v Kalifornii úspešne zabudovaný do stíhacieho lietadla F-16 USAF. Výrobca nového radaru už od novembra minulého roka vykonáva sériu testov na firemnom stroji, kde sa overuje schopnosť detekcie a zobrazenia viacerých cieľov spolu so zobrazením terénu s režimom mapovania pomocou SAR. Pri zabudovaní do F-16 sa odskúšala aj jeho integrácia so systémom riadenia palby a prieskumu, čo umožní podľa spoločnosti uskutočniť letové testy ešte do konca roka. Po overení zabudovania radaru SABR bola F-16 opäť sprevádzkovaná.

Prvý let s vylepšenými motormi MTR390 má po 30. júni za sebou francúzsko-španielska verzia bojového vrtulníka Tiger HAD. V porovnaní s variantom MTR390-2C má vylepšený motor vyšší výkon (+14 %) najmä v extrémnych (horúcich) teplotách. V praxi nový motor umožní zvýšiť maximálnu vzletovú hmotnosť stroja zo 6,1 na 6,6 tony.

Spoločnosť BAE Bofors Systems dokončila stavbu prvého funkčného prototypu 155 mm samohybného delostreleckého systému Archer. Prvé dodávky nových húfníc pre švédsku a nórsku pozemnú silu by sa mali uskutočniť podľa plánu na jeseň v roku 2011.

Stíhacie stroje Eurofighter talianskych vzdušných síl zo základne Gioia del Colle začali na základe požiadavky velenia NATO chrániť albánsky vzdušný priestor. Tirana ako nový člen aliancie defisponuje potrebnými kapacitami na samostatnú ochranu svojho vzdušného priestoru, pretože disponuje iba vrtulníkmi a lietadlami na podporu pozemných síl s úlohami pre operácie SAR a civilnú obranu. Úlohu zabezpečujú pohotovostné Typhoony z 36. krídla základne spolu so strojmi F-16 z 5. krídla zo základne Cervia a 37. krídla z Trapani. Talianske vzdušné sily zabezpečujú už od roku 2007 pohotovostný systém v priestore Slovinska.

Zástupca francúzskej spoločnosti MBDA, ktorá vyrába riadené strely krátkého dosahu VL Mica a stredného dosahu Aster 30, a poľskej spoločnosti BUMAR podpísali 1. júla rámcovú dohodu o spolupráci. Finálna dohoda by mala podľa zdroja MBDA byť podpísaná na jeseň tohto roka. Záujmom BUMAR-u je modernizácia poľských pozemných protiletadlových systémov a dohoda by mala umožniť výmenu technológií a investícií medzi spoločnosťami, ktorá „povedie k vývoju, produkcii, dodávke a marketingu budúceho raketového protivzdušného systému“.

Spoločnosť Northrop Grumman dokončila finalizáciu prvého bezpilotného prostriedku (UAV) Euro Hawk pre nemecké ministerstvo obrany. S krídlom, ktoré je dlhšie ako pri komerčných lietadlách a výdržou vo vzduchu plánovanou okolo 30 hodín, bude Euro Hawk zabezpečovať pre nemecké ozbrojené sily prieskum vo veľkých výškach. Euro Hawk je odvodený z modelu Global Hawk Block 20 a bude vybavený novým systémom SIGINT vyvinutým spoločnosťou EADS Defence & Security (DS).

Bojový vrtuľník Tiger

V závere júla posilnili koalíčné sily v Afganistane tri francúzske bojové vrtuľníky Tiger vo verzii HAP, aby plnili najmä prieskumné a podporné palebné úlohy pre spojenecké sily. Moderné útočné a viacúčelové Tigre sú vo výzbroji ozbrojených síl štyroch krajín – Francúzska, Nemecka, Španielska a Austrálie.

Začiatok programu moderného útočného vrtuľníka z európskej produkcie sa dá určiť na začiatok osemdesiatych rokov, keď sa stretli spoločné záujmy nemeckých a francúzskych ozbrojených síl na nový typ stroja pre boj s obrnenými jednotkami protivníka. V roku 1984 sa preto Paríž a Bonn dohodli na spolupráci a odštartovali spoločný projekt vývoja. Po dvoch rokoch sa zámer z finančných príčin zastavil a až doplnenie pôvodného memoranda o spolupráci v závere roku 1987 projekt opätovne naštartovalo.

TRI VERZIE STROJA

Podľa označení programu sa pre Nemecko pripravovala protitanková verzia vrtuľníka s označením „Panzerabwehr Hubschrauber 2“ (PAH-2) a pre Francúzsko „Helicoptere Anti-Char“ (HAC). Treťou verzou pre francúzsku stranu bol sprievodný podporný vrtuľník s označením „Helicoptere d'Appui Protection“ (HAP). Istý čas vývoja sa aj nemecká strana pohrávala s myšlienkou, že okrem protitankovej verzie spoločne s francúzskou stranou bude vyvíjať aj stroj pre palebnú podporu „Unterstützungs Hubschrauber“ (UHU). Nakoniec sa však rozhodla len pre viacúčelový variant s označením „Unterstützungs Hubschrauber Tiger“ (UHT).

Podľa doplneného memoranda o porozumení z roku 1987 sa dohodlo na konštrukcii piatich prototypov. Tri z nich mali byť zhotovené bez výzbroje a mali slúžiť na skúšobné účely, zostáva-

júce dva prototypy sa už plánovali vyzbrojiť. Jeden protitankový typ podľa nemeckých požiadaviek a druhý sprievodný palebnej podpory podľa francúzskych. Touto úlohou bola v novembri 1989 poverená spoločnosť Eurocopter Tiger GmbH, ktorá vznikla na tento účel už v roku 1985 spojením francúzskej firmy Aerospatiale a nemeckej MBB. Neskôr všetku činnosť prevzal pod svoje krídla Eurocopter, ktorý dnes patrí pod európske konzorcium EADS.

Prvý prototyp nového vrtuľníka sa dostal do vzduchu 27. apríla 1991. Druhý prototyp ho nasledoval o dva roky neskôr, v apríli 1993. Do konca tohto roka vzlietli ešte tretí a štvrtý stroj. Piaty prototyp bol hotový v januári 1996. Kým prvé tri stroje sa využívali najmä na systémové testy, štvrtý prototyp už spĺňal požadované bojové parametre podľa francúzskej špecifikácie HAP a piaty podľa nemeckej UHT. V máji 1998 sa Paríž a Berlín dohodli, že v počiatočnej fáze nakúpi 160 kusov Tigrov. Sériová výroba vrtuľníka Tiger potom odštartovala v marci 2002, o rok neskôr sa dostal do vzduchu i prvý sériovo vyrobený stroj Tiger HAP. V závere roka 2003 sa dostala k letu aj sériová verzia UHT. Prvý Tiger HAP bol dodaný pre francúzsku armádu v marci 2005 a prvý UHT pre nemecké ozbrojené sily v apríli toho istého roka. Prvý exportný úspech zaznamenal Tiger v auguste 2001, keď si ho vybrali austrálske vzdušné sily. Tie si objednali 22 kusov Tigra, ktoré sa označujú ARH (Armed Reconnaissance Helicopter). Prvé stroje boli zaradené u protinožcov do služby v roku 2004. V auguste 2003 sa pre verzie HAP a HAD rozhodlo Španielsko, v júni 2006 prejavila o 12 Tigrov záujem Saudská Arábia.

OPIS VRTUĽNÍKA

Pri zrode vývoja vrtuľníka boli dôležité tri základné kritériá: nízka vizuálna, radarová a infračervená schopnosť odhalenia

stroja, ktorá mu zabezpečí výbornú schopnosť prežitia na bojisku; maximálnu účinnosť zbraňových systémov, zníženie fyzickej záťaže pre posádku na minimum a finančne optimálny logistický koncept. Eurocopter Tiger je schopný bojového nasadenia počas dňa aj v noci. Môže pôsobiť v prostredí, ktoré je zamorené jadrovými, biologickými či chemickými látkami (NBC ochrana).

Tiger sa svojou koncepciou nelíši od klasických bojových vrtuľníkov, patrí k strednej hmotnostnej kategórii strojov (max. vzlet hmotnosť 6 100 kg). Dvojčlenná posádka – pilot a zbraňový operátor sedí za sebou. Miernym rozdielom je, že vpredu sedí pilot a strelec za ním. Aby mal zbraňový operátor dobrý výhľad, sú sedadlá pilota i strela vychýlené do strán. Trup vrtuľníka tvoria z 80-tich percent uhlíkové vlákna z odolného polymérmu, 11 % patrí hliníku a šesť percent z hľadiska zloženia materiálov titánu.

Vrtuľové listy Tigra sú zase vyrobené z vláknových kompozitov, ktoré sú odolné proti poškodeniu v boji i neželaným zrážkam s vtáctvom. Špeciálna fólia, ktorú má stroj, zabezpečuje ochranu proti bleskom a elektromagnetickým výbojom. Vrtuľník poháňajú dva turbohriadelové motory (oddelené ochranným plátom) Rolls-Royce / Turbomeca MTR390 s výkonom každý po 960 kW a verziu HAD výkonnejšie motory s výkonom 1 096 kW. Obidve pracoviská pilota i zbraňového operátora sú veľmi podobné – disponujú dvomi farebnými multifunkčnými obrazovkami z dielne Thales/VDO, ktoré poskytujú údaje zo senzorov, stav letu a systému. Všetky systémy sú prepojené pomocou MIL-STD 1553B. Nechýba napríklad ani výstražný radarový a laserový systém. Posádky francúzskych Tigrov majú k dispozícii prilby TopOwl so zabudovaným zameriavačom od spoločnosti Thales. Nemecké posádky sú vybavené zasa integrovanými den-

Technicko - taktické údaje Eurocopter Tiger

Výrobca / krajina pôvodu	Eurocopter / Francúzsko-Nemecko
Priemer hlavného / vyrov. rotora	13,0 m / 2,7 m
Počet listov hlav. / vyrov. rotora	4 / 3
Dĺžka trupu	14,08 m
Výška	3,83 m
Šírka (s pylónmi)	4,53 m
Prázdna hmotnosť	4 200 kg
Max. hmotnosť	6 100 kg (6 600 kg)
Pohonná jednotka / max. výkon	2 x MTR390 (E) / 2 x 960 kW (1 096 kW)
Maximálna / cestovná rýchlosť	322 km/h / 230 km/h
Dolet (s prid. nádržami)	800 km (1 200 km)
Výdrž (štandardná/maximálna)	2 h 35 min / 3 h 15 min
Operačný dostup	4 000 m
Hlavná výzbroj	podľa verzie: 1 x 30 mm kanón (12,7/20 mm), neriadené rakety 44 x SNEB/Hydra, riadené strely 8 x HOT3/Spike/Hellfire, 4 x Stinger/Mistral
Posádka	2 (pilot + zbraňový operátor)

Zdroj: Eurocopter

nými a nočnými prílbami BAE Systems. Austrálske vrtulníky zase využívajú systémy HMSD od firmy ADI.

ZBRAŇOVÉ SYSTÉMY

Tiger má štyri vonkajšie zbraňové závesníky, na ktorých môže typicky použiť štyri HOT, štyri Trigat raketové systémy, dva Mistral alebo Stinger odpaľovacie systémy alebo podvesené kontajnery na 12/22 neriadených rakiet, v rámci opcie 12,7 mm kanón v podvesenom kontajneri so zásobou 250 nábojov, alebo prídavnú nádrž. Všetky verzie HAP disponujú 30 mm automatickým kanónom Giat AM-30781 so zásobou 450 nábojov s možnosťou námeru + 33° a odmeru -30° a pohybu v rozsahu 180° uhla. Možné konfigurácie zahŕňajú pri verzii HAP: 44 neriadených rakiet 68 mm alebo 24 neriadených rakiet a štyri riadené strely Mistral, alebo mix odpaľovacích systémov, pri verzii HAC: maximálne osem riadených striel HOT alebo osem Trigat alebo mix HOT/Trigat na vnútorných závesníkoch, plus štyri strely Mistral na vonkajších závesníkoch, pri verzii UHT: 44 neriadených rakiet, osem riadených striel HOT, osem striel Trigat alebo dva strelecké kontajnery na vnútorných závesníkoch; štyri strely Stinger na vonkajších závesníkoch. Rovnako je možná kombinácia prídavných palivových nádrží (2 x 350 l) a odpaľovacích systémov (rakiet, riadených striel, streleckých kontajnerov) na vnútorných závesníkoch, pri verziách na export: 30 mm kanón v nose trupu so 450 nábojmi, plus všetky kombinácie z verzii UHT a HAP (s výnimkou streleckého 12,7 mm kontajnera). Pričom austrálske verzie ARH nosia protitankové riadené strely Hellfire.

Roman KMENT
Foto Eurocopter

Bojovník z Gruzínska

Jednomiestne čiastočne pancierované dvojmotorové prúdové podzvukové bojové lietadlo Su-25K, určené najmä na priamu podporu pozemných vojsk, ničenie obrnenej techniky a zodolnených pozemných cieľov riadenou aj neriadenou muníciou pri priamej viditeľnosti cieľa, patrí medzi zaujímavé exponáty piešťanského múzea.

Lietadlo s evidenčným číslom 1007 s motormi R-95Š bolo vyrobené v závode č. 31 v hlavnom meste Gruzínska v Tbilisi (vtedy ZSSR). Do bývalého Československa na letisko v Pardubicích ho dopravili 1. júla 1987.

LIETALO V PARDUBICIACH

Bolo zaradené do 3. letky (veliteľ mjr. Tamáš) 30. bojového leteckého pluku. Pardubický útvar bol súčasťou 34. stíhacej bombardovacej leteckej divízie Čáslav a tá zasa patrila k 10. leteckej armáde, ktorá mala svoje veliteľstvo v Hradci Králové. V Pardubicích stroj lietal až do októbra 1992. V rámci delenia federálnej armády ČSFR lietadlo ev. č. 1007 spolu s ďalšími desiatimi Su-25K a jedným Su-25UBK preletelo na letisko Trenčín. Lietadlá boli zaradené do prvej letky druhého zmiešaného leteckého pluku, druhej leteckej základne Piešťany.

V septembri 1994 lietadlá zmenili svoje pôsobisko. Preleteli na letisko Kuchyňa. Od 1.1.1995 boli zaradené do 3. letky, 33. stíhacieho bombardovacieho pluku, 33. leteckej základne Kuchyňa. Dnešný múzejný exponát lietal až do svojho vyradenia z prevádzky. Posledný let lietadlo absolvovalo 12. decembra 1996. Počas služby nalietalo spolu 668,17 hodín, vykonalo 972 pristátí. VHÚ získalo lietadlo na základe zmluvy o bezodplatnom prevode v roku 2004. Z letiska Kuchyňa sa do múzea presunulo po vlastnej osi. Vojské historické múzeum v súčasnosti vlastní dve lietadlá Su-25K. Druhé lietadlo ev. č. 5033 je umiestnené v spoločnej expozícii Múzea letectva na letisku v Košiciach.

VZNIK A VÝVOJ

Po vyradení šturmovíkov IL-2 a IL-10 z výzbroje leteckých síl ZSSR koncom päťdesiatych a začiatkom šesťdesiatych rokov

HLAVNÉ TECHNICKÉ ÚDAJE BOJOVÉHO PODZVUKOVÉHO LIETADLA SU-25K (T-8K)

Dĺžka s PVD	15,530 m	Hmotnosť vzletová max.	17 350 kg
Rozpätie	14,360 m	Max. rýchlosť H=200 m	850 kmh ²
Výška	4,800 m	Max. hodnota čísla M	0,71
Nosná plocha krídiel	30,100 m ²	Pristávacia rýchlosť	225 - 230 km.h ¹
Motor 2x	R-95Š	Dĺžka rozjazdu	
		(betón, hmotnosť lietadla 14 250 kg)	500 - 550 m
Ťah motora R-95Š	41 kN	Dolet praktický	
		(3 000 kg paliva, H=200 m, v=700 km.h ¹)	500 km
Prázdna hmotnosť lietadla	8 530 kg	Dolet max.	
		(4x PN 820 I, H=7 000 m, M=0,5 - 0,6)	1 950 km
Normálna hmotnosť lietadla	10 500 kg	Max. prípustná výška letu	7 000 m

nemali k dispozícii lietadlo priamej podpory. Až na základe skúseností z Vietnamu a iných lokálnych konfliktov bola v marci 1969 vypísaná súťaž na bojové lietadlo. Zúčastnili sa na nej štyri konštrukčné kancelárie. Suchoj predložil projekt lietadla T8, ktorý bol už rozpracovaný od roku 1968 skupinou konštruktérov O. S. Samojlovičom, D. N. Gorbačovom, V. M. Lebedevom, A. Monachovom a J. V. Ivaščkinom. Lietadlo bolo navrhnuté ako jednoduchý dvojmotorový hornoplošník s priamym krídlom s použitím dvoch motorov Al-25T s výzbrojou do 500 kg (len bomby a neriadené rakety), rýchlosťou 500 – 800 km.h⁻¹ a celkovou vzletovou hmotnosťou 8 000 kg.

Aj s vzhľadom na hmotnosť nakoniec pre pohon lietadla vybrali silnejšie motory RD-9B a max. vzletová hmotnosť vzrástla na 10 370 kg. Do polovice roka 1970 bola pripravená výkresová dokumentácia a výroba skúšobného lietadla. V auguste 1971 sovietske veliteľstvo letectva predložilo nové požiadavky – zvýšenie nosnosti lietadla na 4 000 kg a max. rýchlosť pri zemi 1 200 km.h⁻¹.

Rozmery lietadla sa celkovo zväčšili. Vedúcim projektu sa stal M. P. Simonov. V septembri 1972 bola v Moskve na Chodinke predstavená maketa lietadla T8. V máji 1974 bola povolená stavba troch prototypov. Prototyp T8-1 prvýkrát vzlietol 22. januára o tri roky neskôr. Zvýšená hmotnosť lietad-

la však spôsobila zhoršenie pomeru ťahu motorov k hmotnosti lietadla. Preto bolo rozhodnuté použiť upravené motory R-13-300 bez prídavného spalovania (R-95Š). Štátne skúšky sa začali v júli 1978.

AFGANSKÁ SKÚŠKA OHŇOM

Ministerstvo leteckého priemyslu ZSSR rozhodlo o výrobe lietadiel T8 v závode č. 31 v gruzínskom Tbilisi. Od apríla do júla 1980 dva prototypy lietal v Afganistane v rámci skúšok zbraňových systémov. Štátne skúšky boli skončené v marci 1981 na základni Mary v Turkménsku. Lietadlo bolo odporúčané na prijatie do výzbroje. Oficiálne bolo lietadlo prijaté do výzbroje letectva ZSSR v roku 1987 pod označením Su-25. Výroba lietadiel v Tbilisi prebiehala v rokoch 1981 až 1992. Dovedna bolo vyrobených približne 700 kusov. Exportná verzia T-8K (Su-25K) sa začala vyrábať v roku 1984. Prvým zahraničným užívateľom Su-25K sa stalo ČSSR. Okrem našej krajiny boli lietadlá exportované do Bulharska, Iraku, KĽDR a Angoly. Po rozpade ZSSR ostali lietadlá slúžiť v Arménsku, Azerbajdžane, Bielorusku, Gruzínsku, Rusku, Turkmenistane, Ukrajine a Uzbekistane.

Text a foto **Miroslav MIHÁLIK**
VHÚ - Voj. hist. múzeum Piešťany

Narodil sa 18. januára 1895 vo Vrbici, okres Liptovský Mikuláš, v rodine živnostníka Pavla a Zuzany, rodenej Benkovej. Meštiansku školu navštevoval v Liptovskom Svätom Mikuláši a v rokoch 1910 – 1914 študoval na Vyššej obchodnej škole v Kežmarku. Následne pracoval ako bankový úradník v Úverovej banke v Ružomberku. V polovici mája 1915 sa ako jednoročný dobrovoľník prezentoval v 9. honvédsom pluku v Košiciach a bol zaradený do Školy na dôstojníkov pechoty v zálohe.

V hodnosti kadeta ašpiranta odišiel v januári 1916 ako veliteľ čaty 9. honvédskeho pluku na ruský front. Dňa 13. júna 1916 sa v priestore Bobryncja dostal do zajatia. Prešiel viacerými ruskými zajateckými táborami, najdlhšie pobudol v Rozdolne Primorskoj. Ako dobrovoľník sa 7. septembra 1917 prihlásil do čs. vojska na Rusi a 1. októbra bol v hodnosti strelec zaradený do 12. roty 7. čs. streleckého pluku Tatranského v Berezani. Dňom 1. augusta 1918 bol povýšený na praporčíka. Od júna do augusta 1918 sa ako veliteľ čaty kmeňového pluku zúčastnil bojov proti sovietskym bolševikom na Sibíri o Spasskoje a Kaul. V októbri 1918 bol odvelený do slovenskej roty 1. čs. streleckého záložného pluku v Omsku, kde 28. decembra 1918 dočasne prevzal velenie svojej 10. roty. Dňa 19. februára 1919 ho menovali na podporučíka. V máji 1919 bol premiestnený do štábu čs. armádneho zboru a 6. augusta ustanovený do funkcie dozorného dôstojníka štábu. Na poručíka bol povýšený 1. októbra 1919. V marci 1920 ho prevelili do štábu vojenskej časti Ďalekého východu vo Vladivostoku, kde 18. marca prevzal funkciu dispozičného dôstojníka Posádkového veliteľstva. V polovici mája 1920 Kuna zaradili do lodného transportu a loďou Ixion evakuovali do vlasti, kam sa vrátil 23. júla 1920.

KARIÉRY POSTUP

Od 6. septembra 1920 bol pridelený do pešieho pluku 37 v Košiciach a 12. novembra menovaný na kapitána ruských légii. Koncom marca 1921 aktivoval za dôstojníka čs. armády, s ustanovením do funkcie veliteľa roty pešieho

Brigádny generál Pavol Ján KUNA

pluku 37, ktorý sa redислоkoval do Levoče. Dňom 1. decembra 1925 bol premiestnený do pešieho pluku 32 v Košiciach a pridelený 2. spravodajskému oddeleniu štábu Zemského vojenského veliteľstva v Košiciach, kde zotrval do polovice júla 1927. Na štábneho kapitána pechoty (pech.) ho povýšili 24. septembra 1927. Od polovice júla 1927 do februára 1931 pôsobil opätovne v pešom pluku 37 v Levoči vo funkcii veliteľa roty. Koncom februára 1931 ho premiestnili do Vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave, kde okrem vyučovania maďarského jazyka pôsobil aj ako inštruktor pešieho výcviku. Od polovice septembra 1931 až do 2. januára 1939 bol pridelený do pešieho pluku 37 v Levoči, kde postupne zastával funkcie veliteľa roty, od 15. marca 1936 zástupcu veliteľa III. práporu a od 19. septembra 1938 veliteľa II. práporu. Medzitým bol 1. januára 1936 povýšený na majora pech. V čase všeobecnej mobilizácie čs. brannej moci, od 24. septembra do 23. novembra 1938, velil II. práporu pešieho pluku 37. Od 3. januára 1939 až do rozbitia ČSR pôsobil ako inštruktor brannej výchovy a zároveň bol ako zástupca čs. vojenskej správy pridelený Hlavnému veliteľstvu Hlinkovej gardy v Bratislave.

VÝCHODNÝ FRONT

Po vzniku Slovenského štátu prevzal velenie 11. divízie v Spišskej Novej Vsi. Vo funkcii veliteľa „Spišskonovoveskej skupiny“, nasadenej v priestore Košická Belá – Revúca a Ždiar – Spišská Nová Ves, sa v druhej polovici marca 1939 podieľal na obrane východného Slovenska pred maďarským agresorom. 17. mája 1939 ho povýšili na podplukovníka pech. Od mája 1939 do konca septembra 1940 bol veliteľom pešieho pluku 1 v Levoči. Medzitým ho 1. júla 1940 povýšili na plukovníka pech. V rámci reorganizácie slovenskej armády v roku 1940 bol prevelený do Bratislavy a 1. októbra ustanovený za veliteľa pešieho pluku 1 a súčasne aj za veliteľa bratislavskej posádky. V polovici novembra 1941 odišiel na východný front, kde 25. novembra prevzal funkciu veliteľa Zaisťovacej divízie (ZD) v Žitomíri. Dňa 5. augusta 1942 bol plukovník Kuna z funkcie odvolaný a následne od 8. augusta 1942 do 30. marca 1943 velil opätovne pešiemu pluku 1 v Bratislave. Koncom marca 1943 odišiel znovu na východný front, kde od 10. apríla do 10. júna 1943 velil Rýchlej divízií, ktorej jednotky sa v tom čase nachádzali na Kryme. Po návrate na Slovensko sa podrobil liečeniu v bratislavskej Vojenskej nemocnici a v októbri 1943 bol ustanovený do funkcie veliteľa Divíznej oblasti 2 v Prešove. Od 1. januára 1944 sa stal veliteľom Vojenskej správy pri MNO v Bratislave, ktorá v druhej polovici mája 1944 evakuovala do Trenčianskych Teplic.

Získal dôveru veliteľa Vojenského ústredia plk. gšt. Jána Goliana. Z titulu svojej funkcie predisponoval vojenský materiál najmä do priestoru strategického trojuholníka Brezno – Banská Bystrica – Zvolen (spolu asi 300 vagónov vojenského

materiálu a zbraní). Po vypuknutí SNP prevzal 31. augusta 1944 v 1. čs. armáde (1. ČSA) na Slovensku velenie Obrannej oblasti 1. Jej jednotky bránili priestor doliny Nitry a Žitavy, doliny Turca a celý operačný trojuholník Brezno – Banská Bystrica – Zvolen s príslušnou časťou vtedajších slovensko-maďarských hraníc. V rámci reorganizácie 1. ČSA sa Kuna 10. septembra 1944 stal veliteľom III. Taktickej skupiny (TS) Gerlach s veliteľstvom vo Zvolene. Jej jednotky zvädzali od druhej polovice septembra 1944 ústupové boje s bojovou skupinou SS Schill (neskoršie aj s časťou nemeckej divízie Tatra) v smere Handlová – Sv. Kríž nad Hronom a Oslany – Žarnovica. V kritických dňoch nemeckej generálnej protipovstaleckej ofenzívy došlo na základe rozhodnutia štábu povstaleckej armády k vzájomnej výmene veliteľa III. a IV. TS. Velenie IV. TS Muráň s veliteľstvom v Tajove prevzal Kuna 24. októbra 1944. Po potlačení SNP sa ukrýval na rôznych miestach: v Nižnej Revúcej, Liptovskom Mikuláši, Važci, Hybiach a napokon v Liptovskej Kokave. V januári 1945 odišiel k partizánskemu oddielu Jaromov, ktorý operoval v okolí Podbanského. Po prebojovaní sa Červenej armády a 1. čs. armádneho zboru v ZSSR do tohto priestoru koncom januára 1945, sa hlásil u jeho veliteľa brigádneho generála Ludvíka Svobodu. 7. februára 1945 dostal rozkaz organizovať 4. čs. samostatnú brigádu v Levoči a 10. februára bol určený za jej veliteľa. Pod jeho velením sa táto vyššia jednotka zapojila do záverečných oslobodzovacích bojov o Liptovský Mikuláš, Ružomberok a Podhradie pri Martine.

POLITICKÁ NEMILOSŤ

V druhej polovici apríla 1945 bol premiestnený do štábnej roty MNO v Košiciach (po oslobodení v Prahe). Od 20. októbra 1945 bol dočasným veliteľom VIII. zboru v Banskej Bystrici. Od apríla 1946 do septembra 1947 bol vo funkcii zástupcu veliteľa pridelený na prechodný čas do jednotky pre zvláštne úlohy Ocel' nasadenej proti banderovcom. Vo februári 1947 ho povýšili na brigádneho generála s účinnosťou od 28. októbra 1945. Od septembra 1947 bol opätovne dočasným veliteľom VIII. zboru, velenie však musel v decembri 1947 odovzdať a odísť na nútenú dovolenku. 1. apríla 1948 bol preložený do výslužby a na jeseň 1948 Ľudovým súdom v Banskej Bystrici obvinený za údajné zločiny, ktorých sa mal dopustiť ako veliteľ ZD v ZSSR. Napokon ho však súd oslobodil, no napriek tomu sa dostal do politickej nemilosti komunistického vedenia štátu. Dňa 13. apríla 1950 bol podľa zákona č. 59/1949 Zb. degradovaný na vojaka. V rokoch 1954 – 1968 pracoval ako účtovník v komunálnych službách v Levoči, kde 4. mája 1982 zomrel. Po novembri 1989 Kuna vojensky rehabilitovali. V roku 1991 mu bola vrátená vojenská hodnosť brigádneho generála in memoriam.

plk. Mgr. Miloš ČAPLOVIČ, PhD.

Vojenský historický ústav

Bunker Tito

V časech studenej vojny v päťdesiatych rokoch minulého storočia, keď vo svete vládol strach z ďalšej svetovej vojny a proti sebe stáli dva nepriateľské tábory, snažili sa nielen veľmoci, ale aj menšie štáty vybudovať pre svojich najvyšších predstaviteľov spoľahlivé úkryty. Výnimkou nebola ani Juhoslávia, v ktorej v tom čase vládol Josip Broz Tito a po roztržke so Stalinovým Sovietskym zväzom sa právom obávala agresie.

Na jeho pokyn sa začalo v roku 1953 budovanie rozsiahleho komplexu podzemných priestorov – objektu D - O, ktoré mali slúžiť ako hlavné miesto velenia Juhoslovanskej ľudovej armády. Medzi ľuďmi sa však ujal názov: bunker Tito, hoci juhoslovanský prezident zomrel krátko po jeho dokončení v roku 1979. Objekt sa budoval v hornatej oblasti zväzovej republiky Bosna a Hercegovina pri meste Konjic.

NA BREHU NERETVY

Mesto sa nachádza zhruba 50 kilometrov juhozápadne od metropoly Bosny a Hercegoviny Sarajeva. Prudká a nespútaná horská rieka Neretva si tu doslova preráža cestu hlbokými, klukavými údoliami, hlboko vrezaná do okolitých horských masívov. Končiare dosahujú výšku vyše dvetisíc metrov. V tomto prostredí, ktorým by v normálnej krajine, kde nehrozí nebezpečenstvo mín a výbušnín, nepohrdli žiadni milovníci horskej turistiky či raftingu, bol vybudovaný spomínaný bunker. Objekt, do ktorého sa vchádza kúsok od brehu rieky, je ukrytý v skalnom masíve a hustej

vegetácii. Siahla vyše 200 metrov pod zem. Predstavuje pracovisko pre vyše 350 ľudí, ktorí majú na svoje dlhodobé prebývanie pod zemou všetko potrebné. Vchádzame širokou klenutou kamennou chodbou, ktorá sa postupne zvažuje smerom dolu. Klimatizácia udržiava v miestnostiach teplotu okolo 22 stupňov Celzia. Bunker má svoje filtrovo-ventilačné zariadenie, vodárenský systém (niekoľko ráz istený). Zásobovanie vodou bolo zabezpečené z rieky Neretvy, z vlastného rezervoára v skale a v prípade potreby aj núteným obehom a filtráciou použitej vody. Po niekoľkých minútach putovania v podzemí, keď sme prešli spleťou chodieb, sme sa ocitli vo veľkej dvorane. Stretávajú sa v nej jednotlivé vetvy tunelov. Kúsok ďalej sú umiestnené agregáty na výrobu elektrickej energie (v ďalšej sekcii sú náhradné agregáty). V nasledujúcej sekcii je rádioreléové centrum, spojené s rádioreléovými bodmi na blízkych kopcoch Kišer a Zlatar.

ŠPÁS ZA ŠTYRI A POL MILIARDY

Jeho prostredníctvom malo velenie juhoslovanskej armády a najvyšší štátni predstavitelia neustále spojenie s vojenskými jednotkami i štátnou správou. Telefónna ústredňa pôsobí tak, ako by ešte včera z nej spojovateľky prepájali hovory. Vedľa je miestnosť s ďalekopismi, šifrovacími zariadeniami. Na okienku, cez ktoré sa podávali ďalej dôležité správy, sa ešte dnes povávajú pečiatky, na ktorých možno čítať: Prísne tajné! Neďaleké sklady sú plné starostlivo uloženého materiálu. Od káblov, prepínačov, odporov, žiaroviek a iných elektrických súčastí až po hygienické a toaletné potreby...

Osobitné kridlo jednej sekcie bunkra slúžilo na zasadanie najvyšších štátnych orgánov. Okrem zariadených pracovní tu nechýba ani podzemná hala, zariadená ako zasadacia sála s komunikačným a záznamovým zariadením. Osobitné miestnosti boli vyhradené pre Tita. Okrem pracovne mal k dispozícii aj osobné priestory, počnajúc spálňou. Na stole pod portrétom Tita sú ešte dnes pripravené dva červené telefóny. V súčasnosti ich pokrýva priehľadný igelit (rovnako ako mnohé ďalšie vnútorné vybavenie). Tito si tento bunker, ktorý dodnes nazývajú jeho menom, neužil (hotový ho vlastne ani nevidel). Zomrel krátko po jeho dokončení, keď bol dlhšie vážne chorý. Objekt bol pripravený odolať jadrovému útoku v sile 25 kiloton a jeho dlhoročná výstavba pohltila takmer 4,5 miliardy dolárov.

V apríli 1992 mala juhoslovanská armáda pripravenú deštrukciu a znefunkčnenie najdôležitejších častí objektu. Podľa predstaviteľov bosnianskej armády, ktorá dnes celý priestor stráži, nakoniec 4 a pol tony výbušnín nebolo použitých...

Bývalá Juhoslávia mala okrem spomínaného bunkra Tito k dispozícii aj ďalšie podzemné základne. Letisko Željava neďaleko Bihača, pri Šplite námornú podzemnú základňu, ako aj podzemnú leteckú základňu Slatina na okraji letiska kosovskej Prištiny (to prekvapivo obsadili ruské jednotky z Bosny doslova pod nosom aliančných síl pri ich príchode do Kosova).

Predstavitelia Bosny a Hercegoviny premýšľajú, ako rozsiahly objekt, ktorého udržiavanie je dosť nákladné, využiť. Jednou z možností je aj sprístupnenie aspoň časti pre turistický ruch.

Text a foto **Jozef ŽIAK**

Majster Slovenska v uniforme

Stretli sme na vojenskej súťaži Železný muž na Lešti. Najsilnejší muži v slovenskej armáde si tu už po piaty raz merali sily v desiatich silových a vytrvalostných disciplínach. Prvýkrát prišiel medzi nich aj čerstvý majster Slovenska v kulturistike vo váhovej kategórii do 80 kilogramov rotný Michal Mlynček. A takmer okamžite sa medzi vojenskými silákmi stal stredobodom pozornosti.

„Dostal som ponuku od svojho veliteľa nadporučíka Ing. Vladimíra Moška reprezentovať na súťaži svoju jednotku,“ hovorí 27-ročný rotný, veliteľ družstva protiletadlovej batérie Martin 1. mechanizovanej brigády VÚ 1090 Topolčany. „Uvidím, ako dopadnem,“ dodáva skromne čerstvý majster Slovenska, ktorý sa od detstva venoval atletike, spoločenskému tancu a sníval o vojenskej kariére.

CESTA K ÚSPECHU

Michal Mlynček vyštudoval Strednú priemyselnú elektrotechnickú školu v Martine, po jej absolvovaní skúsil šťastie na vysokej škole na Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši. Neprijali ho, tak na akadémii vyštudoval jednoročnú praporečnickú školu a s hodnosťou rotný nastúpil do Nitry na útvár 4405 ako veliteľ družstva rádiotechnickej batérie.

„Rok a pol som pôsobil aj vo vojenskej misii v Eritrei ako technik elektrických zariadení v našom kempu,“ spomína na svoje vojenské začiatky.

Ako jediný technik sa však musel pohybovať medzi kempmi v sektoroch po cestách, ktoré mali pod

ochranou miestni vojaci s políciou. „Bolo to krátko po vojne a pri každej kontrole sa ma zmocnil zvláštny pocit, keď ma kontrolovali vojaci so zbraňami v ruke.“ V tom čase bol Michal ešte slobodný, dnes je šťastne ženatý a spoločne s manželkou vychováva chlapcov – dvojčiky.

TAKTICKÁ ODMILKA

Michal Mlynček začal koketovať s kulturistikou práve na Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši. „Pre vojenských študentov sú v škole vynikajúce možnosti na športovanie,“ tvrdí. „Najmä pre kulturistiku.“ Vtedy ani nie 20-ročný poslucháč praporečnickej školy sa vrhol na posilňovanie, upravil si stravovanie a obrnil sa trpezlivosťou.

„Súťažne som sa začal venovať kulturistike iba pred dvoma rokmi v klube SP Styling Valča,“ priznáva. Za ten krátky čas však toho rotný Michal Mlynček, pod trénerskou taktovkou bývalého reprezentačného trénera kulturistov Svätozára Pavlika, dokázal dosť. Hneď na svojich prvých majstrovstvách Slovenska v roku 2007 sa profesionálny vojak umiestnil na 7. mieste.

„Nebol to síce veľký úspech, iba môj prvý dotyk so súťažnou kulturistikou, ktorý ma posunul dopredu,“ konštatuje. Na jeden rok nádejný vojenský kulturista z taktických dôvodov prerušil súťažnú sezónu a cieľavedome sa pripravoval na nasledujúci rok. Päťkrát do týždňa po hodine a pol cvičil a posledné dni pred súťažou v rámci dovolenky aj osobného voľna dvojfázovo ráno a večer. Pripravoval sa na svoj veľký deň. Oplatilo sa.

ÚSPEŠNÍ KULTURISTI

V tohtoročnej pohárovej súťaži Veľká cena Starej Ľubovne 2. mája, v kategórii do 87,5 kilogramu rotný Mlynček suverénne vyhral, napriek tomu, že súťažil v spojenej váhovej kategórii s ťažšími pretekármi. Rovnako vyhral svoju kategóriu nad 87,5 kilogramu jeho klubový kolega čatár Jozef Laučík z opravárenského práporu VÚ 8009 Martin a zároveň sa stal absolútnym víťazom súťaže.

Presne o dva týždne sa profesionálni vojaci – kulturisti na Majstrovstvách Slovenska opäť zviditeľnili. V kategórii do 80 kilogramov tohtoročný objav Michal Mlynček potvrdil svoju povesť, ktorá sa o ňom šírila medzi kulturistami – najmä o svalových obrysoch dolných končatín a paží, a stal sa majstrom Slovenska. Čatár Jozef Laučík skončil druhý v kategórii do 87,5 kilogramu. S Mlynčekovým víťazstvom pri-

šla do vojenského útvaru v Topolčanoch aj pozvánka do reprezentácie Slovenska na budúcoročné Majstrovstvá Európy.

Rotný Mlynček je v armáde už deviaty rok, tento rok úspešne prešiel konkurenčným výberom. Pevne verí, že dostane možnosť ďalej slúžiť v armáde, lebo sa mu na budúci rok končí výsluha na hodnosti. Tiež sa mu podarilo zložiť štátne skúšky na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, kde externe študuje už tretí rok, takže sa môže popýšiť aj titulom Bc. Bola by škoda, keby takáto kapacita nemohla úspešne reprezentovať Ozbromené sily Slovenskej republiky.

Jožo T. SCHÖN
Foto autor a archív MM

Armádné športové družstvo zápasenia, Košice 1958

NEPRIPRVENÁ REORGANIZÁCIA

Pre objektivnosť treba povedať, že reorganizácia armádneho vrcholového športu bola nepripravená a znamenala pokles výkonnosti najmä v AŠD dislokovaných mimo Prahu. Vojské útvary nedisponovali priestorovými materiálovými podmienkami na činnosť vrcholových mužstiev. V mnohých prípadoch absentoval i záujem veliteľov útvarov o túto činnosť. Ako odozva na tento stav vyšiel v marci 1957 rozkaz námestníka ministra obrany, ktorým sa stanovilo, že od 1. apríla 1957 budú AŠD pri útvarech nad plánovaný počet a od 1. mája 1957 budú vydané špeciálne programy bojovej a politickej prípravy. Ani tieto opatrenia výraznejšie nestabilizovali situáciu, a preto už koncom roka 1957 došlo k niekoľkým zmenám. Oddiely tenisu a šermu boli zrušené. Ľadový hokej sa sťahoval do Jihlavy, volejbal do Kolína, basketbal do Mariánskych Lázní. Čiastkové zmeny prebiehali aj v nasledujúcich rokoch. V roku 1958 okrem už spomínaného zápasenia došlo k premiestneniu plávania do Prahy. Niektoré AŠD, ako vodné pólo, skoky do vody či pozemný hokej boli zrušené. Dňom 1. novembra 1959 bolo k VTŠ Dr. M. Tyrša z Lytoňčice premiestnené AŠD vodákov. V tomto istom roku bolo založené AŠD atletiky v Lipníku, ktoré bolo vlastne „B“ mužstvom Prahy (v roku 1962 bolo toto družstvo po vypadnutí z ligovej súťaže vyradené z vrcholového športu a premiestnené

Armádny šport na Slovensku (5)

Sklamanie po výsledkoch našej reprezentácie na olympijských hrách v roku 1956 našlo svoju odozvu v re-forme celého systému športového hnutia. Bokom neostal ani armádny šport. Liekom na uvedený stav mal byť návrat k dobrovoľnej telovýchovnej organizácii, akou bol v minulosti Sokol. Išlo teda o odbúranie administratívno-direktívnych foriem riadenia, ktoré rušivo zasahovali nielen do tréningového procesu špičkových športovcov, ale negatívne pôsobili na iniciatívu dobrovoľných pracovníkov, o ktorých prácu sa naše športové hnutie vždy opieralo.

Dňa 20. decembra 1956 bol schválený nový zákon O organizácii telesnej výchovy. Na ustanovujúcom zjazde Jednotnej dobrovoľnej telovýchovnej organizácie (JDTO) konanom 3. a 4. marca 1957 prijala názov Československý zväz telesnej výchovy (ČSŽTV). Armáda prestala byť jedným zo športových úsekov a zapojila sa do jednotnej telovýchovnej organizácie. V októbri 1956 bol rozpustený Oddiel reprezentantov. Armádne športové družstvá (AŠD) boli premiestnené do jednotlivých posádek.

DOMINANTNÁ PRAHA

Najvýznamnejšou posádkou bola naďalej Praha, kde bola utvorená Vojská telovýchovná škola Dr. Miroslava Tyrša (VTŠ Dr. M. Tyrša). Pri tejto škole, ktorá na verejnosti pri športovej reprezentácii používala názov „Dukla Praha“, pracovali družstvá atletiky, futbalu, volejbalu, hádzanej a boxu. Okrem toho v Prahe bola aj športová gymnastika, športová strelba a motorizmus, v Liberci – lyžovanie a tenis, v Plzni – džudo a vzpieranie, v Košiciach – zápasenie, v Českých Budějoviciach – basketbal, v Pardubiciach – dráhová cyklistika, v Litoměřiciach kanoistika, v Terezíne – veslovanie, v Brne – cyklistika cestná, plávanie, vodné pólo a skoky do vody, v Olomouci – ľadový hokej, v Liberci – lyžovanie a tenis, Bratislave – ragby a šerm a Mariánskych Lázní – pozemný hokej. Na Slovensko sa tak po desaťročí vrátil armádny vrcholový šport. Z celkového počtu dvadsaťsedem AŠD to boli už spomínané tri, čo bola pre Slovensko pritenká náplasť. Ragby nemalo na Slovensku takmer žiadne zázemie. Vytvorenie AŠD ragby v Bratislave sa zdô-

vodňovalo potrebou propagovať a rozšíriť tento šport aj u nás. AŠD ragby v zložení Šoka, Zábranský, Loniček, Cyntl, Válek, Červín, Nedoma, Jiskra, Cialka, Poslušný, Nožička, Janásek, Vlachut, Racek, Horák, Soukal a Valníček sa začalo pripravovať pod taktovkou skúseného trénera V. Vajnara. V nie práve ideálnych podmienkach sa družstvu veľmi nedarilo. V roku 1958 sa jeho novým trénerom stal R. Krejčí. Napriek zlepšeným výsledkom si oddiel nenašiel v Bratislave stále ihrisko, čo napokon viedlo v roku 1963 k premiestneniu do Pardubic a po roku do Pílu. Následne bol tento šport definitívne vyradený zo zostavy armádneho vrcholového športu. Šerm napriek úsilíu trénera mjr. v. v. V. Artima nezapustil v Bratislave trvalšie korene. Družstvo v zostave Krejča, Marišák, Kogler, Staňa a Reguly po roku úsilí bolo zo zostavy armádneho vrcholového športu vyradené. Oveľa lepšie sa nedarilo ani zápaseniu v Košiciach, hoci tu mal tento šport nielen tradíciu, ale aj úroveň. Družstvo v zložení Hauptvogel, Horňák, Vach, Holub, Wágner, Kolba, Karpíšek, Hrubý, Zelenay, Biskupič, Matějka, Vyvážil a Malik pod trénerským vedením L. Nagya vytvorilo pre miestny klub konkurenciu, čo prispelo k rastu výkonnosti zápasenia nielen v meste, ale v celom regióne. Napriek tomu sa roku 1958 zápas sťahoval do moravského Hodonína. Zúžiť armádny vrcholový šport na Slovensku na existenciu a činnosť uvedených troch AŠD by bolo nie celkom úplné, pretože aj v ďalších AŠD umiestnených v západnej časti spoločného štátu pôsobili slovenskí športovci. Z atlétov to boli Zvolenský, Miklušák, Bende, Kovács, Orendáč a Solčány, z basketbalistov Gregor a Ďurčok, z pástiarov Stantien, Kosa, Menyháza, Sula, Šándora, Jarábka a Vetr, z cyklistov Uhlíarik, Gráč, Gažo a Žurik, z džudistov Chlepko a Adamov, z futbalistov Adamec, Geleta, Štibrányi, Majerník, Hrdlička, Mráz, Zlocha a Kovačovič, z hádzanárov Gregor, Horváth a Zenkovič, z vodákov Kadnár, Špaček, Paal, Bujok, Cibák a Polakovič, z hokejistov Gregor, Golonka, Bačo, Kovačič, Sakáč, Ujváry, Mrukvia, A. Šťastný, Liba, Pašek a V. Lukáč, z lyžiarov Olešák, z výsadkárov Bučka a Libič, z plavcov Danihel, Dobrovay, Ferák, Kováč a Varnai, zo športových gymnastov Gajdoš a Bočko, zo športových strelcov Sivčák, zo vzpieráčov Hekel.

(1949 – 1956)

do Vyškova). Neustále zmeny a hľadanie optimálnych podmienok sa odrážali na výsledkoch armádnych športovcov na olympijských hrách v roku 1960. Na zimných sme mali jediného zástupcu armádneho športu a práve on sa tešil z medailového úspechu. Tentoraz si krasokorčuliar K. Divín vyjadril striebro. Na letných boli úspešní z armádnych športovcov predovšetkým vodáci. Jedinú medailu pre nás získal P. Schmidt, mala príchuť zlata, ale ani vystúpenie ďalších slovenských armádnych vodákov V. Špačka a T. Polakoviča nebolo sklamaním. Na hrách štartovali v tandeme aj cyklisti J. Miklušica a D. Škvarčina, športový gymnasta P. Gajdoš a pástiar J. Töre. Okrem olympijských hier sa ďalším vrcholom aktivít AŠD od roku 1958 stala Spartakiáda priateľstiev armád (ďalej len SSA), ktoré sa začali organizovať medzi olympijskými cyklami.

Zmeny v dislokácii niektorých AŠD pokračovali aj po olympijských hrách. V roku 1962 bolo AŠD basketbalu premiestnené z Mariánskych Lázní do Olomouca. V roku 1963 bolo z Terezína k VTŠ Dr. Miroslava Tyrša premiestnené AŠD veslovania a AŠD ragby z Bratislavy do Pardubic a po roku do Bohdaneče. V tomto roku bolo vytvorené AŠD parašutizmu v Prostějove. Rok 1963 bol rokom zásadných zmien. 1. septembra 1963 bola VTŠ Dr. M. Tyrša zrušená a jej úlohy prevzalo Armádné stredisko (AS) Dukla Praha, ktorého pôvodná zostava AŠD bola – atletika, futbal, hádzaná, plávanie, veslovanie, kanoistika, volejbal a rôzne. Ďalšie AŠD boli umiestnené v roku 1964 takto: Praha – motorizmus a športová gymnastika. Liberec – lyžovanie, Plzeň – športová strelba, džudo a vzpieranie, Mladá Boleslav – vojenský trojboj (toto družstvo existovalo len dva roky, pozn. autora), Kolín – volejbal. Pardubice – dráhová cyklistika, Bechyň – vodný slalom, Jihlava – ľadový hokej. Rok 1964 bol aj rokom olympijských hier. Na zimných hrách štartoval zo slovenských armádnych športovcov len združencár Š. Olešák bez výraznejšieho úspechu. Rovnako sa dalo na letných hrách športovému gymnastovi P. Gajdošovi. Úspešný bol len J. Geleta, ktorý sa

Nácvik na spartakiádu v roku 1965 Bratislava

podieľal na striebre futbalového mužstva. Výsledky armádných športovcov, predovšetkým tých, ktorí sa pripravovali v podmienkach AS Dukla Praha, sa stali podnetom na reorganizáciu armádného vrcholového športu. V návrhu sa rátalo so založením ďalších armádných stredísk v Banskej Bystrici, Olomouci a Brne. Ešte v tom istom roku bola vytvorená športová rota v Banskej Bystrici a v nasledujúcom roku športová rota v Olomouci a v Jihlave, ktorá dostala prednosť pred Brnom. Ani táto zmena v pripravovanej reorganizácii armádného vrcholového športu nebola v tomto období posledná. V roku 1967 sa uskutočnil III. zjazd ČSZTV. Zo záverov vyplynul návrh zvýšiť počet armádných stredísk na Slovensku. Na základe uznesenia vlády vydal minister národnej obrany rozkaz, ktorým sa stanovilo, že armádný vrcholový šport bude organizovaný v armádných strediskách Dukla Praha, Dukla Banská Bystrica, Dukla Trenčín, Dukla Liberec. Na Slovensku začalo dňom 1. septembra 1967 vykonávať činnosť AS Dukla Banská Bystrica a o dva roky neskôr aj AS Dukla Trenčín. Rozdelenie jednotlivých armádných športových družstiev (AŠD) bolo nasledujúce: V AS Dukla Banská Bystrica to bolo AŠD atletiky, džuda, lyžovania, športovej gymnastiky, vzpierania, rôzne odlúčené družstvá športovej strelby, moderného päťboja, biatlonu a šermu v Liptovskom Mikuláši, plaveckých športov v Žiline a basketbalu v Olomouci. Pri AS Dukla Trenčín to boli AŠD cestnej cyklistiky, kanoistiky, ľadového hokeja, volejbalu, zápasenia, a odlúčené družstvá dráhovej

AŠD futbalu športovej rotu Dukla Banská Bystrica 1966

cyklistiky v Bratislave a boxu v Olomouci. Už po siedmich mesiacoch došlo k osamostatneniu AŠD basketbalu a boxu.

REFORMNÉ KROKY

Reforma armádného športu odštartovaná v roku 1956 sa zásadným spôsobom premenila aj vo výkonnostnom športe. Na tejto úrovni došlo k nasledujúcim zmenám. Športovým výborom pôsiacim pri domoch armády bolo odporučené prijať názov Žižka a pokračovať v činnosti ako civilná jednota. Ich členmi sa stali občianski zamestnanci vojenskej správy a rodinní príslušníci vojenských osôb. Telovýchovné jednoty Žižka vyvíjali aktivity do polovice šesťdesiatych rokov, keď ukončili svoju činnosť. Najvýznamnejšia jednota TJ Žižka pracovala v Bratislave, kde úspechy dosahovali predovšetkým moderní päťbojári. Vojenské osoby sa mali stať členmi vojenských telovýchovných jednot (VTJ), ktoré mali byť zakladané od 1. januára 1957 vo vojenských útvaroch. Zmena na tejto úrovni bola výrazná. Na jar 1958 bolo už sedemdesiatosem športových družstiev VTJ zaradených do civilných súťaží na krajskej a celoštátnej úrovni. Najvýraznejší úspech z kolektívnych športov dosiahla Dukla Bratislava, ktorá bola účastníčkou 1. ligy v hádzanej, Dukla Sereď sa do ligovej súťaže v pozemnom hokeji prebojovala v roku 1958 a Dukla Košice, ktorá sa v roku 1963 prebojovala do 1. ligy v ľadovom hokeji. Účastníkmi 2. ligy boli Dukla Pezinok (predtým Dukla Bratislava) a Dukla Martin v hádzanej. Dukla Trenčín (od roku 1958 Dukla Brezno n/Hronom a od 1962 Dukla Komárno) vo futbale. Dukla Prešov, Dukla Trenčín a Dukla Nitra v ľadovom hokeji, Dukla Topoľčany v pozemnom hokeji. Na celoštátnych majstrovstvách dosahovali kvalitné výkony Dukla ŽTU Bra-

tislava v modernom päťboji, dráhovej cyklistike a Dukla Senica vo vzpieraní, Dukla Sereď a Dukla Komárno v kanoistike.

Každoročne sa uskutočňovali majstrovstvá armády. Od roku 1966 bol do majstrovstiev zaradený aj vojenský trojboj, v ktorom sa uskutočňovala aj ligová súťaž. Významné miesto v masovo-sportových aktivitách malo i naďalej plnenie podmienok BPPOV, ktorý bol v roku 1968 zamenený za Vojenský odznak zdatnosti (ďalej len VOZ) mal I. a II. stupeň.

V oblasti masovej telesnej prípravy sa významnou stala príprava na II. Československú spartakiádu (ČSS). Významnou aktivitou bolo aj naďalej plnenie podmienok PPOV. Vystúpenie armády na II. ČSS sa uskutočnilo 24. 6. 1960 – so skladbou Váš budeme brániť cvičilo 16 000 cvičencov; 30. 6. 1960 malo vystúpenie názov Odvahou k poriadku, obratnosti a vytrvalosti – cvičilo 2 176 cvičencov. V roku 1965 sa uskutočnilo vystúpenie armádných cvičencov na III. ČSS. V prvej skladbe, ktorá mala názov Budeme vás brániť vystúpilo 24. júla 16 000 cvičencov a v druhej, ktorá mala názov K najvyšším metám vystúpilo 1 792 cvičencov, pričom skladbu ako výberovú nacvičovali výsadkové útvary.

Peter BUČKA

Armádné športové družstvo šermu Bratislava 1957

Oddiel ľadového hokeja VTJ Dukla Košice 1964/1965

Pripravení na nasadenie

Slávnostným nástupom Česko-slovenskej bojovej skupiny EÚ (CZE/SVK BG EU) vyvrcholila 10. júla v Michalovciach viac ako trojročná práca na príprave tohto spoločného česko-slovenského bojového zoskupenia. Súčasne sa skončil takmer dvojročný výcvikový cyklus týchto jednotiek, ako aj vyčleňovaného vojenského a civilného personálu do veliteľských štruktúr bojovej skupiny a EÚ. Na slávnostnom nástupe sa zúčastnili minister obrany SR Jaroslav Baška, náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík a ďalší hlavní funkcionári rezortu obrany a takmer 400 vojakov zaradených do bojovej skupiny. Jednotky začlenené do česko-slovenskej bojovej skupiny patria spolu s jednotkami nasadzovanými priamo do operácií medzinárodného krízového manažmentu momentálne k najlepšie vycvičeným jednotkám OS SR a predstavujú garanciu splnenia našich medzinárodných záväzkov vo vzťahu k EÚ. Dňom 1. júla bola CZE/SVK BG EU zaradená do operačnej pohotovosti – tzv. stand-by fázy. Čaká ju mimoriadne náročný polrok, počas ktorého musí nielen byť pripravená na rýchlu aktiváciu a nasadenie, ale súčasne udržať a zvýšiť dosiahnutý stupeň výcviku a pripravenosti. Jednotky bojovej skupiny musia byť vybavené a vycvičené tak, aby v prípade politického rozhodnutia EÚ mohli byť do desiatich dní nasadené na plnenie piatich hlavných kategórií operácií, akými sú stabilizácia, rekonštrukcia a podpora reformy bezpečnostného sektora, prevencia konfliktov, podpora humanitárnych operácií, evakuačné operácie či separácia znepriateľených strán silou.

kpt. Lenka BUŠOVÁ

Foto npor. Mária SAKÁČOVÁ

Letná škola mladých profesionálov

Za účasti štátneho tajomníka MO SR Daniela Duchoňa 29. júna v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši otvorili 4. medzinárodnú Letnú školu pre mladých profesionálov.

Hlavným organizátorom bolo Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA). Zúčastnilo sa na nej 30 študentov magisterského a doktorského štúdia politológie a medzinárodných vzťahov zo Srbska, Bosny a Hercegoviny, Kosova, Čiernej Hory, Albánska, Macedónska, Poľska, Českej republiky, Ukrajiny a Slovenska. Táto aktivita podporuje rozvoj civilno-vojenských vzťahov a rozširuje vzdelávací rozmer zahraničnej bezpečnostnej politiky o mladých ľudí. „Projekt je súčasťou výchovy odborníkov štátnej správy, výskumnickej a akademickej sféry zameranej na politické vedy a medzinárodné vzťahy,“ povedal riaditeľ CENAA Robert Andrejcsák. Z Liptova sa študenti LŠ presunuli na Ukrajinu, do Užhorodu, kde pokračovali vo vzdelávacom programe s ukrajinskými expertmi.

Text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Pohoda a nepohoda

„Nuž, možno sme tu mohli umiestniť aspoň dajakú informačnú tabuľu, aby mladí videli, že rezort obrany s Pohodou do istej miery stále spolupracuje,“ pomyslel som si v piatok 17. júla v Trenčíne na našom najväčšom hudobnom festivale. Po niekoľkých rokoch sa vojaci v rámci sprievodného programu prvý raz neprezentovali statickými či dynamickými ukážkami (menšia požiadavka na regrutáciu, šetrenie v rezorte). Tak či tak – letisko patrí LOT Trenčín a jeho zakladateľom je náš rezort. Hoci - veľa ľudí aj tak vie, že Pohoda je hosťom na vojenskom letisku.

Áno aj tento rok to bola pohodička. Až do tej strašnej nepohody v sobotu 18. júla. Poplach! Nie všetci ho poslúchnu! Následne desiatky zranených – a smrť. Bolesť a slzy. Treba pomôcť. Ozbrojené sily síce do organizácie hlavných záchranných prác priamo zaangażované neboli, no na základe urgentnej požiadavky krízového štábu mesta Trenčín okamžite prejavili ústretovosť a iniciatívu. Povel dostala Multifunkčná zásobovacia základňa – Západ v Nemšovej.

„V TRENČÍNE POMÁHALI AJ VOJACI“ – hlásil titulok v hlavnej spravodajskej relácii Noviny na TV JOJ 19. júna. „Zmobilizovala sa aj armáda. Vojaci priviezli stovky spacákov“, konštatoval redaktor s uznaním. Uznanie isto bolo aj od všetkých, ktorí sa premočení a vystresovaní vo vojenských spacákoch zahriali. A nebolo treba ani žiadnu informačnú tabuľu...

Text a foto Pavol VITKO

Vyradenie a promócie v akadémii

Za účasti ministra obrany SR Jaroslava Bašku 9. júla v areáli Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši slávnostne vyradili 84 kadetov do prvých dôstojníckych hodností poručík. Atmosféru slávnostnej chvíle umocnil prelet vrtuľníkov Mi-24.

Rektor akadémie brig. gen. Miroslav Kelemen potom pasoval nových dôstojníkov symbolicky – mečom. „Verím, že prispějete k budovaniu moderných ozbrojených síl, ktoré si budú môcť dovoliť investovať do personálu i do dobrej vojenskej techniky. Bez toho by bolo ťažké zúčastňovať sa medzinárodných misií,“ povedal minister obrany Jaroslav Baška. Noví poručíci začnú vykonávať odborné funkcie v Ozbrojených silách SR až po absolvovaní vstupného odborného dôstojníckeho kurzu. Preto sa od septembra vrátia na Liptov, aby sa v odborných kurzoch pripravovali na svoju vojenskú kariéru.

Za najlepšie študijné výsledky vo vojenskom programe ocenil minister na návrh rektora por. Bc. Petra Bystrianskeho, cenu najlepšieho absolventa získala por. Bc. Anna Teplická. Pridelenec obrany Španielskeho kráľovstva v SR plk. Eduardo Palomo Blanco odovzdal cenu por. Bc. Matejovi Martvoňovi a Slovenská asociácia dodávateľov a užívateľov vojenských komunikačných systémov AFCEA Slovak Chapter udelila cenu por. Bc. Petrovi Babincovi.

Text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

ZVÄZ VOJÁKOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY TREŇČÍN
V SPOLUPRÁCI S GENERÁLNYM ŠTÁBOM OZBROJENÝCH SÍL SR
A REKRUTAČNÝMI STREDISKAMI PREČDV. BANSKÁ BYSTRICA A KOŠICE

Vás pozývajú na

XIV. ročník

Medzinárodný vojenský VÝSTUP NA KRIVÁŇ
30. augusta 2009

Zhromaždienie a odchod účastníkov od liečebného domu Solteko Štrbské Pleso a Tri studničky v čase od 06.00 - 08.00 hod. po skupinkách. Výstroj a výzbroj pre vysokohorskú turistiku. Na Kriváňi obdrží každý účastník účastníckeg list s vreholovou pečiatkou a korešpondenčný list pre odoslanie poštou.

VYSOKÉ TATRY

Protokol v praxi (43)

Sebaovládanie organizmu

Sebaovládanie, získanie kontroly nad svojimi citmi a pudmi je v živote človeka veľmi dôležité. Ale sebaovládanie sa netýka iba vzťahov k druhým ľuďom. Je to ovládanie seba aj vo vzťahu k vlastným návykom a zlovykom, ktoré sa snažíme potláčať. Sebaovládanie záleží od charakteru človeka, pretože nemôžeme od cholerika očakávať, že sa bude pokojne správať a od flegmatika, že bude kričať, nadávať a gestikulovať rukami.

Kýchanie a zívanie zásadne do spoločnosti nepatria. Kýchanie sa dá predchádzať, ak sa naučíme čistiť si poriadne nos (pravda v súkromí). Niekedy je však kýchnutie spôsobené nečakaným vonkajším podráždením. Aj v takomto prípade sa usilujeme stlmiť kýchnutie vreckovkou, preto je nevyhnutné mať ju vždy po ruke. V súčasnosti je najvhodnejšie používať papierové vreckovky. Ak má človek silnú nádchu, kašeľ a pod., mal by sa vyhýbať spoločenským kontaktom, okrem tých najnutnejších (pracovných). V takomto prípade sa ospravedlní a bude kýchať či kašľať bokom, nie do tváre druhého.

Vreckovku po použití neskúmate, neskladáme a čo najrychlejšie – pokiaľ je látková – ju vložíme v spoločnosti do vrecka alebo kabelky. Pokiaľ používame papierové vreckovky, tie po použití vyhodíme do odpadkového koša. Ak máme zdravotné problémy, ktorým prejavom je aj nádcha alebo kýchanie, do spoločnosti nechodíme, iba vo výnimočných a nevyhnutných prípadoch.

Vreckovka by mala byť vždy po ruke, lebo sa nám môže hodiť aj pri iných „problémoch“. Najmä dárny by popri iných potrebných veciach mali mať pri sebe aj vreckovku, ktorá môže v určitých chvíľach zabrániť spoločenským nehodám a neprijemnostiam.

Aj zívanie v spoločnosti je prejavom nepozornosti a netaktnosti k okolitému prostrediu. Ak sa nám to prihodi, je potrebné zívť bokom od ostatných a ústa si zakryť rukou. Keď sa nám stane, že sa vo väčšej spoločnosti nudíme (čo by však náš výraz tváre nikdy nemal prezradiť) a nemôžeme sa zívnutiu ubrániť, urobíme to bokom od ostatných a ústa si prikryjeme rukou.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolu KaMO

Z redakčnej pošty

Podakovanie partnerskému ústavu

Ako vojenský dôchodca som dostal liečebný poukaz do Kúpeľno-liečebného ústavu Družba v Bardejovských kúpeľoch, ktorý patrí rezortu ministerstva vnútra. Dovoľte mi, aby som sa touto cestou srdečne podakoval za vzornú starostlivosť a prácu všetkým zamestnancom kúpeľov, či už pracujú v rámci príjmu, ubytovania, jednotlivých procedúr či stravovania. Chcem vyzdvihnúť ich vzorný osobný vzťah k pacientom. Podobný prístup som nikde takto nepociťoval. Aj poloha kúpeľov sama o sebe veľmi pomáha zdraviu. Zároveň sa osobne chcem podakovať ošetrojúcej lekáre MUDr. Márii Vachalcovej za úsilie o moje uzdravenie.

plukovník. v. v. Andrej CAPKO

Zakázané mesto

Malé mestočko ukryté v horách vo výcvikovom stredisku Lešť prezývali vojaci Šarmachalovka. Podľa mena zakladateľa mestačka a jedného z veliteľov Irkuto-pinskej divízie, najbojaschopnejšej armády v Európe. Alebo tiež malá Moskva. Bol to taký kúsok Sovietskeho zväzu na slovenskom území. Vládlo v ňom sovietske ministerstvo obrany a úradným jazykom bola ruština. Sovietski dôstojníci v ňom však žili ako v Amerike.

„Pre Sovietov to vtedy bola naozaj Amerika,“ potvrdzuje plukovník v zálohe Ing. Vladislav Čálik (na fotografii). Tento muž aktívne pôsobil vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť od roku 1981. Najskôr ako veliteľ strelnice, neskôr ako náčelník štábu a od roku 1987 ako veliteľ celého priestoru. „Bol som s nimi v každodennom kontakte. Vychádzali sme normálne, ako ľudia, ktorí dostali presné rozkazy. Vojaci sa vždy dohodnú, pretože veľmi dobre vedia, čo dokáže spôsobiť zbraň. Horšie je to s politikmi, tí to ani netušia,“ vysvetľuje bývalý veliteľ, ktorý nikdy nebol členom žiadnej strany, dokonca ani tej komunistickej.

RAJ NA ZEMI

Vojenské mestočko v horách pri Zvolene stavali slovenské firmy zo stavebného materiálu, ktorý vlakmi privážali zo Sovietskeho zväzu. V panelákovom mestočku

žilo asi 620 dôstojníkov so svojimi rodinami a v pracovnom čase nacvičovali vojnu 20 dní v mesiaci.

„Prichádzali k nám obyčajne na 5 rokov, za odmenu, potom putovali domov alebo do inej „bratskej“ krajiny,“ spomína plukovník v zálohe Vladislav Čálik.

S bývalým veliteľom priestoru vstupujeme do „zakázaného mesta“. V skutočnosti nebolo nikdy zakázané. Československí dôstojníci, ba aj civilní zamestnanci vo vojenskom priestore bežne chodili do mestačka na nákupy, pretože tamojšia predajňa bola prednostne zásobovaná tovarom, o akom sa našincovi ani nesnívalo. Do sovietskeho mestačka v slovenských horách chodila pravidelne „autolavka“ – pojazdná predajňa s nedostatkovým tovarom, ale tiež s kvalitnou ruskou vodkou alebo českým pivom. Sovietska generalita mala záujem, aby jej dôstojníci boli spokojní. Veď Slovensko okupovali za odmenu.

„Išlo väčšinou o vojnových veteránov z Afganistanu, pre nich bolo Slovensko naozaj rajom na zemi,“ pritikáva môj sprievodca.

TICHÉ SVEDECTVO

Všade okolo stoja bývalé dôstojnícke bytovky. Ošarpané a zarastené trávou, s rozbitými oknami a dverami. 390 bytov. Jedno, dvoj aj trojizbových, 6 dvojdomov, spustošený vojenský klub, telocvičňa, torzo kotel-

ne na uhlie, v ktorej vo dne v noci „makali“ radoví vojaci. Pekáreň chleba... Po predajni, kaviarni, knižnici a materskej škôlke ani chýru, ani slychu. Iba niekoľko bytových domov sa akoby zázrakom podarilo zachovať v pôvodnej podobe.

„Byty mali štandardnú rozlohu s nadštandardným vybavením – aspoň na sovietske pomery, v niektorých však bývali aj po dve rodiny,“ hovorí Vladislav Čálik. „Vyšší vojenský funkcionári však mali samostatné trojizbové byty,“ dodáva.

Každé ráno odchádzal z mestačka vojenský autobus so školopovinnými deťmi do Zvolena, kde navštevovali základnú školu... Sovietski aj československí vojaci žili podľa vtedajšieho veliteľa výcvikového strediska svorne takmer dve desaťročia. „Keď však padlo rozhodnutie, že musia našu krajinu opustiť, pretrhli sa všetky väzby,“ zdôrazňuje.

Sovietski vojaci boli totiž presvedčení, že na území, na ktorom ich otcovia a dedovia preliali za slobodu krvi, majú morálne právo žiť ako doma, alebo ako čestní hostia. Tak im to desaťročia vybíjali do hlavy politrucci.

„Keď mi z Prahy oznámili, že sa do priestoru chystajú americký a kanadský atašé, mal som problém dostať sa do útvaru. Ruský vojak na strážii ma nechcel pustiť do priestoru, v ktorom som velil. Napokon som musel dosť ostro vystúpiť proti sovietskemu veliteľovi, aby nás vôbec pustil. Jeho samopalníci nás však na každom kroku sledovali a filmovali. V ich očiach sme sa stali zradcami.“

ZAJATECKÝ ALEBO HUMANITÁRNY

„Mesto nezlikvidovali Sovieti, ale naši,“ šokuje neskôršie bývalý veliteľ priestoru. Po odchode Sovietov

roku 1990 v Prahe aj Bratislave uvažovali, že vojenské priestory, respektíve vojenské mestočko využijú na zriadenie humanitárneho zberného tábora pre asi 3-tisíc utečencov. Náklady na prebudovanie predstavovali vtedy úctyhodnú čiastku, zhruba 16-miliónov korún.

„O rok neskôr, 1. februára 1991 Vladimír Mečiar, vtedy minister vnútra, slávnostne otváral humanitárny tábor v rámci politického rozhodnutia z Prahy. „Dával som stredisku šancu na prežitie týždeň,“ spomína Vladislav Čálik.

Tábor v mestočku už nemohla prevádzkovať armáda, v takom prípade by to nebol totiž humanitárny tábor pre asi 3-tisíc utečencov, ale zajatecký tábor. Skúsenému vojenskému veliteľovi už vtedy bolo jasné, mestočko, pôvodne postavené pre 1 500 ľudí by dvojnásobok obyvateľov nezvládlo a skolabovalo. Napokon v humanitárnom mestočku žila istý čas iba jedna podvedená Ruska. Chudera, ktorej akýsi Slovák pracujúci na ropovode Družba urobil dieťa a prisľúbil sobáš. Keď však prišla na Slovensko, zistila, že jej milý už raz ženatý je. Na niekoľko dní jej v tábore poskytli prístrešie, o mesiac neskôr tábor zanikol.

CAP ZÁHRADNÍKOM

Opustené mestočko potom istý čas strážili vojaci. Prevelili ich na Lešť zo všetkých kútov spoločnej republiky. Obyčajne išlo o vojakov a dôstojníkov, ktorých sa na každej posádke veľmi ochotne zbavili. „Tí namiesto stráženia rozkrádali, čo mohli,“ hovorí Čálik. Išlo doslova o organizovanú lúpež. Ak na vrátnici svietila lampa, znamenalo to, že objekt je prázdny a môže sa veselo rabovať. Zdvihnutou rampou prechádzali nákladniaky plné nábytku a bytového zariadenia ako po diaľnici z Trnavy do Bratislavy. „Sporáky, posteľe, skrine spúšťali z bytov na lane cez okná, rovno na pripravené autá,“ tvrdí. „Museli sme strážiť vojakov, aby nám to tu celkom nerozkradli...“ Niekoľko prípadov rozkrádania podľa Vladislava Čálika skončilo na súde, iné nie.

ŠŤASTNÍ, ŠŤASTNEJŠÍ, NAJŠŤASTNEJŠÍ

Kde sa stratili sovietski dôstojníci, ktorí pôsobili „dočasne“ na Slovensku, to dodnes nikto netuší. Mnohí údajne odišli do vyprázdnených kasární po jadrovej tragédii v Černobyle, šťastnejší živorili pod vojenskými stanmi, ako na začiatku okupácie Československa. Sovietska vláda jednoducho pre nich nemala dostatok ubytovacích kapacít. Úplne najšťastnejší „vyfasovali“ po jednej izbičke vo vojenských bytoch. V jednom malom sa niekedy tiesnilo osem až desať ľudí. Mnohé manželstvá a rodiny sa rozbili, pretože manželky a deti odmietli nasledovať manželov napríklad do černobyľských kasární. Aj pre Vladislava Čálika je ich osud neznámy. Jediný, o ktorom počul, bol bývalý plukovník Viktor Kazancev, bojar, neskoršie generál a šéf operácií v čečenskej vojne, na ktorého Čečeni dlho poľovali. Nataša, s ktorou som sa náhodou zoznámil, je jedna z asi 85 detí sovietskych dôstojníkov, ktorá sa na Slovensku vydala. Dokonca pracuje na Lešti, kde pôsobil aj jej otec, gardový major Viktor Klimov...

Text a foto **Jožo T. SCHÖN**

VÍTAZNÁ PRÁCA

Vtedy som sa cítil bezpečne

Radovan Potočár

1994. Bol som celkom malé dieťaťko. Existovalo pre mňa len pár ľudí, všetko ostatné bolo neznáme, vzdialené, strašidelné. Dokonca aj jedna obyčajná izba bola pre mňa priveľký priestor na to, aby som tam pokojne vydržal sám, aby som sa nebál čudných vecí dospelákov všade navôkol. Jedine matka mohla z izby vytvoriť teplé hniezdočko a dovoliť mi zaspáť. Jedine matkina vôňa, teplá náruč a nežné slová. Vtedy som sa cítil bezpečne.

2002. Pršalo. Nie, lialo. Lialo, akoby už nikdy nemalo zasvietiť slnko a hromy, blesky trieskali, akoby sa Zeus načisto pomiatol. V ten prázdninový večer u starých rokov ma búrka zastihla vonku a pokým sa mi podarilo dostať dnu, poriadne som zmokol. Babka mi síce dala suché šaty a teplú polievku, ale strach z búrky to vo mne nezahnilo. Túžil som sa na jej kolónu a v niekoľko sekundových intervaloch som sa pýtal, či majú na dome bleskozvod. Zakaždým som dostal odpoveď: Áno, máme. Vtedy som sa cítil bezpečne.

2009. Irán rýchlo napreduje v nečistej snahe zahmlievanej rečami o energetickej bezpečnosti. Koaličné sily v Afganistane majú čoraz vážnejšie problémy. Ak si spomeniem ešte aj na letný konflikt v Gruzínsku, nedávne krviprelievania v Gaze, otrasné zabíjanie v Darfúre či dokonca kontroverzné „radarové“ plány „hneď za rohom“, musím si položiť otázku. Dokáže ma ochrániť mamičkina náruč? Alebo babkin hromozvod? Môžem sa v 21. storočí vôbec cítiť bezpečne?

Proti vode, vetru, násiliu...

Žijeme v dobe, na ktorú, povedzme si na rovinu, dosť často nadávame. Hrozná a strašná a zlá a ťažká a nespravodlivá a násilná doba. Avšak keď svoje úvahy neobmedzíme len na súčasnosť, prídeme k záveru, že v láske, mieri a hojnosti nežili ani naši starí rodičia. A ani ich starí rodičia. Nenávisť, spory, závisť vládli medzi jednotlivcami, kmeňmi i celými masami ľudí od nepamäti. Násilie nie je fenoménom súčasnej doby, ale píše dejiny ľudstva od jeho počiatku po dnešok. A je možné, že práve

Študenti o armáde

Súťaž na tému Cítim sa bezpečne v 21. storočí?, ktorú vyhlásil minister obrany Jaroslav Baška, talentovaných stredoškôľakov a vysokoškôľakov zaujala. Na rozdiel od predchádzajúcich rokov účasť súťažiacich v tomto ročníku predbehla očakávania. Do súťaže prispelo 173 autorov svojimi 175 prácami. Názory mladých ľudí boli zaujímavé a podnetné nielen pre členov poroty, ale aj predstaviteľov rezortu obrany. Autori troch najlepších literárnych prác boli ocenení finančnou odmenou vo výške 1500, 1000 a 500 Eur.

Víťazom Literárnej súťaže 2009 sa stal jeden z najmladších autorov, iba 15 ročný Radovan Potočár z Gymnázia A. Vrábla v Leviciach. Za druhú najlepšiu prácu bola ocenená Eva Dzurjaková zo Súkromného osemročného gymnázia v Košiciach a tretie miesto patrí Martinovi Vlachynskému, študentovi Ekonomicko-správnej fakulty Masarykovej univerzity v Brne.

Publikujeme víťaznú prácu, ktorá pútala svojou originalitou i štýlom.

Foto npor. Peter GARAJ

víťazi

1. miesto:	Radovan Potočár	– Vtedy som sa cítil bezpečne
2. miesto:	Eva Dzurjaková	– Cítim sa bezpečne v 21. storočí?
3. miesto:	Martin Vlachynský	– Hej, chcem sa ťa spýtať...

násilie napíše posledné slová do denníka človeka.

Na mieste preto nie je otázka, ako vymazať násilie zo sveta, ale ako ho účinne eliminovať. Proti povodniám stavíme hrádze. Proti vetru a s ním spojenej erózii budujeme vetrolamy. Proti rýchlej jazde zabezpečujeme priechody retardermi. Ako sa však brániť voči nebezpečenstvu zbraní v nesprávnych rukách? Ak chceme chrániť ľudí pred povodňami, nerobíme to tak, že do nádrže lejeme ďalšiu a ďalšiu vodu. Rovnako ani násilie nemožno poraziť ďalším násilím.

Odpoveďou spoločnosti na všetky aktuálne hrozby musí byť spoľahlivá armáda. Armáda, ktorá neútočí, ale bráni. Armáda, ktorá neničí, ale pomáha budovať. Armáda, ktorá ochraňuje, pomáha a vlieva istotu a stabilitu do globálneho poriadku. Všetko vojenské a s armádou akokoľvek spojené nesmie ľuďom naháňať strach, ale pocit bezpečia. Áno, už veľakrát armády v Európe i vo svete spôsobovali strašnú skazu a to i vlastným národom, ktorým mali slúžiť. Avšak kvôli ľuďom ako Hitler či Stalin sa nemôžeme vzdať svojho sna o bezpečnom svete. Keď chceme chlieb, neprosíme len o slniečko, ktoré nám je príjemné, ale aj o nevyhnutný dážď. Takisto nemôžeme kvôli bezpečnému svetu žiadať svet bez armád a zbraní.

Veľký sen malej krajiny

Ktosi posmešne poznamenal, že svetová bezpečnosť potrebuje len Amerika. Myslím si však, že globálne problémy sú výzvou pre nás všetkých. Úvahy o raketách a radare v susedných krajinách sú toho dôkazom. Aj Slovensko chce byť stabilnou a bezpečnou krajinou. Na to nám však nestačia iba zodpovední politici, silné spojenectvá a medzinárodné zmluvy. Dôležitá je i opora vo vlastnej armáde. O tom nás presvedčil násilný rozpad Česko-Slovenska na začiatku 2. sv. vojny.

Názor, že armáda je malej krajine zbytočná, nemá reálny základ. Prečo zdôrazňovať našu „malosť“, keď sme schopní vybudovať síce malú, ale efektívne pracujúcu armádu? Príkladom schopností i malej armády môže byť počinanie fínskej armády voči sovietskym agresorom počas 2. svetovej vojny. Húževnatý a profesionálny prístup ukázal celému svetu, že obrovská veľkosť armády nemusí byť zárukou jej sily. Presne takúto armádu potrebujeme aj my Slováci. Malú, dobre organizovanú, bojaskopnú armádu, ktorá je schopná strieľať góly.

Dobrá armáda sa však v mojich očiach „neobmedzuje“ len na svoj primárny cieľ, ale

naplnenie svojej úlohy nachádza aj inde. Naplnenie úlohy pomáhať a slúžiť ľuďom. Ruky, ktoré držia zbrane, totiž dokážu i viac než len strieľať. Každoročnou výzvou pre naše ozbrojené sily sú napríklad povodne v mnohých regiónoch Slovenska. Využíva tu armáda svoje kapacity v prospech ľudí na maximum?

O nič menšou výzvou pre „ľudský“ rozmer armády nie sú ani zahraničné misie. Na Slovensku sme si po dlhých rokoch vydobyli svoje práva na slobodu, ale v mnohých krajinách sa to nepodarilo. Milióny ľudí trpia v autokratických režimoch. Máme sa na to len tak prizerať? Máme sa spoliehať na pomalú a bezzubú diplomaciu? Aj slovenská armáda sa môže podieľať na „exporte demokracie“ a prinášať trpiacim ľuďom dôležitú hodnotu. Slobodu.

Veľkí bratia

Keď mal môj brat okolo osem rokov, začal chodiť na ihrisko za futbalom. Hoci mal dobrú loptu a vedel už celkom dobre hrať, desať – jedenásťroční chlapi ho zakaždým posielali preč. Tak sa vždy domov vracal so srdcervúcim plačom, ktorý nebol nikomu príliš príjemný. Od tej doby som s ním preto chodieval aj ja. I keď som futbal nikdy nemal veľmi rád a ani sa mi obzvlášť nedarilo, tí chlapi ma rešpektovali. Bol som trinásťročná autorita. Vždy keď som sa tam s bratom objavil, prijali nás bez akýchkoľvek poznámok. Môj brat bol šťastný. A hoci mňa to behanie za loptou prestalo takmer úplne baviť, tiež som bol rád. Pochopil som, na čo je Slovensku dobré také NATO.

Povojnový svet a povojnová Európa obzvlášť hľadali nové princípy. Nové princípy, ktoré by zabezpečili lepší, spravodlivejší a bezpečnejší svet. Okrem rôznych ekonomických a politických štruktúr, bolo potrebné zabezpečiť poriadok a mier v Európe pre ďalšie generácie. Zverské zabíjanie sa nesmie opakovať, to bola jedna z nosných ideí projektu Severoatlantickej aliance.

Ostatní chlapi boli na ihrisku sami, ale môj brat mal mňa. Podobný význam má aj NATO pre Slovensko. Malá krajinka, ako sme my, je ľahko zraniteľná, avšak keď budeme držať spolu, budeme schopní nielen udržiavať vlastnú bezpečnosť, ale aj presadzovať vlastné záujmy. Modernú slovenskú armádu preto vidím ako funkčný článok v reťazi národov 21. storočia. A v takomto spoločenstve sa pod krídlami veľkých bratov môžeme cítiť bezpečne. Ako v matkinom náručí či na kolenách starej mamy.

Odbojáři rokovali

V dňoch 24. a 25. júla sa v Akadémii ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši uskutočnil XIV. zjazd Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB). Tajomník Ústrednej rady SZPB Ing. Tomáš Švec privítal delegátov a hostí, medzi nimi poslancov Národnej rady Slovenskej republiky. Magdu Košútovú, Jozefa Haleckého a Jána Richtera, delegáciu bratského Českého svazu bojovníkov za slobodu, čestných predsedov SZPB genpor. Jána Husáka a genmjr. Karola Schwarza a ďalších. Niektorí z prítomných hostí si prevzali zväzovú Medailu M. R. Štefánika za účinnú pomoc a podporu SZPB najmä pri presadzovaní zákona o poskytovaní príspevku k dôchodku účastníkom národného boja za oslobodenie a proti fašizmu v rokoch 1939 - 1945 a vdovám a vdovcom po nich. Správu o činnosti, hospodárení s materiálными a finančnými prostriedkami zväzu a ďalších úlohách SZPB predložil Ing. T. Švec. Rokovanie zjazdu sa nieslo v znamení blížiacего sa 65. výročia Slovenského národného povstania. Zjazd schválil Programové zameranie SZPB na obdobie od XIV. do XV. zjazdu SZPB, doplnené a upravené Stanovy SZPB. Prijaté uznesenie predstavuje základný dokument pre ďalší rozvoj zväzu na najbližšie roky. Delegáti schválili aj výzvu na premenovanie bratislavského Nového mosta na pôvodný názov Most Slovenského národného povstania. Za nového predsedu občianskeho združenia zastupujúceho záujmy 23 545 členov delegáti aklamačne zvolili Ing. Pavla Sečkára, PhD., člena Predsedníctva Ústrednej rady SZPB a doterajšieho predsedu Oblastného výboru SZPB v Banskej Bystrici.

Text a foto Dr. Petr ŠVANDA, CSc.

Milujte nepriateľov

Pred mnohými stáročiami putoval po starovekom Grécku Ezop a rozprával svoje báby, ktoré sám nikdy nenapísal. V jednej bábe sa píše o tom, ako vtáky a zvieratá boli vo vojne. Často a neútošne proti sebe bojovali. Niekedy zvíťazili vtáky, keď sa strmhlav vrhli z neba a zaútočili na zvieratá, inokedy zvíťazili zvieratá, keď sa prikradli k vtákom, čo si na zemi hľadali potravu a prepadli ich. No bol medzi nimi jeden tvor, ktorý nikdy neutrpel porážku, lebo ustavične prebiehal od jedných k druhým, ktorý práve víťazili. Tento tvor sa nazýval netopier. Vojna sa napokon skončila. Vtáky a zvieratá sa dohodli, že budú navždy žiť v mieri. Netopier si myslel, že teraz ho zvolia za kráľa, lebo nikdy neprehral a pomáhal obom stranám. No skutočnosť bola celkom iná. „Si zradca“, povedali prekvapenému netopierovi. „Nie si verný nikomu. Slúžiš len sám sebe. Vo vojne si zradil obe strany. Nechceme mať s tebou nič spoločné.“ Od tých čias je netopier vydedencom, ku ktorému sa nehlásia ani vtáky, ani zvieratá.

Aj ľudia sa niekedy chcú riadiť podľa prírody a dávajú sa viesť svojimi pudmi. Milovať nepriateľa sa najviac protiví našim pudom. Lebo človek začne rozmyšľať: Ak dám, povedzme, najest sa hladnému nepriateľovi, dodám mu silu a on ma zničí. A tak láskou k nepriateľovi škodím vlastne sám sebe a prezrádzam, že nenávidím seba samého. Preto nemôžem milovať nepriateľa. Taká láska je jednoducho bláznovstvom – tak rozmyšľala mnoho ľudí. Doposiaľ človek miloval len seba. Zaoberal sa iba sebou, myslel len na seba, obdivoval sa. Samozrejme, aj to je potrebné, lebo máme milovať blízkeho ako seba samého. Ale z takej lásky k sebe samému, ktorá vidí „len seba“, sa rodia všetky nešťastia, údery, vojny a biedy tohto sveta. Preto Pán Ježiš, majúci na pamäti naše šťastie, nariaduje rozšíriť lásku na všetkých ľudí, aj na nepriateľov. Lebo veď aké právo máme nenávidieť svojich nepriateľov, keď máme tie isté chyby a nedostatky, pre ktoré ich nenávidíme? Môžeme nenávidieť zlo, ktoré je v nich i v nás. Môžeme nenávidieť hriech, ktorý má v moci ich i nás. Ale nemôžeme ich nenávidieť, lebo sú to takí ľudia ako my, sú takými Božími deťmi ako aj my. Ako húževnato ľudia hľadali a stále hľadajú šťastie! Čo všetko už podnikli, aby k spokojnosti všetkých vyriešili problém spolu-
nažívania človeka s človekom, národov s národmi, aby našli spôsob, ako môžu ľudia rozličných farieb pleti, politických, hospodárskych, národných, mocienských a náboženských rozdielov a presvedčení žiť spokojne vedľa seba. Organizujeme, usilujeme sa a predsa často zostávame v chaotickom neporiadku. Vyjednávame a pritom máme plno bočných úmyslov. Bojujeme za mier a nevychádzame z vojny.

Láska Kristova je najjednoduchším a najúčinným riešením všetkých našich bolestí a ťažkostí. Milovať nepriateľa, dobre činiť tomu, kto ma preklína, modliť sa za toho, kto ma prenasleduje – v tom je zabezpečený príchod neba na zem a šťastie všetkých.

plk. Ing. Mgr. Jaroslav BALOCKÝ
generálny duchovný Ústredia EPS

Letný tábor ordinariátu

V priestoroch najvyššie položeného rekreačného zariadenia ozbrojených síl vo Vojenskej zotavovni a hotela Smrekovica, ktorá sa nachádza v nadmorskej výške 1 428 metrov nad morom sa v dňoch 3. až 17. júla uskutočnil letný tábor ordinariátu s kresťanským zameraním pre deti príslušníkov a zamestnancov ozbrojených síl. V krásnom prostredí Národného parku Veľká Fatra sa rekreovalo 42 detí vo veku 7 až 15 rokov z celého Slovenska. Od Stupavy, cez Piešťany, Trenčín, Martin, Prešov, Humenné až po Michalovec.

Niektoré detí sú v takomto tábore po prvý raz, ako napríklad osemročná Šárka Halusková zo Stupavy, iné ho poznajú dôvernejšie. Dvanásťročný Dáriuš Gyorgy z Vranova nad Topľou ho absolvuje už štvrtý raz. „Neľutujem. Vždy sa tu zide dobrá partia. Do sýtosti sa vyšportujeme, pozrieme si zaujímavé okolie. V tomto roku sa mi najviac páčil celodenný výlet do Bojníc. Najmä pekný zámok i zoologická záhrada,“ hovorí Dáriuš. Vedúci tábora dekan Veliteľstva pozemných síl v Trenčíne major Juraj Sitáš doplná, že deti absolvovali aj výlet do Vlkošínca, Veľkej Fatry, opekačky, športové hry a turnaje. Každý deň zakončili svätou omšou. Vedeniu zotavovne ďakuje za veľmi dobrú spoluprácu a ústretovosť pri zabezpečení tábora.

Pomocníkmi boli pre neho traja vysokoškólcovia z Trenčína a jeden profesionálny vojak z trenčianskeho práporu zabezpečenia, slobodník Adam Obšivan. Študent piateho ročníka Trnavskej univerzity Tomáš Surovčík študuje slovenský jazyk a náboženstvo. Letný tábor je pre neho vhodnou formou praktického preverenia školských vedomostí. Vždy cez víkendy a v čase voľna miništruje v Kostole Svätej rodiny na najväčšom trenčianskom sídlisku Juh, kde žije veľa profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu obrany. Tam sa stretáva aj majorom Jurajom Sitášom, ktorý sa spoločne s dekanom síl vycviku a podpory a policajným dekanom striedajú v celebrovaní svätých omší v tomto kostole vždy v nedeľu večer. Michal Krist z Námestova, Dominik Rondoš z Michaloviec a ostatní chlapci na svojho vedúceho nedajú dopustiť. „Výborne organizuje rôzne športové turnaje, najmä futbalové. S loptou to dobre vie. Je kamarátsky, ale keď treba, aj náročný,“ konštatuje pätnásťročný Michal Krist. Práca s deťmi baví aj Lucku Rakúsovú, ktorá po maturite na trenčianskom piaristickom gymnáziu začína od jesene štúdium pedagogiky na bratislavskej Univerzite J. A. Komenského. Letný tábor preto vníma ako víťanú praktickú skúsenosť.

Hoci sa v tábore zišli deti z rôznych kútov Slovenska, podľa nej i vedúceho tábora majora Juraja Sitáša sa podarilo vytvoriť z nich dobrý kolektív. A skúsenosti ukazujú, že priateľstvá zrodené na Smrekovici pretrvávajú roky...

Text a foto Jozef ŽIAK

Afganci na Liptove

V rekreačnom zariadení Evanjelickej a. v. cirkvi v Janoškovom dome na Liptove sa uskutočnil od 5. júla týždňový detský biblický letný tábor Ústredia Ekumenickej pastoračnej služby (EPS). Štyri desiatky detí príslušníkov ozbrojených síl v krásnej liptovskej prírode zažilo nielen športové, turistické a herné, ale aj duchovné aktivity. Previezli sa čiernohorskou železničkou v Čiernom Balogu, navštívili vodnú nádrž Čierny Váh i Tatry. Spoločne so slovenskými deťmi sa tu rekreovalo aj ich šesť afganských kamarátov z utečeneckého ústavu v Hornom Orechovom pri Trenčíne. Ich účasť v tábore je vlastne pokračovaním pomoci, ktorú Ústredie začalo koncom minulého roka humanitnou zásielkou pre Afganistan v hodnote vyše milión korún.

(bal)

5 x odpovedz

1. Prvá manufaktúra na výrobu „čínskeho“ porcelánu bola v nemeckom meste:
a) Meissen
b) Dessau
c) Wittenberg
2. Rieka Hornád tečie z územia Slovenska:
a) do Poľska
b) na Ukrajinu
c) do Maďarska
3. Koľko percent žien je medzi europoslancami?
a) 22 %
b) 31 %
c) 29 %
4. Na brehu ktorého mora ležia veľké prístavy Bombaj, Karáči a Aden?
a) Arabské more
b) Mŕtve more
c) Stredozemné more
5. Čo chráni planétu Zem pred slnečnou radiáciou?
a) magnetické pole
b) zemské jadro
c) počasie

Správne odpovede: 1(a), 2(c), 3(b), 4(a), 5(a).

„Military look“

„Nos, čo ti pripomína disciplínu a je šik“ – to má byť jedna z charakteristík módného štýlu medzinárodne zvaného „military look“. Ako inšpirácia na nadchádzajúcu jeseň a zimu bol prezentovaný na jednej z nedávnych bratislavských módnych prehliadok. No pozor, už to nie sú v minulých rokoch populárne maskáčové vzory, ale prírodné odtiene zelenej či hnedej – a hlavne kaki.

Možno mala na „generalitu“ módného sveta vplyv hospodárska kríza a potreba väčšej finančnej či ekonomickej disciplíny (a sebadisciplíny). Možno samotní vojaci. Tak či tak, oblečenie inšpirované uniformami by malo byť v kurze. A v tomto zmysle možno dodať – aj uniformy samotné.

(pv)
Foto Samuel VITKO

[FOTOZÁJMAVOSŤ]

ZASMEJME SA ...

Riaditeľ kritizuje opernú speváčku:

- To bolo fiasco! Ľudia po vás celý čas hádzali zhnité rajčiny!

Speváčka sa bráni:

- Ale niekedy mi aj tleskali.

Riaditeľ: - Hej... keď vás niekto trafil...

...

V krčme sedia Fero a Mišo. Fero do seba leje pohárik za pohárikom. Mišo sa ho pýta:

- Čo sa ti stalo, že toľko nasávaš?

- Ale prišiel som domov a v posteli som našiel svojho najlepšieho priateľa s mojou ženou.

- No a čo si mu povedal?

- Čo asi!? Dunčo! Okamžite padaj do budy!

...

Psychiater sedí v ordinácii. Zrazu sa otvorila dvere a dovnútra lezie muž po štyroch s drôtom v zuboch. Doktor sa mu trepezlivo prihovára: - Kto sa to k nám plazí na návštevu? Azda malý kráľíček? No tak sa pekne doplaz, pán doktor ti pomôže.

Osoba na štyroch však nesúhlasne krúti hlavou.

- Aha, tak ty budeš potom malá korytnačka, ktorá k nám zavítala na slovíčko...

Muž púští z úst kábel a ohradí sa: - Nechajte si tie rečičky, doktor, ja som vám prišiel opraviť sieťový kábel.

...

Veštýňa hovorí mladšej žene: - Do vášho života onedlho vstúpi mladý muž...

- Och, - teší sa dievčina. - To je nádherný!

Povedzte mi o ňom ešte niečo!

- Nóó.. bude holohlavý a bude vážiť 3,5 kg.

...

„Zupák“

V našom motostreleckom prápore dostal prezývku Drobček, sotva prekročil prah príbramských kasární. Od najvyššieho motostrelca Jirku Procházku z Vyškova, ktorý pre svojich 190 centimetrov nemohol byť v riadnej zostave motostrelcov, pretože sa nezmestil do priestoru bojového vozidla pechoty, bol minimálne o hlavu vyšší. Jirka sa napokon stal pomocníkom výkonného práporčíka na 1. motostreleckej rote. Všetci svorne sme očakávali, čo si ľudová armáda počne s Drobčekom, ktorý sa bohvie akým zázrakom ocitol medzi odvedencami. Náš výkonný práporčík, čatár absolvent Martin Šmihula z Nitra musel okamžite riešiť „bojovú“ úlohu: nájsť v sklade pre Drobčeka uniformu príslušnej veľkosti. Takmer neskutočné sa nakoniec stalo pravdou. Martin mu našiel uniformu, síce o číslo či dve menšiu, ale našiel. Neskoršie sa priznal, že uniforma Drobčekovej veľkosti nebol najtvrdší oriešok; zabráť mu dali pokrývky hlavy – lodička, maskáčová čiapka a prilba. Drobček mal totiž obrovskú hlavu.

Ja som mal „šťastie“, že mi veliteľ roty major Příbežský Drobčeka prideliť v prijímacom výcviku do družstva, ktorému som mesiac velil. Pre istotu nebudem spomínať problémy s poradovou, taktickou, streleckou a ostatnou prípravou. Nikto by mi aj tak neveril.

Asi týždeň po výcviku ma Drobček prevapil žiadosťou, že sa chce zhovárať s politickým pracovníkom práporu. Bez služobného postupu sa dostal k nadporučikovi Krausovi, ktorý túto dôležitú funkciu vykonával. Po krátkom rozhovore sa Drobček priznal, že by rád „zazupoval“, teda, že by chcel zostať v armáde. Krátko po prisahe putoval Drobček domov na „vojnovú“ poradu o vstupe do armády. Po troch dňoch sa vrátil z mimoriadneho „opuštiaka“. Oznámil, že jeho matka súhlasí, bohužiaľ, otec – hlava rodiny, bol odcestovaný. O dva týždne neskôr dostal nové povolenie na opustenie posádky, aby sa dohovoral aj s otcom. Vrátil sa znova po troch dňoch. Jeho otec nesúhlasí, ale Drobček sa zaprisahal, že bude na rodiča mesiac pôsobiť a potom sa za ním vyberie znova. Situácia s presviedčaním otca sa opakovala niekoľko ráz. Drobček sa z „misií“ vracal vždy s tým istým výsledkom: otec je neoblomný a zo svojho syna vraj chce opravára televízorov, za ktorého sa vyučil. Prešiel prvý polrok a náš Drobček bol doma asi päť ráz, v druhom polroku znova päť ráz, plus riadna dovolenka, čo sa v histórii nášho motostreleckého práporu nikdy predtým nestalo. V polovici druhého roka vojenčiny bol doma posledný raz na riadnej dovolenke. Vrátil sa s konečným verdiktom: do armády nevstúpi.

Neviem, ako sa zatváril náš okružly politruk, ktorý mal mimoriadne Drobčekove „opuštiaky“ na svedomí, isté je, že Drobček zvyšok vojenčiny pôsobil striedavo v kuchyni a v útvarovej výkrmni sviň. A takmer všetci motostrelci mu zo srdca závideli...

Jožo T. SCHÖN

Vážení priatelia,
máte doma rôznych textový, obrazový alebo
zvukový záznam s vojenskou tematikou?

Vlastníte vojenské uniformy, historické zbrane,
výstroj, zástavy, medaily a vyznamenania
alebo iné militárie?

Neváhajte a sprístupnite ich budúcim generáciám
darovaním do Vojenského historického archívu
a Vojenského historického múzea.

Takto aj vy môžete prispieť k uchovaniu
hmotných pamiatok našej vojenskej histórie,
ako aj k objasneniu bielych miest našej
vojenskej histórie.

Adresy našich pracovísk:

Vojenský historický archív
Krajná 27
221 04 Bratislava
tel. 02/48287220
vha@vha.sk

Vojenský historický múzeum
P.O. BOX A-1
221 01 Piešťany
tel. 039/7710804
vhampiestany@vha.sk

Slovenské príslovie Autor: Vojtech Kúkol	vyslal niekoho niekam (do súťaže)	2	sídlo v Nigérii	polnýzsky opojný nápoj	asána, po český	EČV okr. Levoča	vedecký názov krídla	Pomôcky: Abe, ameby, Radena, AOR, Anas	ušľachtilá oceľ	nevelké vodiace žrde povozov	prevzala	mohutné hlasy niekt. zvierat	druh slímáka	taliansky (skr.)
oslovovala zámenom oni								soška bôžika lásky						
stával sa belasým								slovenský karikaturista zn. pascalu						
mesto v Českej republike						podával apeláciu								
zvrtné zámeno			český súhlas			obidvaja, obaja	meňavky, menivky						3	juhoame- rický indián
Demokra- tická strana Kosova				japonský prozaik			býv. ŠPZ Prahy					ruský súhlas		
Moha- medov radca					ženské meno (30. 1.) Noemov koráb			české žen. meno	listnatý strom					
voj. letecká jednotka						odgúľala päť, po maďarsky			český prozaik					
Pomôcky: Ena, Veis, Alov, Alrô, Aravak, ot, LDK	predložka, vo vnútri	dánsky ostrov EČV okr. St. Ľubovňa					druhá dvojhláska rímske číslo 999			ruský režisér zvolanie na voľa				
1											osobné zámeno			
Oľga (dom.)						veľké nahroma- denie hmoty					športová taška			

Úspešný test systému Aegis

V závere júla protiraketový systém Aegis úspešne zničil v reálnych operačných podmienkach balistický cieľ nad morom. Počas skúšky si americké sily overili aj ďalšie schopnosti systémov na iných plavidlách. Testy preverujú vývoj modernizovaných systémov Aegis, ktoré sú súčasťou protiraketovej obrany na mori. Úspešný zásah zabezpečilo plavidlo USS Hopper (DDG-70 – na snímke), ktorého systémy zachytili a sledovali balistický cieľ, pričom následne preniesli informáciu a navádzali na cieľ strelu SM-3 Block IA, ktorá ho zničila nad atmosférou.

V blízkosti torpédoborca Hopper sa nachádzal krížnik USS Lake Erie, ktorý sledoval balistický cieľ a trosky po zásahu pomocou zdokonaleného signálneho procesoru. Vypelý procesor, ktorý je súčasťou novej základne protiraketového systému Aegis 4.0.1, ponúka pridanú schopnosť rozlišovania cieľa. V skúškach je od júna a v roku 2011 by mal mať úplnú certifikáciu pre bojové použitie.

Tretím spolupracujúcim plavidlom bol torpédoborec USS O'Kane (DDG-77), ktorý testoval prototyp vyhodnocovacieho systému zásahu a modifikovaného systému riadenia palby Mk 99 s cieľom zhromaždiť telemetrické údaje pre zlepšenú analýzu vyhodnotenia protiraketovej činnosti. Vyhodnocovací systém zásahu má k dispozícii video link z bojovej časti zariadenia strely SM-3. Takto získané údaje sa kombinujú s informáciami z radarov, aby sa bezpečne potvrdilo, či bola nepriateľská raketa zasiahnutá alebo nie. Všetky tri plavidlá amerického námorníctva absolvovali okrem praktickej skúšky aj simulované zneškodnenie balistickej rakety.

(rak)
Foto US Navy

Plná poľná

Oblúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 17.10 hod. do 17.30 hod. Pribežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Teší sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Biháry a Bernard Roštecký.

(r)

Armádný magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete.

Konštantínopol aj Normandia

Avarske obliehanie Konštantínopola v roku 626, pôsobenie M. R. Štefánika v Srbsku či tanková taktika v Normandii z pohľadu nemeckých generálov – to sú len niektoré z hlavných tém, ktorým sa venuje prvé číslo tohtoročnej Vojenskej histórie.

Časopis pre vojenskú históriu, múzejníctvo a archívnictvo vychádza už 13 rokov. Vydáva ho Vojenský historický ústav v Bratislave. Riaditeľ VHÚ pplk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD., je zároveň šéfredaktor časopisu. V redakčnej rade periodika pôsobí vyše tucta slovenských a poltucet zahraničných renomovaných vojenských historikov a odborníkov, takže svojou kvalitou patrí k tomu najlepšiemu, čo vychádza vo svojej oblasti nielen u nás, ale aj v Európe.

-pv-